

วารสารการวัดผลการศึกษา
สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา

*Journal of Educational Measurement
Educational and Psychological Test Bureau*

ปีที่ 41 ฉบับที่ 110
กรกฎาคม – ธันวาคม 2567

ISSN 3027-639X (Print)
ISSN 3027-6683 (Online)

วารสารการวัดผลการศึกษา
สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา
Journal of Educational Measurement
Educational and Psychological Test Bureau

ปีที่ 41 ฉบับที่ 110 กรกฎาคม – ธันวาคม 2567

Vol. 41 No. 110 July – December 2024

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อเผยแพร่องค์ความรู้และผลการวิจัยทางการวัดผลการศึกษา สถิติ การวิจัยและจิตวิทยา ทั้งทางด้านทฤษฎี การปฏิบัติ ตลอดจนความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา
2. เพื่อเป็นสื่อกลางสำหรับแลกเปลี่ยนข้อเท็จจริง เรื่องราว และความคิดเห็นระหว่างครู นักการศึกษา นักวัดผลการศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้อง

กำหนดออก ปีละ 2 ฉบับ

ฉบับที่ 1 ของปี เดือนมกราคม – มิถุนายน ฉบับที่ 2 ของปี เดือนกรกฎาคม – ธันวาคม

- บทความทุกเรื่องที่ได้รับการตีพิมพ์ต้องผ่านการกลั่นกรองบทความก่อนลงตีพิมพ์ (Peer reviews) จากผู้ทรงคุณวุฒิ 2 – 3 ท่านต่อบทความ โดยผู้พิจารณาไม่ทราบชื่อผู้แต่ง และผู้แต่งไม่ทราบชื่อผู้พิจารณา (Double – blind peer review)
- ข้อความและเนื้อหาในบทความเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความแต่เพียงฝ่ายเดียว
- การคัดลอกอ้างอิงต้องดำเนินการตามการปฏิบัติในวงวิชาการ และสอดคล้องกับกฎหมาย

หมายเลขวารสาร ISSN 3027-639X (Print) ISSN 3027-6683 (Online)

*** วารสารฉบับนี้ มีชื่อปรากฏในฐานข้อมูลของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) กลุ่ม 2

กองบรรณาธิการ วารสารการวัดผลการศึกษา สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 114 สุขุมวิท 23 แขวงคลองเตยเหนือ เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

โทรศัพท์ 02-258-4121

เว็บไซต์ <http://eptb.swu.ac.th/introjournal/>

อีเมล jem-eptb@swu.ac.th

จริยธรรมการตีพิมพ์บทความลงในวารสาร

จากการที่วารสารเป็นสื่อกลางในการติดต่อสื่อสารผลงานวิจัย ตลอดจนข้อค้นพบใหม่ ๆ ระหว่างนักวิจัย และสังคมภายนอก ดังนั้น เพื่อให้การสื่อสารทางวิชาการเป็นไปอย่างมีคุณภาพ ถูกต้อง โปร่งใส สอดคล้องกับมาตรฐานการตีพิมพ์นานาชาติ และจริยธรรมในการตีพิมพ์บทความตามข้อกำหนดของ Committee on Publication Ethics (COPE) วารสารการวัดผลการศึกษา สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จึงได้กำหนดจริยธรรมของการตีพิมพ์เผยแพร่ผลงาน ดังนี้

บทบาทและหน้าที่ของผู้นิพนธ์ (Duties of Authors)

1. ผู้นิพนธ์ต้องรับรองว่าผลงานที่ส่งมานั้น เป็นผลงานใหม่ที่ไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ที่ไหนมาก่อน และไม่มีการส่งบทความเพื่อการตีพิมพ์ไปที่วารสารฉบับอื่น ๆ ในเวลาเดียวกันกับที่ส่งวารสารฉบับนี้
2. ผู้นิพนธ์ต้องอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูลทุกครั้ง เมื่อผู้นิพนธ์นำผลงานเหล่านั้นมาใช้ในผลงานของตน ไม่มีการทำผิดจริยธรรมการวิจัย ในทุกประเด็น เช่น การคัดลอกข้อมูลโดยไม่อ้างอิง หรืออ้างอิงไม่ถูกต้อง (Plagiarism) รวมทั้งจัดทำรายการอ้างอิงท้ายบทความให้มีความสอดคล้องถูกต้องตรงกันกับในเนื้อหา
3. ผู้นิพนธ์ต้องรับรองว่าผลงานมีความถูกต้อง รายงานข้อมูลและผลที่เกิดขึ้นจริง ไม่บิดเบือนข้อมูล หรือให้ข้อมูลที่เป็นเท็จ และรับผิดชอบต่อความคิดเห็นหรือข้อสรุปในบทความที่นำมาตีพิมพ์ โดยเนื้อหาและข้อมูลในบทความต้องไม่มีการแสดงความส่อเสียด ให้ร้าย หรือทำให้บุคคล กลุ่มบุคคล หน่วยงานใด ๆ ได้รับความเสียหายเดือดร้อน
4. ผู้นิพนธ์ต้องเขียนบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบที่กำหนดไว้ใน “คำแนะนำสำหรับผู้เขียนบทความ” โดยได้ตรวจสอบคำผิด การเว้นวรรค การขึ้นย่อหน้า หัวข้อ รวมถึงการใช้ภาษาต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องทั้งหมด และมีรูปแบบการตีพิมพ์ทั้งบทความ เป็นไปตามข้อกำหนดของวารสารนี้ สำหรับการใช้อังกฤษและภาษาไทยในบทความ ได้มีการตรวจสอบความถูกต้องทางหลักไวยากรณ์อย่างดีแล้ว
5. ผู้นิพนธ์และผู้นิพนธ์ร่วมที่มีชื่อปรากฏในบทความ จะต้องเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในการดำเนินการเขียนบทความจริง และรับรู้ถึงการจัดส่งบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสารฉบับนี้ มิได้จ้างวานให้ผู้หนึ่งผู้ใดที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องในผลงานเป็นผู้เขียนให้
6. ผู้นิพนธ์ต้องระบุแหล่งทุนที่สนับสนุนในการทำวิจัยนี้ หรือต้องระบุผลประโยชน์ทับซ้อนที่เกิดขึ้นอย่างชัดเจน (ถ้ามี) สำหรับการกล่าวขอบคุณผู้มีส่วนช่วยเหลือในกิตติกรรมประกาศนั้น สามารถทำได้ โดยผู้เขียนบทความควรขออนุญาตจากผู้ที่เกี่ยวข้องจะขอบคุณให้รับทราบก่อน

บทบาทและหน้าที่ของบรรณาธิการวารสาร (Duties of Editors)

1. บรรณาธิการวารสารมีหน้าที่พิจารณาคุณภาพของบทความ เพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารที่ตนรับผิดชอบ โดยให้มีระเบียบวิธีวิจัยที่ถูกต้อง ผลงานน่าเชื่อถือ มีความใหม่ ชัดเจน สอดคล้องของเนื้อหา กับนโยบายของวารสาร เป็นสำคัญ และต้องรักษามาตรฐาน รวมถึงพัฒนาวารสารให้มีคุณภาพมีความทันสมัยอยู่เสมอ
2. บรรณาธิการต้องมีการตรวจสอบบทความในด้านการคัดลอกผลงานผู้อื่น (Plagiarism) อย่างจริงจัง เพื่อให้แน่ใจว่าบทความที่ส่งตีพิมพ์ในวารสารไม่มีการคัดลอกผลงานของผู้อื่น หากตรวจพบการคัดลอกผลงานของผู้อื่น ในกระบวนการประเมินบทความ บรรณาธิการต้องหยุดกระบวนการประเมิน และติดต่อผู้พิมพ์หลักทันที เพื่อขอคำชี้แจง เพื่อประกอบการ “ตอบรับ” หรือ “ปฏิเสธ” การตีพิมพ์บทความ
3. หากบรรณาธิการตรวจพบว่า บทความมีการลอกเลียนบทความอื่นโดยมิชอบ หรือมีการปลอมแปลงข้อมูล ซึ่งสมควรถูกถอดถอน แต่ผู้เขียนปฏิเสธที่จะถอนบทความ บรรณาธิการสามารถดำเนินการถอนบทความได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้เขียน ซึ่งถือเป็นสิทธิและความรับผิดชอบต่อบทความของบรรณาธิการ
4. บรรณาธิการต้องไม่ปฏิเสธการตีพิมพ์บทความ เหตุจากความสงสัยหรือความไม่แน่ใจ และต้องให้โอกาสแก่ผู้พิมพ์ หากหลักฐานมาพิสูจน์ข้อสงสัยนั้น ๆ เสียก่อน โดยต้องปฏิบัติต่อผู้พิมพ์ด้วยความเป็นธรรม ปราศจากอคติหรือความลำเอียง ไม่ทำให้ผู้พิมพ์ต้องได้รับความอับอายจากการปฏิสัมพันธ์กับผู้พิมพ์ทั้งทางวาจาหรือทางลายลักษณ์อักษร
5. บรรณาธิการต้องไม่เปิดเผยข้อมูลของผู้พิมพ์ และผู้ประเมินบทความแก่บุคคลอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องในช่วงระยะเวลาของการประเมินบทความ
6. บรรณาธิการต้องไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้พิมพ์ ผู้ประเมิน และทีมบริหาร

บทบาทและหน้าที่ของผู้ประเมินบทความ (Duties of Reviewers)

1. ผู้ประเมินบทความควรประเมินบทความในสาขาวิชาที่ตนมีความเชี่ยวชาญ โดยพิจารณาความสำคัญของเนื้อหาในบทความที่จะมีต่อสาขานั้น ๆ คุณภาพของการวิเคราะห์ และความเข้มข้นของผลงาน ไม่ควรใช้ความคิดเห็นส่วนตัวที่ไม่มีข้อมูลรองรับมาเป็นเกณฑ์ในการตัดสินบทความ
2. ผู้ประเมินบทความต้องมีวินัยและตรงต่อเวลาในระยะเวลาของการประเมินบทความ โดยต้องให้ข้อเสนอแนะหรือคำแนะนำตามหลักวิชาการเท่านั้น และห้ามใช้ภาษาหรือถ้อยคำที่ทำให้ผู้พิมพ์อ่านแล้วรู้สึกอับอาย
3. ผู้ประเมินบทความต้องรักษาความลับและไม่เปิดเผยข้อมูลบางส่วน หรือทุกส่วนของบทความที่ส่งมาเพื่อพิจารณาแก่บุคคลอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องในช่วงระยะเวลาของการประเมินบทความ และจนกว่าบทความนั้นจะได้รับการตีพิมพ์ลงในวารสาร (Confidentiality)
4. ผู้ประเมินบทความต้องระบุผลงานวิจัยที่สำคัญ ๆ และสอดคล้องกับบทความที่กำลังประเมิน แต่ผู้พิมพ์ไม่ได้อ้างถึงเข้าไปในการประเมินบทความด้วย เพื่อให้บทความเกิดคุณค่าในเชิงวิชาการเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ หากมีส่วนใดของบทความที่มีความเหมือน หรือซ้ำซ้อนกับผลงานชิ้นอื่น ๆ ผู้ประเมินบทความต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบด้วย
5. ผู้ประเมินบทความต้องไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้พิมพ์ บรรณาธิการ และทีมบริหาร

กองบรรณาธิการและฝ่ายจัดการ

ที่ปรึกษาบรรณาธิการ

ผู้อำนวยการ สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

หัวหน้ากองบรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นรินทร์ ตาก้อนทอง

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

กองบรรณาธิการ

1. ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.บุญเรียง ขจรศิลป์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
2. ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ศิริชัย กาญจนวาสี	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
3. รองศาสตราจารย์ ดร.มนัสนันท์ หัตถศักดิ์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน
4. รองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ ท้ายเรือคำ	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
5. รองศาสตราจารย์ ดร.มณฑิรา จารุเพ็ง	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
6. รองศาสตราจารย์ ดร.อิทธิพัทธ์ สุวทันพรกุล	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
7. รองศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล หวังพานิช	ข้าราชการบำนาญ
8. รองศาสตราจารย์ ดร.วิรัช วรรณรัตน์	ข้าราชการบำนาญ
9. รองศาสตราจารย์ ดร.สมสรณ์ วงษ์อยู่น้อย	ข้าราชการบำนาญ
10. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พินดา วราสุนันท์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กำแพงแสน
11. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จตุภูมิ เขตจัตุรัส	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
12. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทัศนศิริพันธ์ สว่างบุญ	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
13. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สรัญญา จันทร์ชูสกุล	มหาวิทยาลัยศิลปากร สนามจันทร์
14. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุไร จักษ์ตรีมงคล	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
15. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศจี จิระโร	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ฝ่ายจัดการ

- นางสาวสว่างจิตร์ พัทธมณีปกรณ์
- นางสาวจุฬาลักษณ์ รุ่งเจริญ
- นางธัญชนก เพ็งเพราะ
- นางสาวสุวิษา สิริยานนท์
- นายเอกราช นาหมยม
- นายสุรพงศ์ โคตรสูงเนิน

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ พิจารณากลับกรองบทความ

ประจำวารสารการวัดผลการศึกษา

สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิวะพร ภู่งาม	มหาวิทยาลัยมหิดล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนภัทร จันทร์เจริญ	มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศุภนิสา ทดลา	มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิริกร โตสติ	มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุ่งฤดี กล้าหาญ	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุไร จักษ์ศรีมงคล	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
อาจารย์ ดร.กาญจนา ตระกูลวรกุล	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

บทบรรณาธิการ

วารสารการวัดผลการศึกษา (Journal of Educational Measurement) ฉบับนี้ จัดทำโดยสำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รวบรวมบทความวิจัยจาก ครู อาจารย์ นิสิตนักศึกษา และผู้ที่สนใจทั่วไป ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย

บทความที่คัดสรรในวารสารฉบับนี้ประกอบด้วยบทความวิจัยที่น่าสนใจ จำนวน 7 เรื่อง เกี่ยวกับการพัฒนาผู้เรียนในระดับปฐมวัย และประถมศึกษา โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ การศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้ทางสังคมอารมณ์ของนักเรียน การศึกษาความต้องการจำเป็นของการพัฒนาความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่น และภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา การวิเคราะห์ศักยภาพในการเป็นแหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูต้นแบบ รวมถึงการศึกษาการรู้ดิจิทัล ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น และความสุขทางจิตใจของพนักงานบริษัท โดยบทความทั้งหมดที่กล่าวมาได้ผ่านการพิจารณากรองจากผู้ทรงคุณวุฒิ 2 - 3 ท่านในรูปแบบ Double – Blinded Review

ทั้งนี้กองบรรณาธิการหวังเป็นอย่างยิ่งว่าวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ทางวิชาการสำหรับผู้อ่านทุกท่าน หากมีข้อเสนอแนะประการใด ทางกองบรรณาธิการยินดีน้อมรับคำแนะนำอันจะเป็นประโยชน์ยิ่งในการนำไปปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพวารสารให้มีมาตรฐานยิ่งขึ้นต่อไป

บรรณาธิการ

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
ปกใน รายละเอียดของวารสาร	ก
จริยธรรมการตีพิมพ์บทความลงในวารสาร	ข
กองบรรณาธิการและฝ่ายจัดการ	ง
รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ พิจารณากลับกรองบทความ	จ
บทบรรณาธิการ	ฉ
สารบัญ	ช
1. การสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ทางสังคมอารมณ์ของนักเรียน: การเปรียบเทียบซีเอฟเอแบบกลุ่มพหุ วริศรา สารบูรณ์ และชยุตม์ ภิรมย์สมบัติ	1
2. การศึกษาความต้องการจำเป็นของการพัฒนาความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่น ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี กัญญารัตน์ โพธิ์วัฒน์ และธีรภัทร กุโลภาส	12
3. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครปฐม จิรัชยา นาคราช และชัยวัฒน์ ประสงค์สร้าง	27
4. การรู้ดิจิทัล ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น กับความสุขทางจิตใจของพนักงานกลุ่มบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง กันตา ธนาวัฒน์วณิช และเฉลิมขวัญ สิงห์วี	42
5. การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปฏิบัติซึม โดยใช้เพลงไทยสมัยนิยม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6 โรงเรียนเซนต์ดอมินิก ชัยณรงค์ น้อยแก้ว และสิขณันต์เศก ย่านเดิม	53
6. การวิเคราะห์ศักยภาพในการเป็นแหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูต้นแบบตามอัตลักษณ์ ของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม) อิทธิพัทธ์ สุวทันพรกุล อรุณา เจริญสุข นพดล กองศิลป์ และรุ่งทิพา แยมรุ่ง	64
7. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดไฮสโคปเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงเหตุผล สำหรับเด็กปฐมวัย อุไร จักษ์ตรึงมงคล และไอลดา คล้ายสำริด	78
คำแนะนำสำหรับผู้เขียนบทความ	91
ข้อกำหนดการจัดพิมพ์ต้นฉบับบทความ	92
แบบฟอร์มการส่งบทความ	94

การสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ทางสังคมอารมณ์ของนักเรียน : การเปรียบเทียบซีเอฟเอแบบกลุ่มพหุ
Observe Students' Social Emotional Learning Behaviors: A Comparison between
MGCFA

วริศรา สารบูรณ์¹ ชยุตม์ ภิรมย์สมบัติ²

Warisara Saraboon¹ Chayut Piromsombat²

¹นิสิตปริญญาโท ภาควิชาและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Master's degree student, Department of Educational Research and Psychology

Faculty of Education, Chulalongkorn University

Corresponding Author, E-mail: warisara.saraboon@gmail.com

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Assistant Professor Dr., Department of Educational Research and Psychology

Faculty of Education, Chulalongkorn University

Email: chayut.p@chula.ac.th

Received: June 15, 2023; Revised: July 6, 2023; Accepted: July 7, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ทางสังคมอารมณ์นักเรียนและตรวจสอบโครงสร้างของการวัดการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ทางสังคมอารมณ์นักเรียนของครูที่มีภูมิหลังต่างกัน ตัวอย่างวิจัย คือ ครูผู้สอนในระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย จำนวน 202 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ทางสังคมอารมณ์นักเรียน แบบประมาณค่า 5 ระดับ ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัยด้วยการหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Ave-CVI = 0.91) และความเชื่อมั่น (Cronbach's alpha = 0.886 - 0.975; Omega = 0.990) เพื่อปรับปรุงแบบสอบถามแล้วนำแบบสอบถามไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ระดับการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ทางสังคมอารมณ์นักเรียนด้วยสถิติบรรยาย และตรวจสอบโครงสร้างการวัดของครูที่มีภูมิหลังต่างกันด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันกลุ่มพหุ ผลการวิจัยพบว่า การสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ทางสังคมอารมณ์นักเรียนของครู อยู่ในระดับมาก (mean = 3.89, S.D. = 0.71) ในองค์ประกอบที่ศึกษา ด้านการตระหนักรู้ด้านสังคมสูงที่สุด อยู่ในระดับมาก (mean = 4.11, S.D. = 0.77) ส่วนการตระหนักรู้ในตนเอง ทักษะด้านความสัมพันธ์ การบริหารจัดการตนเอง และการตัดสินใจด้วยความรับผิดชอบ (mean = 3.94, S.D. = 0.71 และ mean = 3.92, S.D. = 0.71 และ mean = 3.77, S.D. = 0.71 และ mean = 3.72, S.D. = 0.77 ตามลำดับ) อยู่ในระดับมากเช่นกัน เมื่อตรวจสอบโครงสร้างการวัดการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ทางสังคมอารมณ์นักเรียนระหว่างครูที่สอนในระดับชั้นประถมศึกษาและมัศึกษานั้นไม่แตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่าแบบสอบถามที่ใช้ในการวัดไม่แปรเปลี่ยนระหว่างครูที่สอนในระดับชั้นที่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: พฤติกรรมการเรียนรู้ทางสังคมอารมณ์, การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันกลุ่มพหุ, การตรวจสอบโครงสร้างการวัด

Abstract

This research aimed to examine the level of social-emotional learning (SEL) behaviors observed by teachers and to investigate the measurement structure of teachers' observations of SEL behaviors across different grade levels. A sample of 202 elementary and secondary school teachers under the Office of the Basic Education Commission (OBEC) was selected through simple random sampling. The research instrument was a 5-point Likert scale questionnaire for SEL behavior observation. The quality of the questionnaire was assessed and improved through content validity (Ave-CVI = 0.91) and reliability (Cronbach's alpha = 0.886 - 0.975; Omega = 0.990). Descriptive statistics and multi-group confirmatory factor analysis (MGCFA) were used to analyze the level of observed SEL behaviors and to examine the measurement structure across groups. The findings revealed that the observed SEL behaviors were at a high level (mean = 3.89, S.D. = 0.71). Among the studied components, social awareness had the highest level (mean = 4.11, S.D. = 0.77), followed by self-awareness (mean = 3.94, S.D. = 0.71), self-management (mean = 3.92, S.D. = 0.71), relationship skills (mean = 3.77, S.D. = 0.71), and responsible decision-making (mean = 3.72, S.D. = 0.77). Furthermore, the measurement structure of SEL behavior observation showed invariance between elementary and secondary school teachers, indicating that the questionnaire was consistent and applicable across different groups.

Keywords: Social Emotional Learning Behaviors, Multi-group Confirmatory Factor Analysis, Factors Model

บทนำ

การเรียนรู้ทางสังคมอารมณ์ (social emotional learning) นั้นเป็นกระบวนการที่เกิดจากการที่ทั้งเด็กและผู้ใหญ่ สำหรับกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องที่กล่าวถึงในการวิจัยนี้ คือ ทั้งนักเรียนและครู ได้รับและนำความรู้ ทักษะ และทัศนคติไปปฏิบัติ ซึ่งจำเป็นต่อการดำเนินชีวิต (The Collaborative for Academic, Social, and Emotional Learning, 2020) อีกทั้งการเรียนรู้ทางสังคมอารมณ์เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนรู้ทักษะชีวิต (Paras, 2019) ซึ่งเกิดภายในตัวบุคคล ทำให้บุคคลนั้นมีความสามารถในการจัดการทั้งด้านความคิดและอารมณ์ของตนเอง ส่งผลให้เกิดความตระหนัก เกิดความเชื่อ และรับรู้ทักษะด้านอารมณ์ในตนเอง และด้านที่แสดงต่อผู้อื่น สำหรับครูนั้นการเรียนรู้ทางสังคมอารมณ์จะสนับสนุนให้ครูมีสุขภาวะที่ดี เกิดการรับรู้ความสามารถของตนเองที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติหน้าที่ในวิชาชีพ สามารถจัดกระบวนการเรียนรู้ให้นักเรียนได้อย่างเหมาะสม รวมถึงทำให้มีความสามารถในการจัดการกับสถานการณ์ที่มีความกดดันในการทำงาน (รัตนมน เกษจุฬาศรีโรจน์ และยศวีร์ สายฟ้า, 2564; Aspelin, 2019) เนื่องจากครูเป็นผู้ที่มีบทบาทในการพัฒนานักเรียน หากครูมีการรับรู้ด้านการเรียนรู้ทางสังคมอารมณ์ที่ดีจะส่งผลให้สามารถส่งเสริมและพัฒนานักเรียนของตนได้เป็นอย่างดีผ่านการจัดการเรียนรู้หรือการจัดประสบการณ์ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้นักเรียนเกิดการพัฒนาด้านวิชาการและการใช้ชีวิตได้ (สิริภัทร ชื่นคำ และคณะ, 2565; สุภารัตน์ พัฒนแหวน, 2564)

จากการศึกษาของ สิริภัทร ชื่นคำ และคณะ (2565) พบว่า ครูที่มีการรับรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมการเรียนรู้ทางสังคมอารมณ์ของนักเรียนสูง ได้แก่ การเข้าใจการแสดงออกทางอารมณ์และประเมินพฤติกรรมของนักเรียน จะมีแนวโน้มการมีความสัมพันธ์ที่ดีกับนักเรียน เข้าใจนักเรียนของตนเองมากขึ้น สามารถสนับสนุนการแสดงออกทางอารมณ์และพฤติกรรมของนักเรียนได้อย่างเหมาะสม สามารถค้นหาแนวทางช่วยเหลือสนับสนุนนักเรียนเป็นรายบุคคลทั้งทาง

ร่างกายและจิตใจ (ทราย ศรีเงินยวง และคณะ, 2563) ซึ่งสามารถส่งผลให้นักเรียนสามารถเผชิญกับสถานการณ์ที่หลากหลายในชีวิตประจำวัน และสามารถควบคุมตนและปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสมในการเผชิญสถานการณ์ต่าง ๆ

ครูเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาการเรียนรู้ทางสังคมอารมณ์ของนักเรียน ครูจึงควรมีการประเมินนักเรียนถึงระดับการเรียนรู้ทางสังคมอารมณ์ ซึ่งจะช่วยให้ครูทราบถึงการพัฒนาและแก้ไขปัญหาในด้านต่าง ๆ ของนักเรียน ทั้งนี้จากการศึกษาพบว่าภูมิหลังของครูที่ต่างกันจะส่งผลต่อการรับรู้เกี่ยวกับการเรียนรู้ทางสังคมอารมณ์ที่แตกต่างกัน เช่น การศึกษาของ Tom (2012) ที่พบว่า อายุของครูส่งผลต่อสมรรถนะการเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์ในด้านทักษะและด้านความสัมพันธ์ ครูที่มีอายุมากกว่าจะมีความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกว่าครูที่มีอายุน้อย ซึ่งอาจส่งผลต่อความสามารถในการจัดการชั้นเรียนของครูที่มีต่อนักเรียนของตนเองได้ สอดคล้องกับการศึกษาของ พิศุทธิ์ภาน จินะวงศ์ และคณะ (2565) ที่พบว่าครูที่อายุมากได้รับประสบการณ์ในการมีปฏิสัมพันธ์กับนักเรียนที่มีความแตกต่างหลากหลาย ส่งผลให้ครูสามารถส่งเสริมนักเรียนให้เกิดการเรียนรู้วัฒนธรรมในสังคม และตระหนักถึงความแตกต่างหลากหลายของบุคคล และ Aldrup et al. (2020) ได้ศึกษาสมรรถนะการเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์ของครูที่เข้าปฏิบัติงานในสถานศึกษา และครูที่ฝึกปฏิบัติงานในสถานศึกษา พบว่าครูที่เข้าปฏิบัติงานในสถานศึกษามีทักษะในการกำกับอารมณ์ และทักษะในการบริหารจัดการความสัมพันธ์ที่ดีกว่า ส่งผลให้นักเรียนได้รับการสนับสนุนส่งเสริมทางอารมณ์ที่เหมาะสมและได้เรียนรู้การมีทักษะความสัมพันธ์ที่ดี

Aldrup et al. (2020), Coelho et al. (2016), และ Ülvey and Ozkul (2018) ได้ศึกษาโครงสร้างการวัดสมรรถนะการเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์ในรูปแบบโครงสร้างการวัดแบบองค์ประกอบสัมพันธ์กัน (correlated factors model) และใช้วิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (confirmatory factor analysis: CFA) ในการตรวจสอบโครงสร้างการวัด เพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่เป็นองค์ประกอบของสมรรถนะการเรียนรู้ทางสังคมอารมณ์ พบว่าโครงสร้างการวัดมีนัยสำคัญทางสถิติ และองค์ประกอบของสมรรถนะการเรียนรู้ทางสังคมอารมณ์มีความสัมพันธ์กัน ทั้งนี้องค์ประกอบในโครงสร้างการวัดของงานวิจัยที่กล่าวมานั้นมีการกำหนดองค์ประกอบที่แตกต่างกันตามทฤษฎีที่ศึกษา

สำหรับการตรวจสอบและยืนยันโครงสร้างการวัดของตัวอย่างวิจัยที่มีภูมิหลังต่างกัน สามารถใช้วิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันกลุ่มพหุ (Multi-group confirmatory factor analysis: MGCF) เนื่องจากวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันเป็นการวิเคราะห์องค์ประกอบที่สามารถใช้ทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโครงสร้างการวัดระหว่างกลุ่มที่มีความแตกต่างกันจากการตรวจสอบรูปแบบหรือลักษณะการตอบกลับของตัวอย่างคนละกลุ่ม (Gorsuch, 1983) หากผลการทดสอบพบว่าทั้งสองกลุ่มที่นำมาเปรียบเทียบมีการตอบกลับที่เหมือนกันจะส่งผลให้สรุปได้ว่าทั้งสองกลุ่มมีโครงสร้างการวัดเหมือนกัน รวมถึงค่าน้ำหนักองค์ประกอบ ค่าคงที่ของข้อคำถาม ความแปรปรวนของตัวแปรแฝง และความคลาดเคลื่อนในการวัดเท่ากันที่เหมือนกัน

งานวิจัยนี้มุ่งเน้นการตรวจสอบและยืนยันโครงสร้างการวัดการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ทางสังคมอารมณ์นักเรียนของครูที่มีภูมิหลังต่างกัน ในการวิเคราะห์โครงสร้างการวัดจึงใช้วิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันกลุ่มพหุเพื่อศึกษาว่าครูที่มีภูมิหลังแตกต่างกันจะมีโครงสร้างการวัดการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ทางสังคมอารมณ์นักเรียนของครูที่เหมือนหรือแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วัญญา วรสายัณห์ และ ภัทธราตีมาภี (2564) ที่ตรวจสอบความไม่แปรเปลี่ยนขององค์ประกอบมาตรวัดภาวะพลพลังในผู้สูงอายุตอนต้นที่มีภูมิหลังแตกต่างกัน ได้แก่ เพศ และจังหวัด พบว่าองค์ประกอบมาตรวัดภาวะพลพลังในผู้สูงอายุตอนต้นมีความแปรปรวนระหว่างเพศและจังหวัด

ผู้วิจัยจึงดำเนินการศึกษากับครูโดยวัดการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ทางสังคมอารมณ์นักเรียนของครูตามองค์ประกอบดังนี้ การตระหนักรู้ในตนเอง การบริหารจัดการตนเอง การตระหนักรู้ด้านสังคม ทักษะด้านความสัมพันธ์ และการตัดสินใจด้วยความรับผิดชอบ เพื่อศึกษาความสามารถของครูในเรื่องความสามารถในการรับรู้พฤติกรรมการเรียนรู้ทางสังคมอารมณ์ของนักเรียน รวมถึงดำเนินการวิเคราะห์โครงสร้างการวัดเพื่อหาโครงสร้างแท้จริงของการสังเกต

พฤติกรรมการเรียนรู้ทางสังคมอารมณ์นักเรียนของครูที่มีภูมิหลังต่างกัน ด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันกลุ่มพหุ (Multi-group confirmatory factor analysis: MGCFA)

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ทางสังคมอารมณ์นักเรียนของครู
2. เพื่อตรวจสอบโครงสร้างการวัดการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ทางสังคมอารมณ์นักเรียนของครูที่มีภูมิหลังต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้มีกระบวนการในการดำเนินการวิจัยให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์วิจัยที่กำหนด ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ประชากรและตัวอย่าง

ตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนในระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) กำหนดขนาดตัวอย่างด้วยวิธีของ Soper (2023) กำหนดค่า effect size = 0.3 desired statistical power level = 0.8 จำนวนตัวแปรแฝง = 5 จำนวนตัวแปรสังเกตได้ = 50 ระดับนัยสำคัญสถิติที่ 0.05 ได้ขนาดตัวอย่างจำนวน 150 คน เพื่อชดเชยอัตราการตอบกลับ จึงเพิ่มตัวอย่างวิจัยเป็น 200 คน สำหรับตัวอย่างวิจัยครั้งนี้ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (simple random sampling) จากประชากรครูผู้สอนในระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ในประเทศไทย ที่ปฏิบัติงานในปีการศึกษา 2565

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ทางสังคมอารมณ์นักเรียน แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ประสบการณ์การสอน ระดับชั้นที่สอน และส่วนที่ 2 ข้อคำถามที่ใช้วัดการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ทางสังคมอารมณ์นักเรียน อยู่ในรูปแบบของมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ประกอบด้วยองค์ประกอบ ได้แก่ การตระหนักรู้ในตนเอง การบริหารจัดการตนเอง การตระหนักรู้ด้านสังคม ทักษะด้านความสัมพันธ์ และการตัดสินใจด้วยความรับผิดชอบ จำนวน 50 ข้อ

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย ดำเนินการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 4 ท่าน ด้วยการพิจารณาความสอดคล้องและเหมาะสมระหว่างข้อคำถามกับนิยามเชิงปฏิบัติการจากการหาค่าดัชนีความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity Index: CVI) พบว่ามีค่าเท่ากับ 0.57 และนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับครูที่อยู่ในกลุ่มเดียวกับตัวอย่างวิจัย จำนวน 30 คน สำหรับใช้ในการตรวจสอบความเชื่อมั่นแบบความสอดคล้องภายใน (internal consistency) ของแบบสอบถาม โดยใช้การคำนวณค่าสัมประสิทธิ์ครอนบาคแอลฟา (Cronbach's alpha coefficient) ผลการวิเคราะห์พบว่า มีค่าความเชื่อมั่นรายองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.886 - 0.975 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ สำหรับการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์โอเมกาของแมคโดนัลด์ (McDonald's Omega coefficients) ผลการวิเคราะห์พบว่า มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.990 โดยมีค่าความเชื่อมั่นรายองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.911 - 1.133 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้

ตัวแปรและนิยามเชิงปฏิบัติการ

สำหรับตัวแปรที่ศึกษาซึ่งนำมาใช้ในการกำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการกำหนดและพัฒนาจากตัวแปรการเรียนรู้ทางสังคมอารมณ์ จำนวน 5 องค์ประกอบ ได้แก่ การตระหนักรู้ในตนเอง การบริหารจัดการตนเอง การตระหนักรู้ด้านสังคม ทักษะด้านความสัมพันธ์ และการตัดสินใจด้วยความรับผิดชอบ รายละเอียดดังนี้

การเรียนรู้ทางสังคมอารมณ์ (social emotional learning) หมายถึง การแสดงถึงการรับรู้และเข้าใจในตนเอง รวมถึงเพื่อนและครู สามารถจัดการกับอารมณ์ของตนได้ และมีการแสดงออกทางพฤติกรรมในชั้นเรียนอย่างเหมาะสม มีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนและครู สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นภายในโรงเรียนได้ สามารถตัดสินใจและแก้ปัญหาโดยใช้วิธีการที่เหมาะสม และมีความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจของตนเอง (รังสิริศม์ วงศ์อุปราช และคณะ, 2558) ประกอบไปด้วย 5 องค์ประกอบ ดังนี้

1. การตระหนักรู้ในตนเอง (self-awareness) หมายถึง การแสดงถึงความเข้าใจและรับรู้ความคิด ความรู้สึก คุณค่า ประสบการณ์ที่ได้รับ และการแสดงออกทางพฤติกรรมของตนเอง รู้จุดแข็งและจุดอ่อนของตนเอง มีวิธีคิด (mindset) เชิงบวก มีความมั่นใจในตนเอง และมองโลกในแง่ดี
2. การบริหารจัดการตนเอง (self-management) หมายถึง การแสดงออกถึงการจัดการความคิด ความรู้สึก ความเครียด ความต้องการ และการแสดงออกในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ของตนเอง
3. การตระหนักรู้ด้านสังคม (social awareness) หมายถึง การแสดงถึงความเข้าใจและมีทัศนคติที่ดีต่อความแตกต่างและความหลากหลายของเพื่อน และครูที่มีภูมิหลังต่างกัน มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น
4. ทักษะด้านความสัมพันธ์ (relationship skills) หมายถึง ความสามารถในการสร้างและรักษาความเกี่ยวข้องกับเพื่อนและครูในทางที่เป็นประโยชน์และส่งเสริมซึ่งกันและกันในการเรียน เป็นผู้ฟังที่ดี ให้ความร่วมมือในการทำงาน ร่วมมือกันในการแก้ปัญหาย่างสร้างสรรค์ การรู้จักเป็นผู้นำในการทำงาน และการรู้จักช่วยเหลือซึ่งกันและกันกับเพื่อน
5. การตัดสินใจด้วยความรับผิดชอบ (responsible decision-making) หมายถึง การมีเหตุผลในการตัดสินใจ โดยคำนึงถึงสิ่งที่จะเกิดขึ้น รู้จักยอมรับผลของการตัดสินใจของตน สามารถแยกแยะปัญหา รวมถึงแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากตัวอย่างวิจัย โดยการส่งแบบสอบถามให้กับครูที่เป็นตัวอย่างในการวิจัยตอบแบบสอบถามผ่านรูปแบบออนไลน์

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ นำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามมาวิเคราะห์ด้วยการใช้สถิติเชิงบรรยาย เพื่อแสดงข้อมูลพื้นฐานของตัวอย่างวิจัย และระดับการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ทางสังคมอารมณ์นักเรียนของครู

ตารางที่ 1 เกณฑ์การแปลความหมายระดับการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ทางสังคมอารมณ์ (SEL) นักเรียนของครู

คะแนนการสังเกตพฤติกรรม SEL ของครู	ระดับการสังเกตพฤติกรรม SEL ของครู
1.00 – 1.49	น้อยที่สุด
1.50 – 2.49	น้อย
2.50 – 3.49	ปานกลาง
3.50 – 4.49	มาก
4.50 – 5.00	มากที่สุด

2. การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันกลุ่มพหุ (Multi-group confirmatory factor analysis: MGCFA) เพื่อตรวจสอบโครงสร้างของการเรียนรู้ทางสังคมอารมณ์ของครูที่มีภูมิหลังต่างกัน

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของตัวอย่างวิจัย

จากข้อมูลการตอบกลับแบบสอบถามของตัวอย่างวิจัย พบว่า จากการตอบกลับของครูจำนวน 202 คน ครูส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 74.3 สอนอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 58.9 และครูส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำงานอยู่ระหว่าง 5-10 ปี และน้อยกว่า 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 36.6 และ 32.7 ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์การสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ทางสังคมอารมณ์นักเรียนของครู

จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากการตอบกลับแบบสอบถามการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ทางสังคมอารมณ์นักเรียนของตัวอย่างวิจัย สำหรับภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก (mean = 3.89, S.D. = 0.71) เมื่อพิจารณารายองค์ประกอบย่อย ได้ผลการวิเคราะห์ดังนี้ ด้านการตระหนักรู้ด้านสังคมสูงที่สุด อยู่ในระดับมาก (mean = 4.11, S.D. = 0.77) การตระหนักรู้ในตนเอง ทักษะด้านความสัมพันธ์ การบริหารจัดการตนเอง และการตัดสินใจด้วยความรับผิดชอบ (mean = 3.94, S.D. = 0.71 และ mean = 3.92, S.D. = 0.71 และ mean = 3.77, S.D. = 0.71 และ mean = 3.72, S.D. = 0.77 ตามลำดับ) อยู่ในระดับมาก ดังตารางที่ 2

ตอนที่ 2 ผลการตรวจสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโครงสร้างการวัดการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ทางสังคมอารมณ์นักเรียนของครูที่มีภูมิหลังต่างกัน

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้โดยใช้ค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน พบว่า ตัวแปรที่บ่งชี้การสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ทางสังคมอารมณ์นักเรียนทุกตัวมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($p < 0.01$) และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตั้งแต่ 0.881 ถึง 0.957 คู่ที่มีความสัมพันธ์กันมากที่สุด คือ การตระหนักรู้ในตนเองกับทักษะด้านความสัมพันธ์ มีค่าเท่ากับ 0.957 รองลงมา คือ การบริหารจัดการตนเองกับการตัดสินใจด้วยความรับผิดชอบ มีค่าเท่ากับ 0.956 สำหรับคู่ที่มีความสัมพันธ์กันน้อยที่สุด คือ การบริหารจัดการตนเองกับการตระหนักรู้ด้านสังคม มีค่าเท่ากับ 0.881 เมื่อพิจารณาค่าสถิติ Bartlett's test of sphericity พบว่าเมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแตกต่างจากเมทริกซ์เอกลักษณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\chi^2 (10, N=202) = 1919.662, p < .01$) สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีไกเซอร์-เมเยอร์-ออลคิน (Kaiser-Meyer-Olkin measure of sampling adequacy: KMO) มีค่าเท่ากับ 0.898 แสดงว่าตัวแปรต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กันมากและมีความเหมาะสมที่จะนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันขององค์ประกอบ
การเรียนรู้ทางสังคมอารมณ์ (SEL)

องค์ประกอบ SEL	Mean	S.D.	1	2	3	4	5
1.การตระหนักรู้ในตนเอง	3.94	0.71	-				
2.การบริหารจัดการตนเอง	3.77	0.71	0.940**	-			
3.การตระหนักรู้ด้านสังคม	4.11	0.77	0.934**	0.881**	-		
4.ทักษะด้านความสัมพันธ์	3.92	0.71	0.957**	0.926**	0.939**	-	
5.การตัดสินใจด้วยความรับผิดชอบ	3.72	0.77	0.943**	0.956**	0.853**	0.924**	-

Bartlett's test of sphericity χ^2 10, N=202) = 1919.662, $p < 0.01$

Kaiser-Meyer-Olkin measure of sampling adequacy (KMO) = .898

หมายเหตุ ** $p < 0.01$

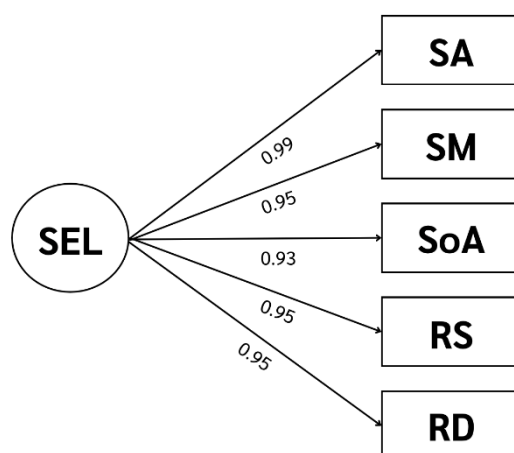
ผลการตรวจสอบความตรงของโครงสร้างการวัดการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ทางสังคมอารมณ์นักเรียนของครู โดยใช้วิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน พบว่าโครงสร้างการวัดมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (χ^2 (2, N=202) = 3.629, $p = 0.163$) สำหรับดัชนีวัดระดับความสอดคล้องกลมกลืน (goodness of fit index: GFI) เท่ากับ 0.993 ในขณะที่ดัชนีรากของกำลังสองเฉลี่ยของเศษในรูปคะแนนมาตรฐาน (standardized root mean squared residual: SRMR) เท่ากับ 0.002 ค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนเหลือของการประมาณค่า (root mean square error of approximation: RMSEA) เท่ากับ 0.064 ดังตารางที่ 3 และภาพ 1

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโครงสร้างการวัด

ตัวแปร	น้ำหนักองค์ประกอบ		t	R ²
	B(SE)	β		
การตระหนักรู้ในตนเอง	1.000(-)	0.983	-	0.967
การบริหารจัดการตนเอง	0.968(.030)	0.959	33.119	0.920
การตระหนักรู้ด้านสังคม	1.020(.026)	0.945	37.878	0.893
ทักษะด้านความสัมพันธ์	0.987(.019)	0.972	50.071	0.945
การตัดสินใจด้วยความรับผิดชอบ	1.054(.029)	0.962	36.612	0.925

χ^2 (2, N=202) = 3.629, $p = 0.163$

GFI = 0.993, SRMR = 0.002, RMSEA = 0.064

ภาพ 1 โครงสร้างการวัดการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ทางสังคมอารมณ์นักเรียนของครู

ผลการตรวจสอบความไม่แปรเปลี่ยนในการวัดระหว่างครูที่สอนในระดับชั้นต่างกัน ได้แก่ ครูที่สอนระดับชั้นประถมศึกษา และครูที่สอนระดับชั้นมัธยมศึกษา พบว่า ไม่ปฏิเสธรูปแบบของโครงสร้างการวัดไม่แปรเปลี่ยน (Configural invariance) จากค่าสถิติการทดสอบ (χ^2 (4, N=202) = 4.960, $p = 2.91$) ทั้งนี้ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องกลมกลืน (GFI) เท่ากับ 0.999 ค่าดัชนีรากของกำลังสองเฉลี่ยของเศษในรูปคะแนนมาตรฐาน (SRMR) เท่ากับ 0.002 และค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนเหลือของการประมาณค่า (RMSEA) เท่ากับ 0.048 แสดงให้เห็นว่า โครงสร้างการวัดมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยค่าสถิติดังกล่าวอยู่ในระดับที่ยอมรับได้จึงแสดงให้เห็นว่าโครงสร้างการวัดการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ทางสังคมอารมณ์นักเรียนของครูที่สอนระดับชั้นประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา มีลักษณะเหมือนกัน

การตรวจสอบความไม่แปรเปลี่ยนแบบเมตริกซ์ (Metric invariance) ผลการตรวจสอบพบว่า ไม่ปฏิเสธรูปแบบของโครงสร้างการวัดไม่แปรเปลี่ยนแบบเมตริกซ์จากค่าสถิติการทดสอบ (χ^2 (8, N=202) = 7.281, $p = 0.507$) ทั้งนี้ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องกลมกลืน (GFI) เท่ากับ 0.999 ค่าดัชนีรากของกำลังสองเฉลี่ยของเศษในรูปคะแนนมาตรฐาน (SRMR) เท่ากับ 0.024 และค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนเหลือของการประมาณค่า (RMSEA) เท่ากับ 0.000 แสดงให้เห็นว่าโครงสร้างการวัดมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เมื่อเปรียบเทียบกับโครงสร้างการวัดที่ 1 พบว่า ผลต่างของค่าไค-สแควร์ เท่ากับ 2.321 และผลต่างของค่าองศาอิสระ เท่ากับ 4 แสดงให้เห็นว่าผลต่างค่าไค-สแควร์ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือโครงสร้างการวัดและค่าน้ำหนักองค์ประกอบระหว่างครูที่สอนระดับชั้นประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษาเท่ากัน จึงดำเนินการตรวจสอบความไม่แปรเปลี่ยนในระดับต่อไป

การตรวจสอบความไม่แปรเปลี่ยนแบบสเกลาร์ (Scalar invariance) ผลการตรวจสอบพบว่า ไม่ปฏิเสธรูปแบบของโครงสร้างการวัดไม่แปรเปลี่ยนแบบสเกลาร์จากค่าสถิติการทดสอบ (χ^2 (12, N=202) = 8.526, $p = 0.743$) ทั้งนี้ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องกลมกลืน (GFI) เท่ากับ 0.999 ค่าดัชนีรากของกำลังสองเฉลี่ยของเศษในรูปคะแนนมาตรฐาน (SRMR) เท่ากับ 0.024 และค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนเหลือของการประมาณค่า (RMSEA) เท่ากับ 0.000 แสดงให้เห็นว่าโครงสร้างการวัดมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เมื่อเปรียบเทียบกับโครงสร้างการวัดที่ 1 พบว่า ผลต่างของค่าไค-สแควร์ เท่ากับ 1.245 และผลต่างของค่าองศาอิสระ เท่ากับ 4 แสดงให้เห็นว่าผลต่างค่าไค-สแควร์ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือโครงสร้างการวัด ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ ค่าคงที่ของข้อคำถาม เท่ากันระหว่างครูที่สอนระดับชั้นประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา จึงดำเนินการตรวจสอบความไม่แปรเปลี่ยนในระดับต่อไป

การตรวจสอบความไม่แปรเปลี่ยนแบบเคร่งครัด (Strict invariance) ผลการตรวจสอบพบว่า ไม่ปฏิเสธรูปแบบของโครงสร้างการวัดไม่แปรเปลี่ยนแบบเคร่งครัดจากค่าสถิติการทดสอบ (χ^2 (17, N=202) = 11.505, p = 0.829) ทั้งนี้ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องกลมกลืน (GFI) เท่ากับ 0.998 ค่าดัชนีรากของกำลังสองเฉลี่ยของเศษในรูปคะแนนมาตรฐาน (SRMR) เท่ากับ 0.028 และค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนเหลือของการประมาณค่า (RMSEA) เท่ากับ 0.000 แสดงให้เห็นว่าโครงสร้างการวัดมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เมื่อเปรียบเทียบกับโครงสร้างการวัดที่ 1 พบว่า ผลต่างของค่าไค-สแควร์ เท่ากับ 2.979 และผลต่างของค่าองศาอิสระ เท่ากับ 5 แสดงให้เห็นว่าผลต่างค่าไค-สแควร์ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือโครงสร้างการวัด ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ ค่าคงที่ของข้อคำถาม ความแปรปรวนของตัวแปรแฝง และความคลาดเคลื่อนในการวัดเท่ากันระหว่างครูที่สอนระดับชั้นประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา รายละเอียดดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ข้อมูลสำหรับการตรวจสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโครงสร้างการวัด

Model	χ^2 (df)	p	RMSEA	SRMR	GFI
1. Configural	4.960(4)	.291	.048	.002	.999
2. Metric	7.281(8)	.507	.000	.024	.999
3. Scalar	8.526(12)	.743	.000	.024	.999
4. Strict	11.505(17)	.829	.000	.028	.998

ผลการตรวจสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโครงสร้างการวัดการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ทางสังคมอารมณ์นักเรียนของครูที่มีภูมิหลังต่างกัน พบว่า แบบสอบถามที่ใช้ในการวัดไม่แปรเปลี่ยนระหว่างครูที่สอนในระดับชั้นที่แตกต่างกัน แบบสอบถามนี้จึงไม่มีความลำเอียงในการนำมาใช้วัดระหว่างครูที่สอนในระดับชั้นที่แตกต่างกัน และสามารถนำผลการวัดที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของครูที่สอนในระดับชั้นที่แตกต่างกันมาเปรียบเทียบกันได้

อภิปรายผลการวิจัย

จากการทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโครงสร้างการวัดการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ทางสังคมอารมณ์นักเรียนของครูที่มีภูมิหลังต่างกัน ผลการทดสอบพบว่าโครงสร้างการวัดการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ทางสังคมอารมณ์นักเรียนของครูที่มีภูมิหลังต่างกัน มีความไม่แปรเปลี่ยนของรูปแบบโครงสร้างการวัด ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ ค่าคงที่ของข้อคำถาม ความแปรปรวนของตัวแปรแฝง และความคลาดเคลื่อนในการวัด ซึ่งแสดงให้เห็นว่าแบบสอบถามที่นำมาใช้สามารถใช้วัดการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ทางสังคมอารมณ์นักเรียนของครูที่สอนในระดับชั้นที่แตกต่างกันได้เหมือนกัน โดยไม่มีความลำเอียงในการวัด ส่งผลให้สามารถนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามมาใช้ในการเปรียบเทียบกันได้ ทั้งนี้ผลการวิจัยไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Tom (2012) ซึ่งทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่มของตัวอย่างในด้านต่าง ๆ นั้น พบว่า ภูมิหลังของครูด้านระดับชั้นที่สอนส่งผลต่อการรับรู้เกี่ยวกับ สมรรถนะทางสังคมอารมณ์ในภาพรวม รวมถึงองค์ประกอบด้านทักษะความสัมพันธ์ ครูที่สอนระดับชั้นประถมศึกษามีการแสดงออกที่เป็นมิตรกับนักเรียน ต้องดูแลเอาใจใส่นักเรียนอย่างใกล้ชิด ในขณะที่ครูที่สอนระดับมัธยมศึกษามีความมุ่งมั่นในการสนับสนุนนักเรียน ทั้งนี้พบว่าบรรยากาศในการเรียนและการแสดงออกทางความรู้สึกของนักเรียนส่งผลให้ครูไม่สามารถสนับสนุนนักเรียนได้อย่างเต็มที่ จากการที่ผลการวิจัยเกี่ยวกับการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ทางสังคมอารมณ์นักเรียนของครูไม่สอดคล้องกันอาจเป็นเพราะของการวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นการศึกษาพฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงถึงการมีพฤติกรรมการเรียนรู้ทางสังคมอารมณ์ในองค์ประกอบด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับเพื่อนในชั้นเรียนเป็นหลัก ซึ่ง

แตกต่างจากงานวิจัยของ Tom (2012) ที่ศึกษาองค์ประกอบด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างความสัมพันธ์ของครูกับนักเรียน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

ครูผู้สอนในระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษาสามารถนำแบบสอบถามการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ทางสังคมอารมณ์นักเรียนไปใช้สำหรับประเมินนักเรียนหรือชั้นเรียนของตน เพื่อใช้ในการประเมินการเรียนรู้ทางสังคมอารมณ์ของนักเรียน ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนานักเรียนในด้านการเรียนและการใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่น นอกจากนี้นักวิจัยที่ต้องการศึกษาการวัดเกี่ยวกับการเรียนรู้ทางสังคมอารมณ์สามารถนำตัวแปรหรือองค์ประกอบและโครงสร้างการวัดการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ทางสังคมอารมณ์นักเรียนไปใช้สำหรับการพัฒนาเป็นแบบสอบถามการเรียนรู้ทางสังคมอารมณ์กับกลุ่มบุคคลอื่นที่สนใจได้

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งต่อไปหากมีการศึกษาความไม่แปรเปลี่ยนของโครงสร้างการวัดการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ทางสังคมอารมณ์นักเรียนของครูที่มีภูมิหลังต่างกัน โดยศึกษาภูมิหลังของครูด้านอื่นที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่การสอน เช่น ประสบการณ์การสอน วิชาที่สอน และสาขาวิชาที่จบการศึกษา เพื่อตรวจสอบผลการไม่แปรเปลี่ยนของโครงสร้างการวัดในภูมิหลังด้านอื่น สำหรับใช้ในการพิจารณาความเหมาะสมของการนำแบบสอบถามจากการวิจัยนี้ไปใช้กับครูที่มีภูมิหลังต่างกันให้ครอบคลุมมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ทราย ศรีเงินยวง, อัจฉรา ประเสริฐสิน, และ กนกพร วิบูลพัฒนะวงศ์. (2563). ผลของโปรแกรมการให้คำปรึกษารายบุคคลแบบพฤติกรรมนิยมเพื่อเสริมสร้างทักษะ การควบคุมตนเองของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. *วารสารการวัดผลการศึกษา*, 37(101), 1-17.
- พิศุทธิ์ภาน จินะวงศ์, ศิวะพร ภูพันธ์, และ จุฑาภรณ์ มาสันติเยะ. (2565). การวิเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะข้ามวัฒนธรรมของครูสังกัดกรุงเทพมหานคร. *วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 50(1), 1-14. <https://doi.org/10.14456/educu.2022.10>
- รังสิริศม์ วงศ์อุปราช, พีร วงศ์อุปราช, และ อุไรรัตน์ แยมขุติ. (2558). แนวทางการพัฒนาโครงการป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดในกลุ่มเยาวชนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยธนบุรี*, 9(19), 76-93.
- รัตนมน เกษจุฬาศรีโรจน์, และ ยศวีร์ สายฟ้า. (2564). การศึกษากระบวนการพัฒนาการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมสำหรับเด็กในช่วงรอยต่อทางการศึกษาจากชั้นเรียนอนุบาลสู่ชั้นเรียนประถมศึกษาปีที่ 1. *ศึกษาศาสตร์สารมหาวิทยาลัยเชียงใหม่*, 5(2), 68-78.
- วัญญา วรสายัณห์, และ ภัทราวดี มากมี (2564). การพัฒนามาตรวัดภาวะพลุดพลังในผู้สูงอายุตอนต้นเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก : การวิเคราะห์กลุ่มพหุ. *วารสารการวัดผลการศึกษา*, 38(104), 13-24.
- สิริภัทร ชื่นคำ, ดวงใจ สีเขียว, และ ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. (2565). การพัฒนาตัวบ่งชี้สมรรถนะทางสังคมและอารมณ์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในประเทศไทย. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 7(8), 401-420.

- สุภารัตน์ พัฒนแหว. (2564). การเสริมสร้างการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นโดยการให้คำปรึกษากลุ่ม. *วารสารศึกษาศาสตร์ มมร*, 9(2), 42-53.
- Aldrup, K., Carstensen, B., Köller, M. M., & Klusmann, U. (2020). Measuring Teachers' Social-Emotional Competence: Development and Validation of a Situational Judgment Test. *Front. Psychol*, 11(892), 1-20. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.00892>
- Aspelin, J. (2019). Enhancing pre-service teachers' socio-emotional competence. *Int. J. Emot. Educ*, 11(1), 153-168.
- Coelho, V. A., Sousa, V., & Marchante, M. (2016). Social and Emotional Competencies Evaluation Questionnaire—Teacher's Version: Validation of a Short Form. *Psychological Reports*, 119(1), 221–236. <https://doi.org/10.1177/0033294116656617>
- Gorsuch, R.L. (1983). *Factor Analysis* (2nd ed.). New York: Psychology Press.
- Paras, M. N. (2019). Developing the social and emotional learning model to promote non-english major students' attitudes and motivation toward business english communication. *Southeast Bangkok Journal*, 5(2), 109-128.
- Soper, D.S. (2023). *A-priori Sample Size Calculator for Structural Equation Models* [Software]. <https://www.danielsoper.com/statcalc>
- The Collaborative for Academic, Social, and Emotional Learning. (2020). *Fundamentals of SEL*. <https://casel.org/fundamentals-of-sel/>
- Tom, K. M. (2012). *Measurement of teachers' social-emotional competence: development of the social-emotional competence teacher rating scale* [Doctoral dissertation, The University of Oregon Libraries]. <https://scholarsbank.uoregon.edu/xmlui/handle/1794/12351>
- Ülvay, G. F., & Ozkul, A. E. (2018). Social-Emotional Learning Competencies Scale of Secondary School Students. *EURASIA J Math Sci and Tech Ed*, 14(4), 1295-1304. <https://doi.org/10.29333/ejmste/82938>

การศึกษาความต้องการจำเป็นของการพัฒนาความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่น
ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลพบุรี

The Needs Assessment of Developing Empathy Skills of Secondary School Administrators
Under the Secondary Education Service Area Office Lopburi

กัญญารัตน์ โพธิ์วัฒน¹ ธีรภัทร กุโลภาส²

Kanyarat Phothiwat¹ Dhirapat Kulophas²

¹นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Master's degree student, Department of Educational Management,

Faculty of Education, Chulalongkorn University

Corresponding Author, E-mail: pearkanya.ph@gmail.com

²รองศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Associate Professor Dr., Department of Educational Management,

Faculty of Education, Chulalongkorn University

Email: dhirapat.k@chula.ac.th

Received: June 12, 2023; Revised: July 4, 2023; Accepted: July 5, 2023

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่นของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลพบุรี 2) เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของการพัฒนาความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่นของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลพบุรี ใช้วิธีการวิจัยเชิงบรรยาย ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลพบุรี จำนวน 60 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 22 คน และรองผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 38 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ชนิดมาตราส่วนแบบประมาณค่า มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.91 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$)

ผลการวิจัยพบว่า ระดับความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่นของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาลพบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และพบว่า องค์ประกอบของความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การรู้จักส่งเสริมผู้อื่น รองลงมา คือ การมีจิตใจใฝ่บริการช่วยเหลือ และการตระหนักถึงความคิดเห็นของกลุ่ม มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด อยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ที่พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และมากที่สุดตามลำดับ โดยความต้องการจำเป็นในภาพรวม คือ 0.45 เมื่อวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นรายด้าน 3 ลำดับแรก พบว่า ด้านการตระหนักถึงความคิดเห็นของกลุ่ม มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด ($PNI_{Modified} = 0.59$) รองลงมา คือ ด้านการใช้ประโยชน์จากความหลากหลาย ($PNI_{Modified} = 0.58$) และด้านการ

จำลองสถานการณ์ที่เข้าใจอารมณ์ของผู้อื่น มีค่าความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด ($PNI_{Modified} = 0.55$) ตามลำดับ และผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้ไปจัดทำแนวทางการพัฒนาความสามารถในการเข้าใจผู้อื่นของผู้บริหารโรงเรียนต่อไป

คำสำคัญ: ความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่น, ความต้องการจำเป็น, การพัฒนาผู้บริหาร

Abstract

This research aimed to study the level of empathy skills, the current state, the desirable state, and the needs assessment of developing empathy skills of secondary school administrators under the secondary education service area office Lopburi. This study was conducted with a descriptive method. The population consisted of 60 secondary school administrators under the Secondary Education Service Area Office, Lopburi, including 22 school directors and 38 deputy directors. The research instruments were the current state, the desirable state, and needs assessment questionnaires of developing empathy skills of secondary school administrators under the secondary education service area office Lopburi, and the Reliability is 0.91. The data were analyzed by frequency distribution, percentage, mean, standard deviation and $PNI_{Modified}$

The results found that the level of empathy ability overall was high. The highest level of empathy ability was Developing Others, and Service Orientation was the second level of empathy ability. The lowest level of empathy ability was Political Awareness. The current and desirable state of developing empathy skills of secondary school administrators under the secondary education service area office Lopburi overall was at the average level and the highest level. The priority needs index overall was 0.450. When analyzing the first three items, Political Awareness had the highest priority need ($PNI_{Modified} = 0.59$), and Leveraging Diversity ($PNI_{Modified} = 0.58$) was the second priority. The lowest priority need was Simulation ($PNI_{Modified} = 0.55$). The researcher will use the information obtained to create the approaches for developing empathy skills of school administrators in the future.

Keywords: Empathy Skills, Needs Assessment, Developing of Administrators

บทนำ

จากสภาพการณ์ปัจจุบันที่เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมโลกทำให้ประเทศทั่วโลกต้องให้ความสำคัญกับการกำหนดทิศทางของการผลิตและพัฒนาคุณภาพของประชากรในประเทศของตนเอง โดยมุ่งเน้นการพัฒนาให้มีทักษะและสมรรถนะระดับสูง และมีความสามารถเฉพาะทางมากขึ้นดังที่แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ได้ระบุเป้าหมายของการจัดการศึกษาไว้ว่า ระบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ เพื่อการลงทุนทางการศึกษาที่คุ้มค่าและบรรลุเป้าหมาย โดยสถานศึกษาควรมีระบบการบริหารงานทางด้านงานบุคคลที่มีประสิทธิภาพและเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ถือว่าเป็นความท้าทายของผู้บริหารสถานศึกษาที่ต้องพัฒนาตนเอง เพื่อให้เกิดการส่งเสริมครูและบุคลากรในการมีส่วนร่วมช่วยสนับสนุนและจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับผู้เรียนในปัจจุบันมากที่สุด ด้วยเหตุนี้ผู้บริหารจึงต้องมีคุณลักษณะที่จำเป็นต่อการบริหารสถานศึกษา ดังที่ สุรารัตน์ ทองเหลือ และกาญจนา บุญส่ง (2559) ได้แสดงผลการวิจัยไว้ว่า คุณลักษณะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมและคุณภาพของ

สถานศึกษา คือ ความสามารถทางด้านการบริหาร ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ สนั่น ทองปาน และโกมล ปราชญ์กตัญญู (2563) ที่แสดงให้เห็นว่า ความสามารถทางด้านการบริหารเป็นคุณลักษณะที่สำคัญสำหรับผู้บริหารที่จะต้องพัฒนาตนเองให้มีความเชี่ยวชาญทางด้านการบริหารมาเป็นลำดับแรก โดยสังสรประสบการณ์ทำงานที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จของผู้เรียนและองค์กร สร้างมนุษยสัมพันธ์อันดีระหว่างเพื่อนร่วมงาน นักเรียน และผู้ปกครอง เพื่อให้การบริหารสถานศึกษามีประสิทธิภาพ รวมถึงการประพุดิตนเป็นแบบอย่างที่ดีต่อครูและบุคลากร ปฏิบัติงานโดยคำนึงถึงสิทธิของผู้รับบริการ และคำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญ (อนุพนธ์ คำหล้า, 2564)

จะเห็นได้ว่าความท้าทายเกี่ยวกับการพัฒนาผู้บริหารให้มีคุณลักษณะที่พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงนั้น ผู้บริหารจำเป็นต้องให้ความสนใจกับการรักษาและส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยเฉพาะกับครูและบุคลากร สอดคล้องกับงานวิจัยของอัครธร สังมณีโชติ (2550) ที่มีผลการวิจัยว่า ชุมชนต้องการเห็นผู้บริหารมอบหมายงานตามความรู้และความสามารถของครูและบุคลากร รวมถึงต้องการให้ผู้บริหารแสดงความเป็นกันเองและยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อสร้างแรงจูงใจในการทำงานและสร้างบรรยากาศการทำงานเชิงบวกมากขึ้น นอกจากนี้ผู้บริหารยังสามารถสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาได้ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพทางด้านจิตใจของเพื่อนร่วมงานเป็นสำคัญ เพื่อให้ครูและบุคลากรสามารถจัดการศึกษาตามความคาดหวังของนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (วิสสิกา รุมาคม และฐิชากาญจน์ พชรจิราพันธ์, 2565)

จากความหวังของนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ที่มีต่อการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษาในปัจจุบัน แสดงให้เห็นถึงความต้องการให้ผู้บริหารเข้าใจความคิดและความรู้สึกของครูและบุคลากรมีมากขึ้นและจำเป็นต้องการสร้างเสริมความเข้มแข็งขององค์กร ซึ่งความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่น (Empathy) คือ กระบวนการรับรู้เข้าใจความคิด มุมมอง ความรู้สึก อารมณ์ และพฤติกรรมของผู้อื่น (Nancy Eisenberg, 2000) ที่เป็นคุณสมบัติสำคัญของผู้นำที่จะช่วยพัฒนาคุณภาพจิตใจของครูและบุคลากรให้มีความพร้อมกับการปฏิบัติงาน โดยการทราบถึงความต้องการและพฤติกรรมของผู้อื่น สถานศึกษาจึงควรให้ความสำคัญกับคุณค่าของความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่น และให้โอกาสครูและบุคลากรในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง (Sarah Romney, 2019) ความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่นแบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ความสามารถในการเข้าใจผู้อื่นทางด้านความคิด (Cognitive Empathy) และความสามารถในการเข้าใจผู้อื่นทางด้านอารมณ์ (Affective Empathy) (Nancy Eisenberg, 2000) ทั้งสองประเภทนี้มีความแตกต่างกันและมีองค์ประกอบย่อยที่สำคัญต่อการเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ ความสามารถในการเข้าใจผู้อื่นทางด้านความคิด คือ การรับรู้ถึงความคิดของผู้อื่น และความสามารถในการเข้าใจผู้อื่นทางด้านอารมณ์ คือ การรับรู้ถึงอารมณ์ โดยผู้นำไม่จำเป็นต้องมีประสบการณ์ร่วมกับบุคลากร แต่สามารถเชื่อมโยงความรู้สึกและให้ความช่วยเหลือผู้อื่นอย่างเต็มใจได้ (Ronald H. Humphrey & Laural L. Adams, 2016) จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกของครูและบุคลากร ซึ่งเป็นบุคคลสำคัญในการขับเคลื่อนการศึกษาให้มีคุณภาพอันจะส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียนต่อไป

ความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่นเป็นพลังพื้นฐานของศีลธรรมที่เกี่ยวกับจิตวิทยา และเป็นความสามารถที่ส่งผลกระทบต่อกฎหมาย นโยบาย และความสัมพันธ์ระหว่างองค์กร การที่ผู้บริหารมีความสามารถดังกล่าวจะช่วยให้แยกความคิดเห็นและความรู้สึกทางอารมณ์ออกจากกันได้ เกิดการกระบวนการที่เข้าใจความรู้สึกผู้อื่นและแสดงผ่านการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมได้เป็นอย่างดี ทำให้เกิดประสบการณ์ใหม่และเกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในที่สุด (Cecilia Heyes, 2018) นอกจากนั้นแล้ว ความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่นของผู้บังคับบัญชายังมีผลต่อความพึงพอใจและคุณภาพงานของผู้ใต้บังคับบัญชาด้วย (Christopher Skinner & Peter Spurgeon, 2015) ผู้นำที่มีความฉลาดทางอารมณ์จะสามารถสร้างพลังงานที่ดีต่อครูและบุคลากรได้ คนในองค์กรเกิดความไว้วางใจ และความกระตือรือร้นในการทำงานให้บรรลุเป้าหมาย หากผู้นำไม่เข้าใจความรู้สึกของครูและบุคลากร ย่อมส่งผลทำให้เกิดความ

ขัดแย้งในการดำเนินงาน อีกทั้งยังได้ข้อสรุปว่า ความรับผิดชอบทางอารมณ์ของผู้นำเป็นทักษะพื้นฐานของการเป็นผู้นำ ผู้นำระดับสูงจะส่งเสริมการทำงานเป็นกลุ่มและให้ปฏิบัติงานที่เพียงพอ โดยคำนึงถึงสภาพจิตใจของสมาชิกเป็นสำคัญ การที่ผู้บริหารมีความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่นจะทำให้ครูมีกำลังใจในการทำงาน ตื่นตัวในการเรียนรู้ พัฒนาศักยภาพของตนเอง และมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนได้ตามเป้าหมายที่กำหนด แสดงให้เห็นว่า สภาพจิตใจ อารมณ์ และความรู้สึกของครูส่งผลต่อการแสดงออกถึงความสามารถของครูอย่างแท้จริง (Băeșu Camelia and Nesteriuc Oana, 2018)

จากรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา (Self-Assessment Report: SAR) ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลพบุรีในปี 2565 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลพบุรี, 2565) พบว่า ผลการปฏิบัติงานมาตรฐานที่ 2 ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับคุณภาพดีเลิศ (4) จากทั้งหมด 5 ระดับ ซึ่งเป็นไปตามเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนด แต่ระดับคุณภาพดังกล่าวควรมีการพัฒนาให้มีความรู้ถึงคุณภาพที่สูงขึ้น เพื่อสร้างความท้าทายในการเปลี่ยนแปลงด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ซึ่งจะมีคุณภาพสูงขึ้นได้นั้น ผู้บริหารควรจะต้องให้ความสำคัญกับคุณภาพของครู โดยพัฒนาตนเองให้มีความพร้อมทางด้านบริหารจัดการองค์กรและพัฒนาคูไปพร้อมกัน ตามที่ จิตติพิรญา โพธิ์ทอง และคณะ (2565) ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ผู้บริหารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลพบุรี เขต 1 ต้องพัฒนาตนเองและผู้อื่น โดยต้องปรับตัวและวิสัยทัศน์ เพื่อพัฒนาตนเองและองค์กรให้ตอบรับกับการเปลี่ยนแปลง คำนึงถึงการเอาใจใส่ครูและบุคลากรของตนเอง อีกทั้งผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษา สังกัดศึกษาธิการจังหวัดลพบุรี ควรแสดงออกถึงการดูแลเอาใจใส่ เชื่อมมั่นในตัวครูและบุคลากร เพื่อให้ครูและบุคลากรเกิดความไว้วางใจและสามารถขอคำปรึกษาจากผู้บังคับบัญชาได้ (ชัชวาล แก้วกระจ่าย และวิจิต แสงสว่าง, 2564)

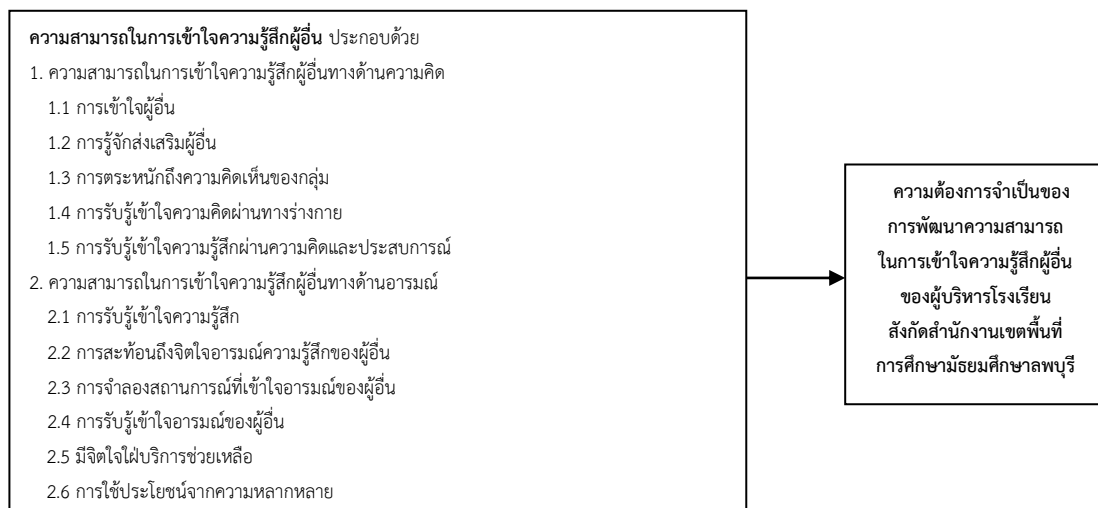
จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยเล็งเห็นความสำคัญของปัญหาในการศึกษาระดับความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่น และความต้องการจำเป็นของการพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลพบุรี เพื่อที่จะนำข้อมูลที่ได้ไปจัดทำแนวทางการพัฒนาความสามารถในการเข้าใจผู้อื่นของผู้บริหารโรงเรียนต่อไป หากผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่น ทั้งด้านความสามารถในการเข้าใจผู้อื่นทางด้านความคิดและความสามารถในการเข้าใจผู้อื่นทางด้านอารมณ์ ย่อมส่งผลให้ครูและบุคลากรมีสภาพจิตใจที่ดี รับรู้ถึงการเอาใจใส่ เกิดความเชื่อมั่น มีเจตคติที่ดีต่อผู้บริหาร และเกิดความรักต่อองค์กร อันจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้เป็นพลเมืองโลกที่มีศักยภาพและสามารถดำรงชีวิตท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วของโลกได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่นของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลพบุรี
2. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของการพัฒนาความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่นของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลพบุรี

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยเกี่ยวกับความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่น จากนั้นสังเคราะห์องค์ประกอบจากแนวคิดของ Nancy Eisenberg (2000), กันยกันต์ โสภา (2559), Melissa Fuller et al (2021), Guowei Jian (2022) และนำมาเป็นกรอบแนวคิดของการศึกษาความต้องการจำเป็นของการพัฒนาความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่นของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลพบุรี ตามแผนภาพดังต่อไปนี้

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ และนำข้อมูลมาวิเคราะห์ระดับความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่น และความต้องการจำเป็นของการพัฒนาผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลพบุรี โดยมีรายละเอียดดังนี้

ประชากร

ผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลพบุรี จำนวน 60 คน ประกอบด้วยผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 22 คน และรองผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 38 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบเลือกตอบ (Checklist) จำนวน 6 ข้อคำถาม ตอนที่ 2 ระดับความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่น จำนวน 37 ข้อคำถาม และตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่นของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลพบุรี เป็นมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ (Rating Scale) จำนวน 37 ข้อคำถาม

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยศึกษาเอกสารแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่น โดยสังเคราะห์ความรู้จากเอกสารและงานวิจัยของ Nancy Eisenberg (2000), กันยกันต์ โสภา (2559), Melissa Fuller et al (2021), Guowei Jian (2022) เพื่อนำมาร่างข้อคำถาม ออกแบบและสร้างแบบตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างและเนื้อหา จากนั้นนำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้องของข้อคำถามกับนิยามของตัวแปรที่กำหนด พบว่ามีค่า IOC อยู่ในช่วง 0.67-1.00 ถือว่าผ่านเกณฑ์ (วรณิ แกมเกตุ, 2555) จากนั้นผู้วิจัยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for Social Science) เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นในแต่ละด้าน พบว่าความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่นทางด้านความคิดมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ

0.91 และความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่นทางด้านอารมณ์มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.91 รวมทั้งฉบับ มีค่าเท่ากับ 0.91 (ระดับดีมาก) จากนั้นปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญก่อนจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยจัดทำแบบสอบถามในรูปแบบเอกสาร และได้ระบุไว้ว่าจะปฏิบัติตามจรรยาบรรณของการวิจัยอย่างเคร่งครัด ไม่มีการเปิดเผยข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยจะนำเสนอผลการวิเคราะห์ในภาพรวมเท่านั้น และไม่มีผลกระทบต่อปฏิบัติงานในหน้าที่และสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยใช้ระยะเวลาเก็บข้อมูล 21 วัน และได้รับแบบสอบถามกลับคืน จำนวน 60 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for Social Science) และใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (M) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) โดยจัดลำดับระดับความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่น และการวิเคราะห์ดัชนีความต้องการจำเป็นด้วยวิธี Modified Priority Needs Index (PNI_{Modified}) (สุวิมล ว่องวานิช, 2550) ใช้สูตรคำนวณดังนี้

$$(PNI_{Modified}) = (I-D)/D$$

PNI_{Modified} คือ ค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น D (Degree of Success) คือ สภาพปัจจุบัน และ I (Importance) คือ สภาพที่พึงประสงค์ ผู้วิจัยจัดลำดับความต้องการจำเป็นของการพัฒนาความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่นของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย โดยผู้วิจัยได้กำหนดความหมายของแต่ละระดับตามเกณฑ์พิจารณา ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2554)

- 5 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับ มากที่สุด
- 4 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับ มาก
- 3 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับ ปานกลาง
- 2 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับ น้อย
- 1 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับ น้อยที่สุด

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้ข้อมูลจากแบบสอบถาม

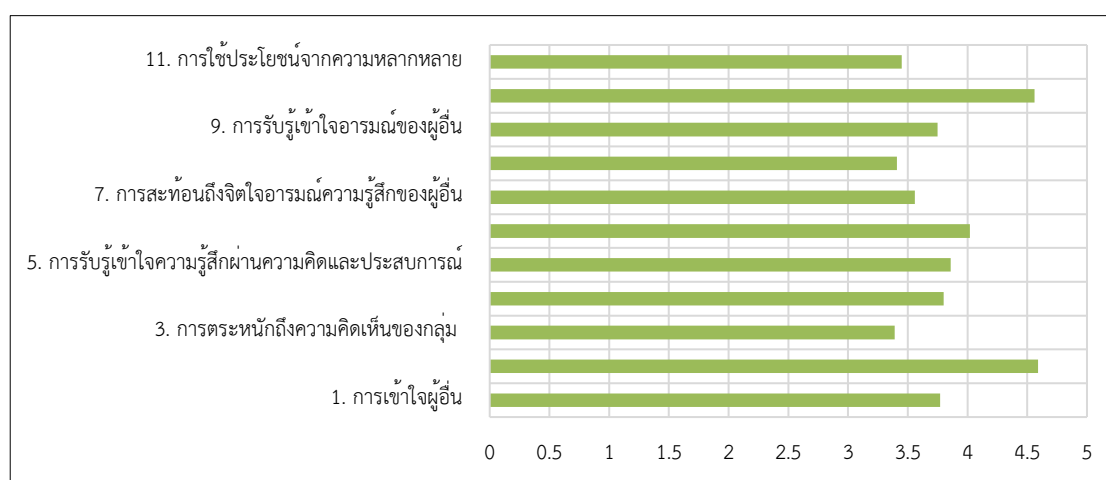
ผลการวิเคราะห์แจกแจงความถี่และร้อยละของตัวแปรสถานภาพ พบว่า จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศชาย จำนวน 34 คน (ร้อยละ 56.67) และเพศหญิง จำนวน 26 คน (ร้อยละ 43.33) มีอายุ 50 ปีขึ้นไป จำนวน 23 คน (ร้อยละ 38.33) มีระดับการศึกษาสูงสุด คือ ปริญญาโท จำนวน 56 คน (ร้อยละ 93.33) มีประสบการณ์การทำงาน 1-4 ปี จำนวน 33 คน (ร้อยละ 55.00) และมีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ (คศ.3) จำนวน 38 คน (ร้อยละ 63.33)

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่นของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลพบุรี

ตารางที่ 1 ระดับความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่นของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลพบุรี

ความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่น	M	S.D.	ระดับ	ลำดับ
ความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่นทางด้านความคิด				
1. การเข้าใจผู้อื่น	3.77	0.96	มาก	6
2. การรู้จักส่งเสริมผู้อื่น	4.59	0.60	มากที่สุด	1
3. การตระหนักถึงความคิดเห็นของกลุ่ม	3.39	0.88	ปานกลาง	11
4. การรับรู้เข้าใจความคิดผ่านทางร่างกาย	3.80	0.99	มาก	5
5. การรับรู้เข้าใจความรู้สึกผ่านความคิดและประสบการณ์	3.86	0.88	มาก	4
ความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่นทางด้านอารมณ์				
6. การรับรู้เข้าใจความรู้สึก	4.02	0.93	มาก	3
7. การสะท้อนถึงจิตใจอารมณ์ความรู้สึกของผู้อื่น	3.56	0.91	มาก	8
8. การจำลองสถานการณ์ที่เข้าใจอารมณ์ของผู้อื่น	3.41	0.78	ปานกลาง	10
9. การรับรู้เข้าใจอารมณ์ของผู้อื่น	3.75	0.94	มาก	7
10. การมีจิตใจใฝ่บริการช่วยเหลือ	4.56	0.57	มากที่สุด	2
11. การใช้ประโยชน์จากความหลากหลาย	3.45	0.93	ปานกลาง	9
เฉลี่ยรวม	3.83	0.86	มาก	-

จากตารางที่ 1 รายงานผลของระดับความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่น ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($M = 3.83$, $S.D. = 0.86$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ การรู้จักส่งเสริมผู้อื่น อยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.59$, $S.D. = 0.60$) รองลงมา คือ การมีจิตใจใฝ่บริการช่วยเหลือ อยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.56$, $S.D. = 0.57$) และการตระหนักถึงความคิดเห็นของกลุ่ม มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด อยู่ในระดับปานกลาง ($M = 3.39$, $S.D. = 0.88$) โดยสามารถสรุปให้เห็นภาพระดับความสามารถดังกล่าว ได้ตามแผนภาพดังต่อไปนี้

ภาพ 2 ระดับความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่น

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการจำเป็นของการพัฒนาความสามารถในการเข้าใจความรู้สึก
ผู้อื่นของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลพบุรี

ตารางที่ 2 ลำดับความต้องการจำเป็นของการพัฒนาความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่นของผู้บริหารโรงเรียน
มัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลพบุรี

ความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่น	สภาพปัจจุบัน (D)			สภาพที่พึงประสงค์ (I)			PNI _{Modified}	ลำดับ
	M	S.D.	แปลผล	M	S.D.	แปลผล		
ความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่นทางด้านความคิด								
1. การเข้าใจผู้อื่น	3.42	0.76	ปานกลาง	4.88	0.32	มากที่สุด	0.43	5
2. การรู้จักส่งเสริมผู้อื่น	3.61	0.79	มาก	4.89	0.31	มากที่สุด	0.35	11
3. การตระหนักถึงความคิดเห็นของกลุ่ม	3.10	0.68	ปานกลาง	4.92	0.27	มากที่สุด	0.59	1
4. การรับรู้เข้าใจความคิดผ่านทางร่างกาย	3.46	0.75	ปานกลาง	4.85	0.38	มากที่สุด	0.40	9
5. การรับรู้เข้าใจความรู้สึกผ่านความคิดและประสบการณ์	3.43	0.97	ปานกลาง	4.87	0.33	มากที่สุด	0.42	7
ความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่นทางด้านอารมณ์								
6. การรับรู้เข้าใจความรู้สึก	3.44	0.82	ปานกลาง	4.91	0.27	มากที่สุด	0.43	6
7. การสะท้อนถึงจิตใจอารมณ์ความรู้สึกของผู้อื่น	3.49	0.72	ปานกลาง	4.93	0.19	มากที่สุด	0.41	8
8. การจำลองสถานการณ์ที่เข้าใจอารมณ์ของผู้อื่น	3.21	0.60	ปานกลาง	4.97	0.17	มากที่สุด	0.55	3
9. การรับรู้เข้าใจอารมณ์ของผู้อื่น	3.38	0.77	ปานกลาง	4.95	0.18	มากที่สุด	0.46	4
10. การมีจิตใจใฝ่บริการช่วยเหลือ	3.63	0.77	มาก	4.99	0.06	มากที่สุด	0.37	10
11. การใช้ประโยชน์จากความหลากหลาย	3.14	0.66	ปานกลาง	4.95	0.16	มากที่สุด	0.58	2
เฉลี่ยรายด้าน	3.39	0.75	ปานกลาง	4.92	0.24	มากที่สุด	0.45	-

จากตารางที่ 2 รายงานผลของสภาพปัจจุบันของการพัฒนาความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($M = 3.39$, $S.D. = 0.75$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ การรู้จักส่งเสริมผู้อื่น อยู่ในระดับมาก ($M = 3.61$, $S.D. = 0.79$) รองลงมา คือ การมีจิตใจใฝ่บริการช่วยเหลือ อยู่ในระดับมาก ($M = 3.63$, $S.D. = 0.77$) และการตระหนักถึงความคิดเห็นของกลุ่ม มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด อยู่ในระดับปานกลาง ($M = 3.10$, $S.D. = 0.68$) ซึ่งสอดคล้องกับผลของระดับความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นดังที่ปรากฏในตารางที่ 1

สภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.92$, $S.D. = 0.24$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ การมีจิตใจใฝ่บริการช่วยเหลือ อยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.99$, $S.D. = 0.06$) รองลงมา คือ การจำลองสถานการณ์ที่เข้าใจอารมณ์ของผู้อื่น อยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.97$, $S.D. = 0.17$) และการรับรู้เข้าใจความคิดผ่านทางร่างกาย มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด อยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.85$, $S.D. = 0.38$) และความต้องการจำเป็นของการพัฒนาความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่นของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลพบุรี ในภาพรวม คือ 0.45 ($PNI_{Modified} = 0.45$) เมื่อพิจารณารายองค์ประกอบ พบว่า การตระหนักถึงความคิดเห็นของกลุ่ม มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด ($PNI_{Modified} = 0.59$) รองลงมา คือ การใช้ประโยชน์จากความหลากหลาย ($PNI_{Modified} = 0.58$) และการรู้จักส่งเสริมผู้อื่น ($PNI_{Modified} = 0.35$) มีความต้องการจำเป็นต่ำที่สุด

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่นด้านการรู้จักส่งเสริมผู้อื่น อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งมีระดับความสามารถอยู่ในลำดับที่ 1 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดลพบุรีมีความสามารถในการกระตุ้นให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาทำงานตามหน้าที่ของตนเอง โดยเห็นว่าตนเองมีหน้าที่ในการส่งเสริมผู้ใต้บังคับบัญชาให้มีโอกาสแสดงความสามารถของตนเอง และสนับสนุนให้บุคลากรได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและตรงตามเป้าหมายของบุคคลนั้น ซึ่งผู้บริหารควรรักษาระดับความสามารถดังกล่าวด้วยการสร้างแรงบันดาลใจและคอยพัฒนาผู้อื่น ใช้ความคิดแบบยืดหยุ่นทางอารมณ์ และสร้างมุมมองใหม่อย่างมีจริยธรรม เพื่อให้เกิดการยกระดับความสามารถทั้งด้านความฉลาดทางสติปัญญาและความฉลาดทางอารมณ์ รวมถึงกระตุ้นให้ผู้บริหารสามารถสร้างแรงบันดาลใจในการส่งเสริมผู้อื่นต่อไปได้ (Marzena Podgórska & Magdalena Pichlak, 2019) สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูปริยัตยาทร จตตมโล/แสนศรีลา (2565) ที่กล่าวว่าผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงควรเป็นนักสร้างแรงบันดาลใจให้แก่ครูและบุคลากร โดยการจูงใจให้เพื่อนร่วมงานมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน และแสดงความสามารถของตนเองในการแก้ปัญหาอย่างเต็มความสามารถ เพื่อให้องค์กรบรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐภาส ถาวรวงษ์ (2565) ที่กล่าวไว้ว่า บุคลากรสายปฏิบัติการมีความคาดหวังต่อความสำเร็จในการทำงาน และต้องการให้ผู้บริหารแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบตามความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ของบุคลากรอันจะส่งผลต่อความพึงพอใจและคุณภาพของผลงาน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ นภัทร ธิญญวนิชกุล และคณะ (2564) ที่อธิบายไว้ว่า การสนับสนุนครูและบุคลากรจะทำให้เกิดการเรียนรู้ภายในองค์กรอันจะส่งผลต่อแนวทางการบริหารสถานศึกษาที่เหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งเป็นภาพสะท้อนของการมีภาวะผู้นำอย่างแท้จริงผ่านการแสดงออกถึงความเห็นอกเห็นใจ การเอาใจเขามาใส่ใจเรา การเป็นแบบอย่างที่ดี และสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้อื่น เพราะผู้นำที่เห็นคุณค่าและศักยภาพของผู้อื่นจะสามารถสร้างสถานศึกษาด้านแบบที่มีทีมงานที่เข้มแข็งได้อย่างแน่นอน (ธนปกรณ์ เกตุวิเศษกุล และราตรี เลิศหัวทอง, 2564)

นอกจากนี้การรู้จักส่งเสริมผู้อื่นของผู้บริหารสถานศึกษายังสะท้อนให้เห็นจากการดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินตำแหน่ง และวิทยฐานะข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ตำแหน่ง ผู้บริหารสถานศึกษา โดยสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (2564) ได้กำหนดหลักเกณฑ์สำคัญต่อการส่งเสริมครูและบุคลากรในโรงเรียนไว้ว่า การประเมินผลการพัฒนางานตามข้อตกลงในแต่ละปีงบประมาณนั้น ผู้บริหารจะทราบถึงแนวทางการพัฒนาครู เพื่อยกระดับคุณภาพของครูและให้ครูได้นำผลการพัฒนาของตนเองมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในด้านการจัดการเรียนรู้ ซึ่งเป็นพันธกิจที่สำคัญของการบริหารสถานศึกษา

2. ระดับความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่นด้านการมีจิตใจใฝ่บริการช่วยเหลือ อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งมีระดับความสามารถอยู่ในลำดับที่ 2 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดลพบุรีมีความสามารถในการให้ความช่วยเหลือครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นอย่างดีและช่วยเหลืออย่างเต็มใจมาเสมอ ผู้บริหารมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อคุณภาพการให้บริการและการปรับปรุงประสิทธิภาพของผู้ปฏิบัติงานในองค์กรผ่านการพิจารณาลักษณะเฉพาะเป็นรายบุคคล ใช้เวลาศึกษาพฤติกรรม และมีปฏิสัมพันธ์โดยการให้ความช่วยเหลือครูและบุคลากรในด้านต่าง ๆ ในฐานะผู้นำขององค์กร ทั้งด้านการให้ความรู้เกี่ยวกับการปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงาน และแสดงออกถึงความยินดีที่เห็นการพัฒนาความสามารถของคนในองค์กรอย่างจริงจัง (Mehri Mahdikhani & Bitay Yazdani, 2020) สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดารญา ตันตินีรนาท และธีรภัทร กุโลภาส (2562) ที่อธิบายไว้ว่า ผู้บริหารที่เอาใจใส่ผู้ปฏิบัติงานด้วยการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดี สอบถามความต้องการในการพัฒนาความก้าวหน้าทางวิชาชีพ ให้ความช่วยเหลือในระหว่างปฏิบัติงาน ทั้งการแนะนำเทคนิคการจัดการเรียนการสอน แบ่งปันความรู้ และสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อช่วยเหลือครูและบุคลากรแก้ไขปัญหาในชั้นเรียน ส่งผลให้ผู้ปฏิบัติงานตั้งใจ

ทำงานอย่างเต็มความสามารถ นอกจากนี้ความสามารถดังกล่าวของผู้บริหารในจังหวัดลพบุรียังเห็นได้จากรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา ปีการศึกษา 2565 ที่ทุกสถานศึกษามีข้อมูลด้านการพัฒนาครูและบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพ โดยผู้บริหารได้แสดงถึงการมองเห็นโอกาสที่จะสร้างความพึงพอใจให้แก่ครูและบุคลากร ซึ่งก็คือการให้ความช่วยเหลือครูทั้งด้านการปฏิบัติงานและการให้ขวัญกำลังใจในยามที่ครูประสบปัญหา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลพบุรี, 2566)

3. ระดับความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่นด้านการตระหนักถึงความคิดเห็นของกลุ่มอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งมีระดับความสามารถอยู่ในลำดับที่ 11 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดลพบุรียังมีความสามารถในการเข้าใจถึงความสัมพันธ์ของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มไม่เท่าที่ควร ซึ่งเป็นในปัจจุบันการตระหนักถึงความคิดเห็นของกลุ่มเป็นส่วนหนึ่งของการรับรู้ทางการเมืองของพลเมืองที่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการรับฟังความคิดเห็นของคนในสังคม ซึ่งครูและบุคลากรในโรงเรียนส่วนใหญ่มีวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มเช่นเดียวกัน ตามที่ปรากฏในรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษาที่มุ่งเน้นให้ครูทำงานแบบมีส่วนร่วมและมีกิจกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ PLC (Professional Learning Community) ที่ให้ครูได้ร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็นด้านการจัดการเรียนการสอน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลพบุรี, 2566) และแม้ว่าสถานศึกษาจะให้ความสำคัญกับการรับฟังความคิดเห็นของครู แต่กลับพบว่าระดับความสามารถด้านการตระหนักถึงความคิดเห็นของกลุ่มนั้นยังควรได้รับการพัฒนาและฝึกฝนเพิ่มขึ้น เนื่องจากอิทธิพลของสื่อสังคมออนไลน์ที่มีความรวดเร็วและเข้าถึงได้ง่าย ส่งผลต่อความคิดเห็นสาธารณะและการแสดงออกทางพฤติกรรมของครูและบุคลากรในโรงเรียน ซึ่งประเด็นสำคัญนี้อาจส่งผลต่อการรับรู้ถึงความคิดเห็นเชิงลึกของครูและบุคลากรที่มีต่อเรื่องต่าง ๆ ในสังคมได้ (Carl Görtz, 2021) ผู้บริหารจึงควรพัฒนาดตนเองให้มีภาวะผู้นำแบบปรับตัวด้านการเป็นผู้นำที่สร้างโอกาสในการมีส่วนร่วมของครูและบุคลากรในองค์กร เพื่อแก้ไขช่องว่างระหว่างผู้บริหารกับครูเกี่ยวกับความคิดเห็นต่าง ๆ และสร้างความสัมพันธ์ให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการทำงานอย่างเป็นระบบมากขึ้น (Mark Boylan, 2018)

4. สภาพปัจจุบันด้านการตระหนักถึงความคิดเห็นของกลุ่มอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งมีลำดับความต้องการจำเป็นอยู่ในลำดับที่ 1 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาต้องการที่จะเข้าใจความคิดเห็นและอารมณ์ของครูและครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม ความหลากหลายของครูและบุคลากรทั้งความคิด ความเชื่อ และค่านิยม ย่อมส่งผลต่อการแสดงออกทางพฤติกรรมในสถานการณ์ที่แตกต่างกัน การทราบถึงความสัมพันธ์ของคนในกลุ่มจะทำให้ผู้บริหารสามารถเข้าใจความรู้สึกของครูและบุคลากรทางการศึกษาได้ ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำที่เข้าใจค่านิยมสาธารณะเป็นการแสดงออกถึงความฉลาดทางการบริหารที่ทำให้ผู้บริหารเข้าใจความแตกต่างของผู้คนในสังคม เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้คนที่มีความสนใจแตกต่างกันและบางครั้งอาจเกิดความรู้สึกแข่งขันกัน (Jean Hartley et al, 2019) นอกจากนี้ยังพบว่า การตระหนักถึงความคิดเห็นของกลุ่มยังทำให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับมุมมองทางความคิดของผู้ที่ได้รับการย้ายตำแหน่งหรือย้ายถิ่นฐานเข้ามาใหม่อีกด้วย การรับรู้ทางสังคมและความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่นของครู ทั้งการเข้าใจเกี่ยวกับเชื้อชาติและบริบทสังคม ย่อมส่งผลต่อนักเรียนที่เข้ามาเรียนใหม่ในโรงเรียน ความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่น จะทำให้เกิดประสบการณ์ทางความคิดต่อผู้อื่นมากขึ้น ปรากฏจากอคติและลดการใช้อำนาจตักต้อนกับนักเรียนที่ย้ายเข้ามาใหม่ ตลอดจนเกิดความกลมกลืนและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในโรงเรียน (Sophia Rodriguez et al, 2020) การตระหนักถึงความคิดเห็นของกลุ่มยังสะท้อนถึงภาวะผู้นำที่ผู้บริหารในปัจจุบันควรให้ความสนใจอย่างจริงจัง โดยเฉพาะผู้บริหารที่เป็นข้าราชการ ดังที่ Jean Hartley & Stella Manzie (2020) ให้ข้อเสนอแนะว่า การตระหนักถึงความคิดเห็นของกลุ่มจากข้าราชการและผู้เชี่ยวชาญด้านการเรียนรู้ส่งผลให้เกิดความสร้างสรรค์ทางสังคมในระบบประชาธิปไตย และเกิดความเข้าใจในการทำงานร่วมกันกับผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในระบบราชการ ทำให้เกิดการดำเนินงานร่วมกันในองค์กรอย่างราบรื่นและปราศจากความขัดแย้งทางด้านความคิดเห็นที่แตกต่างกันของคนในองค์กร

5. สภาพปัจจุบันด้านการใช้ประโยชน์จากความหลากหลายอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งมีลำดับความต้องการจำเป็นอยู่ในลำดับที่ 2 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องการที่จะเรียนรู้ความสามารถที่หลากหลายของครูและบุคลากรทางการศึกษา และบริหารจัดการครูและบุคลากรให้สามารถใช้ความรู้และความสามารถของตนเองในการทำงานร่วมกับผู้อื่นในองค์กรได้ ผู้บริหารจำเป็นต้องเป็นผู้นำทางการเรียนรู้ดังกล่าวและสร้างบรรยากาศทางการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในองค์กร ผู้บริหารในฐานะผู้นำทางการเรียนรู้จะต้องเข้าใจถึงบทบาทของตนเองในการส่งเสริมกระบวนการทำงานเป็นทีม เช่น การแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน สร้างสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนการเรียนรู้ของครูและบุคลากร และใช้ความหลากหลายของครูและบุคลากรเป็นกุญแจสำคัญในการบรรลุเป้าหมายร่วมกัน (Lianying Zhang & Haiyan Guo, 2019) นอกจากนี้ข้อเสนอแนะของ Fatima Cody Stanford (2020) ที่อธิบายเกี่ยวกับความหลากหลายของผู้คนนั้นยังทำให้เข้าใจได้ถึงความสำคัญของการยอมรับในความหลากหลายทั้งเพศสภาพ เพศวิถี เชื้อชาติ/ชาติพันธุ์ สถานภาพ ระดับเศรษฐกิจและสังคมมีผลต่อความสามารถและทักษะของบุคคลด้วยกัน ส่งผลให้ผู้คนในสังคมอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุขและประสบผลสำเร็จในเป้าหมายที่ตั้งไว้ร่วมกันได้ ซึ่งผู้บริหารควรเร่งทำความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากความหลากหลายเพื่อลดปัญหาภาวะหมดไฟในการทำงานของครูและบุคลากร เนื่องจากการใช้ประโยชน์จากความหลากหลาย ความเสมอภาค และการรวมเป็นหนึ่งเดียวกันในองค์กรจะช่วยสร้างองค์กรที่ผู้คนมีส่วนร่วมและสามารถประสบความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Sharath Rama, et al, 2022)

6. สภาพปัจจุบันด้านการจำลองสถานการณ์ที่เข้าใจอารมณ์ของผู้อื่นอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งมีลำดับความต้องการจำเป็นอยู่ในลำดับที่ 3 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องการที่จะจำลองสถานการณ์และยกตัวอย่างเหตุการณ์ที่แสดงให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาเห็นว่าตนเองเข้าใจอารมณ์ของผู้อื่นได้ การแสดงออกทางพฤติกรรมในสถานการณ์ที่แตกต่างกันจะทำให้ผู้บริหารสามารถประเมินตนเองได้ว่า ตนเองมีความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่นมากน้อยเพียงใด ขณะเดียวกันนั้น ผู้บริหารยังได้รับข้อเสนอแนะจากผู้ที่ได้รับเอาใจใส่ด้วยเช่นกัน การประเมินความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่นสามารถประเมินได้จากการจำลองสถานการณ์ โดยจำลองให้ผู้ที่ได้รับการเอาใจใส่เป็นมาตรฐานของเครื่องมือในการประเมินความสามารถดังกล่าว ซึ่งสังเกตได้จากทักษะการแสดงออกและการสื่อสารที่คำนึงถึงสภาพจิตใจของผู้ที่ได้รับการเอาใจใส่เป็นสำคัญ รวมทั้งยังได้รับคำติชมและความคิดเห็นที่จำเป็นต่อการออกแบบการจำลองสถานการณ์ให้เหมาะสมมากขึ้นด้วย ทำให้ผู้ที่แสดงความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่นรู้ข้อควรปรับปรุงของตนเองอย่างชัดเจน ซึ่งการได้รับข้อเสนอแนะจากครูและบุคลากรนั้น ทำให้ผู้บริหารสามารถพัฒนาความสามารถของตนเองได้อย่างมีเป้าหมายและเห็นพัฒนาการของตนเองอย่างต่อเนื่อง (Arianne Teherani et al, 2008) ความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่นจึงเป็นการจำลองสถานการณ์ของผู้แทนความรู้สึกนึกคิดของตนเอง โดยทำให้เกิดอารมณ์ที่คล้ายคลึงกัน เกิดเป็นกระบวนการจินตนาการที่มีเหตุผล ซึ่งผู้บริหารในฐานะผู้ประกอบการควรได้รับการพัฒนาความสามารถดังกล่าว เพื่อสร้างโอกาสในการทำงานให้ประสบความสำเร็จทางด้านความสัมพันธ์ในองค์กรมากขึ้น (Mark D. Packard et al, 2021) ผู้บริหารที่สามารถจำลองสถานการณ์ที่เข้าใจอารมณ์ของผู้อื่นได้ย่อมส่งผลให้เกิดอารมณ์ที่ทรงพลัง ซึ่งสามารถเชื่อมโยงความรู้สึกระหว่างตนเองกับผู้อื่นได้ เห็นความสำคัญของการเรียนรู้เกี่ยวกับความรู้สึก และรู้ถึงผลกระทบทางอารมณ์ที่บุคลากรเผชิญอยู่ (Marius C. Vollberg et al, 2021)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. ผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลพบุรีควรวพัฒนาความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่นในด้านต่าง ๆ เพิ่มขึ้น โดยให้มีระดับมากในทุกด้าน เนื่องจากความสามารถทางด้านอื่นของการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่นนั้นเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ขับเคลื่อนให้ผู้บริหารมีความพร้อมในการบริหารจัดการองค์กร โดยเฉพาะการบริหารทั้งคนและงานให้มีคุณภาพไปพร้อมกัน

2. ผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลพบุรีควรวพัฒนาความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่น ด้านการตระหนักถึงความคิดเห็นของกลุ่ม การใช้ประโยชน์จากความหลากหลาย และการจำลองสถานการณ์ที่เข้าใจอารมณ์ของผู้อื่นมากขึ้น เนื่องจากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า มีระดับความสามารถอยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับลำดับความต้องการจำเป็นที่ต้องพัฒนาอย่างเร่งด่วน เพื่อส่งเสริมให้ผู้บริหารมีศักยภาพในการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่นอย่างรอบด้าน โดยคำนึงถึงความคิดเห็นของครูและบุคลากรว่าเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาองค์กรให้บรรลุเป้าหมาย และพร้อมปรับตัวที่จะเข้าใจความรู้สึกของคนในองค์กรมากกว่าการคาดหวังผลลัพธ์และความสำเร็จของการทำงาน

3. ผู้บริหารของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลพบุรีควรวมีนโยบายในการพัฒนาผู้บริหารให้มีความสามารถทางด้านการตระหนักถึงความคิดเห็นของกลุ่ม การใช้ประโยชน์จากความหลากหลาย และการจำลองสถานการณ์ที่เข้าใจอารมณ์ของผู้อื่นอย่างเป็นรูปธรรมและมีหลักเกณฑ์การวัดและประเมินผลที่น่าเชื่อถือถูกต้องตามหลักการของความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่น เนื่องจากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุด เพื่อให้ผู้บริหารได้รับการยกระดับความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่น อย่างรอบด้านและเป็นผู้ที่มีศักยภาพทางด้านความฉลาดทางอารมณ์ควบคู่กับความฉลาดทางด้านสติปัญญา

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเชิงสำรวจ เพื่อสอบถามครูและบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่นของผู้บริหารสถานศึกษา เนื่องจากครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นผู้ที่ทำงานร่วมกับผู้บริหารโดยตรง และสามารถให้ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติเกี่ยวกับการพัฒนาระดับความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่นกับผู้บริหารได้

2. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อระดับความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่นของผู้บริหารโรงเรียน เนื่องจากเพศ อายุ และประสบการณ์การทำงานที่แตกต่างกันอาจส่งผลต่อข้อจำกัดของการพัฒนาความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่นของผู้บริหาร

3. ควรมีการวิจัยต่อยอดเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่นของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลพบุรี เนื่องจากแนวทางในการพัฒนาผู้บริหารให้มีความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่น อาจทำให้ข้อค้นพบในการวิจัยครั้งนี้เกี่ยวกับระดับความสามารถและความต้องการจำเป็นของการพัฒนาผู้บริหารได้รับการแก้ไขอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อผู้บริหารอย่างแท้จริง

4. ควรมีการศึกษาเชิงเปรียบเทียบกับผู้บริหารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอาชีวศึกษาลพบุรี เนื่องจากบริบทของการบริหารจัดการองค์กรที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันอาจนำไปสู่แนวทางการพัฒนาความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่นของผู้บริหารสถานศึกษาจังหวัดลพบุรีที่มีหลักเกณฑ์เป็นมาตรฐานเดียวกัน

เอกสารอ้างอิง

- กันยายนต์ โสภ. (2559). ผลของการพัฒนาการรู้ซึ่งถึงความรู้สึกของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR). <https://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/52371>
- ซัชวาล แก้วกระจ่าง และวิจิต แสงสว่าง. (2564). ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา มัธยมศึกษาสังกัดศึกษาธิการจังหวัดลพบุรี. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 10(3), 54-67.
- ฐิติพิรุณ โพธิ์ทอง และคณะ. (2565). ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1. *วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 12(3), 90-102.
- ณัฐภาส ถาวรวงษ์. (2565). ความคิดเห็นของบุคลากรสายวิชาการที่มีต่อมาตรฐานภาระงานทางวิชาการของผู้ดำรงตำแหน่งวิชาการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. *วารสารการวัดผลการศึกษา*, 39(106), 292-306.
- ดารณา ตันตินิรนาท และธีรภัทร กุโลภาส. (2562). ภาวะผู้นำที่เอาใจใส่ของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดมูลนิธิแห่งสภาคริสตจักรในประเทศไทย: กรณีศึกษาโรงเรียนสัจจพิทยา. *An Online Journal of Education*, 14(2), OJED1402048-12.
- ธนปกรณ์ เกตุพิเศษกุล และ ราตรี เลิศหัวทอง. (2564). ประเด็นการศึกษาภาวะผู้นำที่แท้จริง. *วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ*, 1(1), 51-66.
- ธีรพัฒน์ วงศ์คุ้มสิน. (2564). การพัฒนาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นของนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยโปรแกรมการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, 47(1), 75-98
- นภัทร ธัญญวณิชกุล, ทิพย์พาพร มหาสินไพศาล และทิวดี มณีโชติ. (2564). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1. *วารสารการวัดผลการศึกษา*, 38(104), 233-244.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). *การวิจัยเบื้องต้นฉบับปรับปรุงใหม่*. (พิมพ์ครั้งที่ 9). สุวีริยาสาส์น.
- พระครูปริยัตยาทร จตตมโล/แสนศรีลา. (2565). คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาด้วยหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา. *วารสาร มจร เลย์ ปริทัศน์*, 3(1), 30-39.
- วรรณิ์ แกมเกตุ. (2555). *วิธีวิทยาการวิจัยเชิงพฤติกรรมศาสตร์*. โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วัสสิกา รุมาคม และฐิชากาญจน์ พัชรจิราพันธ์. (2565). การบริหารสถานศึกษาในยุคความปกติใหม่หลังวิกฤตโควิด-19. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา*, 9(6), 16-30.
- สนั่น ทองปาน และโกมล ปราษฎ์กตัญญู. (2563). คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ตามทัศนะของครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารสมาคมนักวิจัย*, 25(3), 307-317.
- สุธารัตน์ ทองเหลือ และกาญจนา บุญสง. (2559). คุณลักษณะและพฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมคุณภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 9(3), 1055-1068.
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2550). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ลพบุรี. (2565). *รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา ปีการศึกษา 2564*. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ลพบุรี.
- _____. (2566). *รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา ปีการศึกษา 2565*. ลพบุรี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ลพบุรี.

- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. (2564). *คู่มือการดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินตำแหน่ง และวิทยฐานะข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ตำแหน่ง ผู้บริหารสถานศึกษา*. กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579*. กระทรวงศึกษาธิการ.
- อนุพนธ์ คำหล้า. (2564). *คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภองาว จังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยพะเยา]. University of Phayao Digital Collections.
<http://www.updc.clm.up.ac.th/handle/123456789/1987>
- อัคราธร สังมณีโชติ. (2550). *คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่พึงประสงค์ของชุมชน* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยศิลปากร Silpakorn University]. <http://www.sure.su.ac.th/xmlui/handle/123456789/6953>
- Boylan, M. (2018). Enabling adaptive system leadership: Teachers leading professional development. *Educational management administration & leadership*, 46(1), 86-106.
- Camelia, B., & Oana, N. (2018). Considerations on the Importance of Human Resources in the Development of Modern Companies. *Ovidius University Annals: Economic Sciences Series*, 18(2), p378-382.
- Eisenberg, N. (2000). Emotion, regulation, and moral development. *Annual review of psychology*, 51(1), 665-697.
- Fuller, M., Kamans, E., van Vuuren, M., Wolfensberger, M., & de Jong, M. D. (2021). Conceptualizing empathy competence: a professional communication perspective. *Journal of Business and Technical Communication*, 35(3), 333-368.
- Görtz, C. (2022). The relevance of political awareness: A literature review with meta-analysis. *Perspectives on Political Awareness*, 13-33.
- Hartley, J., & Manzie, S. (2020). 'It's every breath we take here': Political astuteness and ethics in civil service leadership development. *Public Money & Management*, 40(8), 569-578.
- Hartley, J., Sancino, A., Bennister, M., & Resodihardjo, S. L. (2019). Leadership for public value: Political astuteness as a conceptual link. *Public Administration*, 97(2), 239-249.
- Heyes, C. (2018). Empathy is not in our genes. *Neuroscience & Biobehavioral Reviews*, 95, 499-507.
- Humphrey, R. H., & Adams, L. L. (2016). Heroic empathy: The heart of leadership. In *Handbook of heroism and heroic leadership* (pp. 481-497). Routledge.
- Jian, G. (2022). From empathic leader to empathic leadership practice: An extension to relational leadership theory. *Human Relations*, 75(5), 931-955.
- Mahdikhani, M., & Yazdani, B. (2020). Transformational leadership and service quality in e-commerce businesses: The role of trust and team performance. *International Journal of Law and Management*, 62(1), 23-46.
- Packard, M. D., & Burnham, T. A. (2021). Do we understand each other? Toward a simulated empathy theory for entrepreneurship. *Journal of Business Venturing*, 36(1), 106076.

- Podgórska, M., & Pichlak, M. (2019). Analysis of project managers' leadership competencies: project success relation: what are the competencies of polish project leaders?. *International Journal of Managing Projects in Business*, 12(4), 869-887.
- Rama, S., Suh, C. H., Kim, K. W., Durieux, J. C., Ramaiya, N. H., & Tirumani, S. H. (2022). Comparative performance of whole-body MRI and FDG PET/CT in evaluation of multiple myeloma treatment response: systematic review and meta-analysis. *American Journal of Roentgenology*, 218(4), 602-613.
- Rodriguez, S., Monreal, T., & Howard, J. (2020). "It's about hearing and understanding their stories": Teacher empathy and socio-political awareness toward newcomer undocumented students in the New Latino South. *Journal of Latinos and Education*, 19(2), 181-198.
- Romney, S. (2019). The empathetic leader. *Marriott Student Review*, 2(3), 2.
- Skinner, C., & Spurgeon, P. (2015). Valuing empathy and emotional intelligence in health leadership: a study of empathy, leadership behaviour and outcome effectiveness. *Health Services Management Research*, 18(1), 1-12.
- Stanford, F. C. (2020). The importance of diversity and inclusion in the healthcare workforce. *Journal of the National Medical Association*, 112(3), 247-249.
- Teherani, A., Hauer, K. E., & O'Sullivan, P. (2008). Can simulations measure empathy? Considerations on how to assess behavioral empathy via simulations. *Patient education and counseling*, 71(2), 148-152.
- Vollberg, M. C., Gaesser, B., & Cikara, M. (2021). Activating episodic simulation increases affective empathy. *Cognition*, 209, 104558.
- Zhang, L., & Guo, H. (2019). Enabling knowledge diversity to benefit cross-functional project teams: Joint roles of knowledge leadership and transactive memory system. *Information & Management*, 56(8), 103156.

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
นครปฐม

Academic Leadership of the School Administrators under the Supervision
of Nakhon Pathom Secondary Educational Service Area Office

จิรัสยา นาคราช¹ ชัยวัฒน์ ประสงค์สร้าง²

Jiratsaya Nakharach¹ Chaiwat Prasongsang²

¹นิสิตปริญญาโท สาขานวัตกรรมการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

Master's degree student, Department of Educational Administration Innovation,
Faculty of Rattanakosin College of Innovation Management,
Rajamangala University of Technology Rattanakosin

Corresponding Author, E-mail: jiratsaya1556@gmail.com

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

Assistant Professor Dr., Department of Educational Administration Innovation,
Faculty of Rattanakosin College of Innovation Management,
Rajamangala University of Technology Rattanakosin.

Email: chaiwatp62@gmail.com

Received: November 27, 2023; Revised: January 11, 2024; Accepted: January 16, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครปฐม 2) เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครปฐม จำแนกตามตัวแปรเพศ ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครปฐม จำนวน 320 คน กำหนดโดยใช้ตารางของเครจซ์และมอร์แกน จากนั้นสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบค่าที (t-test) และทดสอบค่าเอฟ (F-test)

ผลวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครปฐม โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงไปต่ำ ได้แก่ ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจ ด้านการพัฒนาบุคลากร ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา และด้านการจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ 2) ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครปฐม แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีเพศต่างกันต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทาง

วิชาการโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครปฐม แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการโดยภาพรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครปฐม แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างที่ทำงานอยู่ในโรงเรียนที่ขนาดแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ, ผู้นำทางวิชาการ, ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

This research aimed to: 1) study the academic leadership of school administrators under the supervision of the Nakhon Pathom Secondary Educational Service Area Office; and 2) compare the academic leadership of school administrators based on gender, work experience, and school size. The sample consisted of 320 administrators and teachers selected using Krejcie & Morgan's table and stratified random sampling. A questionnaire served as the research instrument, and a statistical software package analyzed the data. The statistical methods included percentage, mean, standard deviation, t-test, and F-test.

The results revealed that: 1) The academic leadership of school administrators under the supervision of the Nakhon Pathom Secondary Educational Service Area Office was overall at a high level. The aspects ranked by mean from highest to lowest included educational supervision, vision setting, goals and mission, personnel development, curriculum development, and creating an atmosphere that promotes learning. 2) The comparison of academic leadership based on gender showed significant differences in opinions at a 0.05 statistical significance level. Work experience did not show significant differences in opinions. However, school size showed significant differences in opinions at a 0.05 statistical significance level.

Keywords: Leadership, Academic Leadership, School Administrators

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญสำหรับการพัฒนาด้านต่าง ๆ และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและสารสนเทศ มีผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจของประเทศในฐานะกลไกหลักในการพัฒนาประเทศ ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการศึกษามาโดยตลอด ซึ่งเห็นได้จากการจัดทำแผนการเรียนรู้แห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 โดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา เพื่อเป็นทิศทางในการจัดการเรียนรู้ของประเทศไทย โดยมุ่งหวังให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างเท่าเทียมกันและมีคุณภาพสามารถพัฒนาระบบการบริหารจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพที่ดี พัฒนาความสามารถในการทำงานของบุคลากรให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานเพื่อพัฒนาประเทศต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 24 ข้อ 1-3 ที่กล่าวว่าการเรียนรู้ต้องเหมาะสมกับความสนใจของผู้เรียนและต้องคำนึงถึงความแตกต่าง

ระหว่างบุคคล ซึ่งจะเน้นการฝึกฝนกระบวนการคิดวิเคราะห์และเรียนรู้ที่จะแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่างๆ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้และเตรียมความพร้อมในการการแก้ไขปัญหาเพื่อให้เกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงต้องมีการฝึกปฏิบัติให้มีกระบวนการที่ คิดเป็น ทำได้ จะส่งผลทำให้นักเรียนเรียนรู้ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง และรู้จักแสวงหาความรู้ได้อย่างต่อเนื่องและตลอดชีวิต โดยการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนก็มีเป้าหมายเพื่อเตรียมความพร้อมให้นักเรียนสามารถนำความรู้ไปใช้พัฒนาชีวิตของตนเอง มีความสามารถในการแก้ปัญหาในอนาคตโดยใช้ความรู้และหลักการเพื่อการดำรงชีวิตในโลกเทคโนโลยีที่มีความเปลี่ยนแปลงนี้ได้และตามแนวทางการเรียนรู้ก็มุ่งหวังให้นักเรียนได้เรียนรู้ที่เน้นการเชื่อมโยงความรู้มีทักษะสำคัญในการค้นคว้าและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และการแก้ปัญหาที่หลากหลาย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ผู้บริหารเป็นบุคคลที่มีความสำคัญในการบริหารงานของโรงเรียนและการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามหลักสูตรการศึกษาพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ซึ่งกล่าวว่าเป้าหมายหลักในการพัฒนาการศึกษาของประเทศไทยคือการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนและมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญในการพัฒนาคือให้ผู้เรียนมีคุณภาพเป็นบุคคลที่มีความสุขมีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพได้อย่างเหมาะสม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

การจัดการศึกษาภายในประเทศทุกระดับชั้น มาตรฐานหรือคุณภาพการศึกษามักถูกพิจารณา จากผลงานด้านวิชาการ ดังนั้นการบริหารงานวิชาการจึงเป็นงานหลักของสถานศึกษาที่ต้องมีการบริหารจัดการและพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา พัฒนาผู้เรียนทุกด้าน คือ ด้านหลักสูตร ด้านการจัดโปรแกรมการศึกษา ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการติดตามประเมินผล ซึ่งเป็นหัวใจของสถานศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) งานวิชาการจึงเป็นหัวใจหลักของสถานศึกษา โรงเรียนจะมีคุณภาพหรือไม่ขึ้นอยู่กับงานวิชาการเป็นสำคัญส่วนงานอื่น ๆ เป็นงานส่งเสริมการบริหารงานวิชาการให้มีคุณภาพจึงจำเป็นต้องเรียนรู้และพัฒนางานวิชาการให้มีผลสัมฤทธิ์สูง ซึ่งภาวะผู้นำทางวิชาการเป็นการแสดงพฤติกรรมในลักษณะการปฏิบัติงานและการบริหารจัดการในองค์กรของสถานศึกษาซึ่งผู้บริหารสถานศึกษามีอิทธิพลต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนโดยอาศัยกระบวนการเกี่ยวกับการกำหนดเป้าหมาย พันธกิจ การบริหารหลักสูตรและการสอน การพัฒนาครู การส่งเสริมบรรยากาศสิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมการเรียนรู้ การนิเทศการศึกษา ซึ่งภาวะผู้นำทางวิชาการเป็นภาวะผู้นำที่พัฒนามาจากภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งเป็นบุคคลากรในตำแหน่งที่จะทำให้เกิดความร่วมมือของครูในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน รูปแบบภาวะผู้นำส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับผู้บริหารสถานศึกษาที่เอาใจใส่กับการเรียนการสอนของโรงเรียนเป็นหลัก ถ้าจะพัฒนาโรงเรียนผู้บริหารสถานศึกษามีความจำเป็นต้องมีความเป็นผู้นำทางวิชาการ (กัญญวรา เครื่องพาที, 2556) ซึ่งสอดคล้องกับฮอลลิงเจอร์และเมอร์ฟี ที่ได้เสนอองค์ประกอบความเป็นผู้นำทางวิชาการไว้ 11 ด้าน ได้แก่ การกำหนดเป้าหมายโรงเรียน การสื่อสาร การนิเทศและประเมินผลด้านการสอน การประสานงาน การนำหลักหลักสูตรไปใช้ การตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน การควบคุมการใช้เวลาในกระบวนการจัดการเรียนการสอน การเอาใจใส่ต่อความคิดเห็นของครูและนักเรียน การจัดให้มีสิ่งจูงใจสำหรับครู การส่งเสริมให้มีการพัฒนาวิชาชีพครู การพัฒนาสร้างมาตรฐานด้านวิชาการของโรงเรียน และการจัดให้มีสิ่งที่ส่งเสริมเรียนรู้ของนักเรียน (Hallinger and Murphy, 1985)

จากการศึกษาวิเคราะห์สถานภาพการพัฒนาครูทั้งระบบและเคล็ดลัทธิการพัฒนาครูสู่คุณภาพผู้เรียนของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาครูเพื่อเพิ่มคุณภาพผู้เรียนมีประเด็นที่เกี่ยวข้องคือ “ผู้บริหารสถานศึกษาขาดความเป็นผู้นำทางวิชาการ” จากการศึกษางานวิจัยของมูลนิธิ The Asia Foundation ซึ่งได้ทำการวิจัย เรื่องจากความท้าทายสู่คุณภาพการศึกษาของประเทศไทย สํารวจกลุ่มผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 189 คน และผู้อำนวยการโรงเรียน ในสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 85 คน ซึ่งผลการวิจัยที่เสนอมายืนยันชัดเจนว่า “ปัญหาของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ยังขาดความเป็นผู้นำทางวิชาการที่ชัดเจน และการที่ผู้บริหารขาดความเป็นผู้นำวิชาการนั้น พบว่าผู้บริหารสถานศึกษามีหลักการแนวคิดอยู่แต่ขาดความเข้าใจใน

เรื่องความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา (มติชนออนไลน์, 2566, “ผลวิจัยพบผอ.ขาดความเป็นผู้นำทางวิชาการ,”)

การจัดการศึกษาของประเทศไทยและคุณภาพการศึกษาในปัจจุบันยังต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องสาเหตุอาจเกิดจากการจัดการศึกษาที่ยังมีประสิทธิภาพไม่เป็นไปตามที่คาดหวังทำให้คุณภาพการศึกษาต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องภาวะผู้นำทางวิชาการเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารสถานศึกษาและสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้วิเคราะห์สถานภาพการพัฒนาครูทั้งระบบและมีข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาครู ผลการวิเคราะห์พบว่ามีประเด็นที่เกี่ยวข้องคือผู้บริหารสถานศึกษาขาดความเป็นภาวะผู้นำทางวิชาการ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรมีภาวะผู้นำทางวิชาการ และต้องมีความรู้ มีความสามารถ มีทักษะกระบวนการ และมีเทคนิคที่ดีในการที่จะนำพาให้การบริหารงานด้านวิชาการประสบความสำเร็จ เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่มากยิ่งขึ้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2556)

ที่ผ่านมาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนเป็นดัชนีตัวบ่งชี้ถึงความสำเร็จในการจัดการศึกษา พบว่า ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครปฐม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2564 ในภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 41.15 เมื่อจำแนกรายวิชา พบว่า วิชาภาษาไทยมีคะแนนเฉลี่ย 55.87 วิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมมีคะแนนเฉลี่ย 43.66 วิชาภาษาอังกฤษมีคะแนนเฉลี่ย 38.68 วิชาคณิตศาสตร์มีคะแนนเฉลี่ย 34.76 และวิชาวิทยาศาสตร์มีคะแนนเฉลี่ย 33.64 (สำนักงานศึกษาธิการภาค 2, 2565) และผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครปฐม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2565 ในภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 34.25 เมื่อจำแนกรายวิชา พบว่า วิชาภาษาไทยมีคะแนนเฉลี่ย 51.02 วิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมมีคะแนนเฉลี่ย 36.39 วิชาภาษาอังกฤษมีคะแนนเฉลี่ย 26.21 วิชาคณิตศาสตร์มีคะแนนเฉลี่ย 26.53 และวิชาวิทยาศาสตร์มีคะแนนเฉลี่ย 31.12 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครปฐม, 2566)

จากข้อมูลข้างต้นพบว่าคะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ในปีการศึกษา 2564 และปีการศึกษา 2565 ของนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครปฐม มีคะแนนวิชาภาษาไทยเฉลี่ยมากกว่าร้อยละ 50 ส่วนวิชาภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 50 ซึ่งไม่เป็นไปตามเกณฑ์ และไม่เป็นไปตามแผนงานทางวิชาการของแต่ละโรงเรียนที่ตั้งไว้ ดังนั้นการวางแผนการบริหารงานวิชาการและผู้บริหารโรงเรียนจำเป็นต้องมีคุณสมบัติเฉพาะด้านวิชาการและมีภาวะผู้นำทางวิชาการเนื่องจากงานวิชาการนั้นมีความเกี่ยวข้องกับทุกกิจกรรมที่อยู่ในแผนพัฒนาการศึกษาในแต่ละโรงเรียนจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาให้ดีขึ้น การพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามคุณลักษณะของการมีภาวะผู้นำทางวิชาการนั้น นับว่าเป็นคุณลักษณะที่สำคัญอย่างหนึ่งที่จะเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติตนให้อยู่ในกรอบตามมาตรฐานที่กำหนดและมีผลต่อการบริหารสถานศึกษาต่อไป บทบาทหน้าที่สำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาในการเป็นผู้นำทางวิชาการ และการจัดการสถานศึกษาโดยการพัฒนาการศึกษาในอนาคต ผู้บริหารสถานศึกษาควรตระหนักว่าการศึกษากำลังมีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการเตรียมทรัพยากรมนุษย์ ให้สามารถดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างสงบสุข ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมสร้างสรรค์จริยสังคมให้น่าอยู่พร้อมกับการก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ รู้จักปรับตัวให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงนั้นโดยไม่หลงใหลกับวัตถุนิยมจนเกิดปัญหาสังคมหลากหลาย ดังนั้นการจัดการศึกษาหรือการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์และสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สังคม ตลาดแรงงานและการพัฒนาประเทศโดยมุ่งความเป็นเลิศด้านคุณภาพการศึกษาควบคู่ไปกับการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนสิ่งเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยคุณลักษณะของผู้นำสถานศึกษาที่ดีมีประสิทธิภาพเพราะผู้บริหารคือผู้นำ ผู้เปรียบเสมือนตัวจักรสำคัญเป็นเข็มทิศเป็นผู้นำกำหนดเป้าหมายในการพัฒนามุ่งผลผลิตนักเรียนที่มีคุณภาพให้สามารถก้าวสู่โลกแห่งการแข่งขันพร้อมกับการมีคุณธรรมและอยู่ในสังคมโลกยุคโลกาภิวัตน์ได้อย่างสงบสุข (จงจิตร ลาน้ำเที่ยง, 2556)

จากบริบทของโรงเรียนในจังหวัดนครปฐมที่มีความหลากหลายซึ่งมีทั้งโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนยังไม่เป็นไปตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ เนื่องจากการวางแผนและการดำเนินงานของงานวิชาการที่ยังไม่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนและที่สำคัญผู้บริหารโรงเรียนจำเป็นต้องมีคุณสมบัติเฉพาะด้านวิชาการ มีภาวะผู้นำทางวิชาการ เพราะการบริหารงานวิชาการถือเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารงานของโรงเรียน ดังนั้นผู้บริหารงานด้านวิชาการควรเป็นผู้ที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการที่มีหลักการและนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการให้ประสบความสำเร็จได้แก่ ด้านการพัฒนาบุคลากร ด้านการจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจ และด้านการนิเทศการศึกษา เพื่อยกระดับการบริหารโรงเรียนให้เกิดประสิทธิภาพและมีประสิทธิภาพสูงสุดจากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครปฐม เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา และเพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครปฐม เพื่อให้สถานศึกษาในสังกัดหน่วยงานทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องนำไปวางแผนในการพัฒนาผู้บริหารต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครปฐม
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครปฐม จำแนกตามตัวแปรเพศ ประสพการณ์ในการปฏิบัติงานและขนาดสถานศึกษา

สมมติฐานการวิจัย

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครปฐมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก
2. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีเพศ ประสบการณ์การทำงาน และปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน จะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่แตกต่างกัน

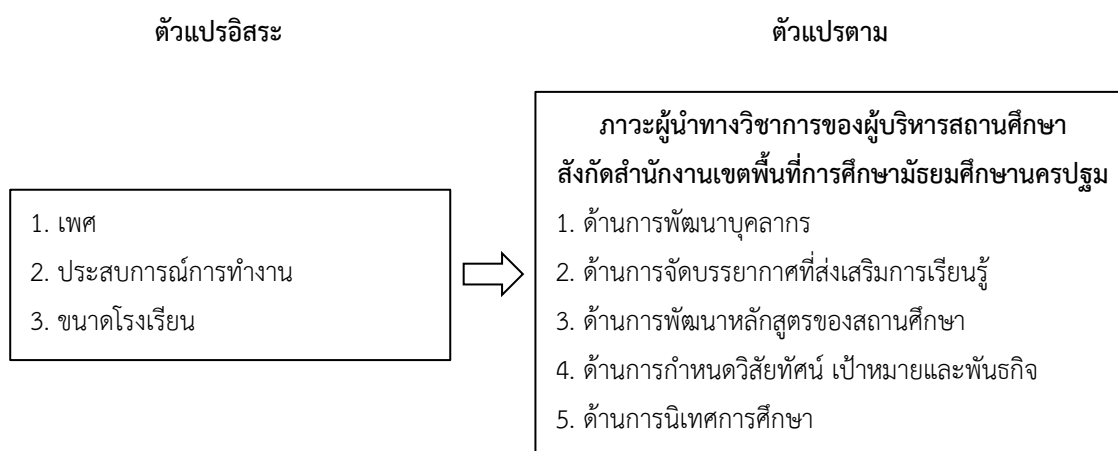
ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research)

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครปฐม จำนวน 1,871 คน จากโรงเรียนที่รับหน้าที่จัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดนครปฐมทั้งหมด 29 โรงเรียน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครปฐม จำนวน 320 คน ซึ่งได้มาจากการกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากตารางของเครซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan) ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา 59 คน โดยผู้บริหารสถานศึกษาเลือกแบบเจาะจง และครู 261 คน ทำการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิโดยใช้ขนาดโรงเรียนเป็นเกณฑ์ และสุ่มอย่างง่ายตามลำดับ
3. ขอบเขตด้านเนื้อหา แนวคิด ทฤษฎีและความหมายเกี่ยวกับองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการ ประกอบด้วย 1) การพัฒนาบุคลากร 2) การจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ 3) การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา 4) การกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจ 5) การนิเทศการศึกษา

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ เพื่อได้มาซึ่งภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครปฐม ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ด้าน โดยศึกษาภายใต้กรอบแนวคิดทฤษฎีหลาย ๆ ท่านที่ผู้วิจัยศึกษาดังนี้ ใหม่ ทุมสี (2560) พิพัฒน์พงษ์ วิเศษ (2560) มานพ สมอินเอก (2561) มานะจิต วรสุข (2562) ปิยพร บุญใบ (2563) กรรณิการ์ วีระวงศ์ (2564) ปวีณา บุญธิจักร (2564) สรรเพชญ์ ไตรรงค์ (2564) ธนิต รัตนศักดิ์ดา (2565) กิ่งกาญจน์ สุขสำราญ (2565) ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ด้าน คือ 1) การพัฒนาบุคลากร 2) การจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ 3) การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา 4) การกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจ 5) การนิเทศการศึกษา

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับของลิเคิร์ท (Likert Scale) มี 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลทั่วไป ซึ่งประกอบด้วย เพศ ตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของโรงเรียน จำนวน 4 ข้อ

ตอนที่ 2 สอบถามภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา 5 ด้าน ด้านละ 6 ข้อ รวมจำนวน 30 ข้อ ได้แก่ 1) การพัฒนาบุคลากร 2) การจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ 3) การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา 4) การกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจ 5) การนิเทศการศึกษา

การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา 5 ด้าน ได้แก่ 1) การพัฒนาบุคลากร 2) การจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ 3) การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา 4) การกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจ 5) การนิเทศการศึกษา

2. นำเนื้อหาที่ศึกษามากำหนดนิยามศัพท์เฉพาะให้สอดคล้องกับตัวแปรที่ศึกษา

3. พัฒนาข้อคำถามให้ครอบคลุมเรื่องที่จะศึกษา โดยพิจารณารายละเอียดต่าง ๆ ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้แล้ว นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเองเสนออาจารย์ที่ปรึกษาการวิจัยเพื่อตรวจสอบแก้ไข

4. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปหาความเที่ยงตรงโดยให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านพิจารณาแล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยเลือกข้อที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ซึ่งผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ประกอบด้วย 1) ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านภาวะผู้นำ 3) ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ทั้งฉบับอยู่ในระดับ 1.00

5. หาความเชื่อมั่นโดยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Tryout) กับกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน แล้วนำมาหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา คำนวณหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (reliability) โดยใช้สัมประสิทธิ์อัลฟา (α Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) โดยมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.91

6. จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพเพื่อนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลโดยทำหนังสือขอความร่วมมือไปยังผู้อำนวยการโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครปฐมทั้ง 29 โรงเรียน เพื่อแจ้งให้ทราบและขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 320 คน เมื่อได้แบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างครบถ้วน ผู้วิจัยดำเนินการตรวจแบบสอบถามที่ได้กลับมามีความสมบูรณ์หรือไม่ จากนั้นจึงนำข้อมูลไปวิเคราะห์ในขั้นต่อไป

2. ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามโดยการแจกแจงค่าความถี่และร้อยละ วิเคราะห์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครปฐมรายด้านโดยการหาค่าเฉลี่ย (sample mean: M) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) จากนั้นแปลความหมายของค่าเฉลี่ยผู้วิจัยได้แปลความหมายของค่าเฉลี่ยในแต่ละด้านตามเกณฑ์ เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครปฐม จำแนกตามตัวแปร เพศ ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดสถานศึกษา โดยการวิเคราะห์ t-test และความแปรปรวนแบบทางเดียว (F-test)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้โดยแบ่งออกเป็น 5 ตารางดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าความถี่และค่าร้อยละสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	88	27.50
หญิง	232	72.50
รวม	320	100
ตำแหน่ง		
ผู้อำนวยการหรือรักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการ	3	0.94
รองผู้อำนวยการ	56	17.50
ครูผู้สอน	261	81.56
รวม	320	100

สถานภาพส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ประสบการณ์ในการทำงาน		
ระหว่าง 1-10 ปี	176	55.00
ระหว่าง 11-20 ปี	98	30.63
21 ปีขึ้นไป	46	14.38
รวม	320	100
ขนาดโรงเรียน		
โรงเรียนขนาดเล็ก	7	2.19
โรงเรียนขนาดกลาง	49	15.31
โรงเรียนขนาดใหญ่	30	9.38
โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ	234	73.13
รวม	320	100

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 320 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 72.50 และเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 27.50 ตำแหน่งส่วนใหญ่เป็นตำแหน่งครูผู้สอน คิดเป็นร้อยละ 81.56 รองลงมาเป็นตำแหน่งรองผู้อำนวยการ คิดเป็นร้อยละ 17.50 และตำแหน่งผู้อำนวยการหรือรักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการ คิดเป็นร้อยละ 0.94 ประสบการณ์ในการทำงานส่วนใหญ่ มีประสบการณ์ในการทำงานระหว่าง 1-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 55 รองลงมา มีประสบการณ์ในการทำงานระหว่าง 11-20 ปี คิดเป็นร้อยละ 30.63 และมีประสบการณ์ในการทำงาน 21 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 14.38 และส่วนใหญ่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ คิดเป็นร้อยละ 73.13 รองลงมาปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดกลางคิดเป็นร้อยละ 15.31 รองลงมาปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดใหญ่คิดเป็นร้อยละ 9.38 และน้อยที่สุดปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็กคิดเป็นร้อยละ 2.19

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครปฐม

ภาวะผู้นำทางวิชาการ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	การแปลผล
การพัฒนาบุคลากร	4.50	0.56	มากที่สุด
การจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้	4.41	0.64	มาก
การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา	4.45	0.56	มาก
การกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจ	4.51	0.65	มากที่สุด
การนิเทศการศึกษา	4.52	0.62	มากที่สุด
รวม	4.48	0.57	มาก

หมายเหตุ: โดยผู้วิจัยแปลความหมายของค่าเฉลี่ยในแต่ละด้านตามเกณฑ์ ดังนี้ ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00 หมายถึง มีภาวะผู้นำทางวิชาการอยู่ในระดับ มากที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49 หมายถึง มีภาวะผู้นำทางวิชาการอยู่ในระดับ มาก ค่าเฉลี่ย 3.49 – 2.50 หมายถึง มีภาวะผู้นำทางวิชาการอยู่ในระดับ ปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.49 – 1.50 หมายถึง มีภาวะผู้นำทางวิชาการอยู่ในระดับ น้อย ค่าเฉลี่ย 1.49 – 1.00 หมายถึง มีภาวะผู้นำทางวิชาการอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา นครปฐม ด้านที่มีระดับมากที่สุด คือด้านการนิเทศการศึกษา มีค่าเฉลี่ยเป็น 4.52 อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์เป้าหมายและพันธกิจ มีค่าเฉลี่ยเป็น 4.51 อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาบุคลากร มีค่าเฉลี่ยเป็น 4.50 อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยเป็น 4.45 อยู่ในระดับมาก และน้อยที่สุดคือ ด้านการจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยเป็น 4.41

อยู่ในระดับมาก โดยสรุปผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาแสดงให้เห็นว่าภาวะผู้นำทางวิชาการโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครปฐม จำแนกตามเพศ

ภาวะผู้นำทางวิชาการ	ชาย			หญิง			t	Sig.
	M	S.D.	ระดับ	M	S.D.	ระดับ		
การพัฒนาศักยภาพ	4.51	0.65	มากที่สุด	4.50	0.53	มากที่สุด	0.232	0.018*
การจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้	4.44	0.72	มาก	4.40	0.61	มาก	0.549	0.053
การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา	4.50	0.62	มากที่สุด	4.44	0.54	มาก	0.859	0.087
การกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจ	4.51	0.75	มากที่สุด	4.51	0.60	มากที่สุด	-0.010	0.035*
การนิเทศการศึกษา	4.47	0.75	มาก	4.53	0.56	มาก	-0.773	0.001*
รวม	4.49	0.67	มาก	4.48	0.53	มาก	0.170	0.004*

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 3 ผลวิเคราะห์เปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัศึกษานครปฐม โดยใช้สถิติ t-test แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการโดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครปฐม จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน

ภาวะผู้นำทางวิชาการ	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
การพัฒนาศักยภาพ	ระหว่างกลุ่ม	0.000	2	0.000	0.000	1.000
	ภายในกลุ่ม	100.769	317	0.318		
	รวม	100.769	319			
การจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้	ระหว่างกลุ่ม	0.531	2	0.256	0.642	0.527
	ภายในกลุ่ม	130.965	317	0.413		
	รวม	131.496	319			
การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	0.179	2	0.089	0.278	0.757
	ภายในกลุ่ม	101.613	317	0.321		
	รวม	101.792	319			
การกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจ	ระหว่างกลุ่ม	0.125	2	0.063		
	ภายในกลุ่ม	133.023	317	0.420		
	รวม	133.149	319			
การนิเทศการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	0.288	2	0.144	0.373	0.689
	ภายในกลุ่ม	122.407	317	0.386		
	รวม	122.694	319			

ภาวะผู้นำทางวิชาการ	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
รวม	ระหว่างกลุ่ม	0.111	2	0.056	0.172	0.842
	ภายในกลุ่ม	102.859	317	.324		
	รวม	102.970	319			

จากตารางที่ 4 ผลวิเคราะห์เปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครปฐม โดยใช้สถิติ F-test แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการโดยภาพรวมทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านการพัฒนานุเคราะห์ ด้านการจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจ และด้านการนิเทศการศึกษา ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 5 เปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครปฐม จำแนกตามขนาดสถานศึกษา

ภาวะผู้นำทางวิชาการ	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
การพัฒนานุเคราะห์	ระหว่างกลุ่ม	15.897	3	5.299	19.729	0.001*
	ภายในกลุ่ม	84.872	316	0.269		
	รวม	100.769	319			
การจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้	ระหว่างกลุ่ม	20.014	3	6.671	18.910	0.001
	ภายในกลุ่ม	111.482	316	0.353	21.935	
	รวม	131.496	319			
การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	17.544	3	5.848	21.935	0.001*
	ภายในกลุ่ม	84.248	316	0.267		
	รวม	101.792	319			
การกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจ	ระหว่างกลุ่ม	15.677	3	5.226	14.057	0.001*
	ภายในกลุ่ม	117.471	316	0.372		
	รวม	133.149	319			
การนิเทศการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	13.966	3	4.655	13.530	0.001*
	ภายในกลุ่ม	108.728	316	0.344		
	รวม	122.694	319			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	16.506	3	5.502	20.108	0.001*
	ภายในกลุ่ม	86.464	316	0.274		
	รวม	102.970	319			

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 5 ผลวิเคราะห์เปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครปฐม โดยใช้สถิติ F-test แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างที่ทำงานอยู่ในโรงเรียนที่ขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการโดยภาพรวมทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านการพัฒนานุเคราะห์ ด้านการจัดบรรยากาศที่

ส่งเสริมการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจ และด้านการนิเทศการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครปฐม รายด้านและภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อเปรียบเทียบ ค่าเฉลี่ยทั้ง 5 ด้านแล้วพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ด้านการนิเทศการศึกษา รองลงมาคือ ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจ รองลงมาคือด้านการพัฒนาบุคลากร รองลงมาคือด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา และน้อยที่สุดคือด้านการจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิตาพร ต้นเจริญรัตน์ (2563) กรองกาญจน์ อรุณเมฆ (2564) อมรัตน์ ไทรเมือง (2564) และ มะไซดี อับดุลกอเดร์ (2565)

ผลการวิจัยที่สอดคล้องกันอาจเป็นเพราะผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครปฐม เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถมีภาวะผู้นำทางวิชาการในด้านต่าง ๆ เป็นผู้ที่สามารถแสดงให้เห็นถึงความเป็นผู้นำในด้านวิชาการต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดีและต่อเนื่อง และสามารถปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับบทบาทหน้าที่ มีภาวะผู้นำทางวิชาการมีการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจกระบวนการทำงานให้เป็นระบบ สนับสนุนการนิเทศครูในโรงเรียนเพื่อนำมาพัฒนาการจัดการเรียนการสอนและสนับสนุนให้ครูมีการพัฒนาตนเองไปในทางที่ดีขึ้น รวมถึงการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ จากผลการวิจัยดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัศึกษานครปฐม มีภาวะผู้นำทางวิชาการที่เข้มแข็ง ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษาในสถานศึกษาได้ในอนาคต

2. ผลวิเคราะห์เปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัศึกษานครปฐม จำแนกตามเพศ พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนทั้งเพศชายและเพศหญิงมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัศึกษานครปฐม โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งผลการวิจัยนี้มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของบุญตา จันทรวิญญู (2560) ซึ่งได้ศึกษาภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนในสหวิทยาเขตสตาร์บุษจังหวัดจันทบุรีสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 โดยจำแนกตามเพศ พบว่า ภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการวิจัยที่สอดคล้องกันอาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัศึกษานครปฐมที่มีเพศแตกต่างกันได้ปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาที่มีบริบทแตกต่างกันทำให้มีภาระหน้าที่ในการแสดงภาวะผู้นำที่ต่างกัน จึงมีการบริหารจัดการศึกษาที่แตกต่างกันตามบริบทของสถานศึกษานั้น ๆ ทั้งการเตรียมความพร้อมเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากการปฏิบัติตามคำสั่ง กฎ ระเบียบและหลักแนวคิดของการบริหารแล้วผู้บริหารทั้งเพศชายและเพศหญิงยังต้องนำความรู้ความเข้าใจมาใช้ในการบริหารจัดการ รวมทั้งต้องพัฒนาตนเองไม่ว่าจะเป็นการอบรม สัมมนา การศึกษาดูงาน ประกอบกับสถานศึกษามีบริบทที่แตกต่างกัน ทั้งขนาดโรงเรียน ที่ตั้ง ชุมชน ทรัพยากร เป็นต้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องปรับบทบาทและการแสดงภาวะผู้นำให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษานั้น ๆ ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาควรตระหนักถึงความสำคัญของภาวะผู้นำและควรพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของตนเองให้มีความเข้มแข็ง เพื่อสร้างบรรยากาศและวัฒนธรรมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างเท่าเทียมกัน

3. ผลวิเคราะห์เปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครปฐม แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการโดยภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งผลการวิจัยนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของปิณดา บุทธิจักร (2564) ได้ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 21 โดยพบว่าภาวะผู้นำของผู้บริหารและประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนจำแนกตาม ประสบการณ์ในการทำงาน โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของมะไซดี อับดุลกอเดร์ (2565) ซึ่งได้ศึกษาผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในราชวสาจำแนกตามตัวแปรประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการวิจัยที่สอดคล้องกันอาจเป็นผลมาจากผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครปฐม ส่วนใหญ่เป็นผู้บริหารมีการบริหารงานเป็นระบบ บริหารงานอย่างเท่าเทียมกัน ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีและปฏิบัติกับครูและบุคลากรในสถานศึกษาด้วยความเสมอภาค ไม่มีการแบ่งกลุ่มหรือแบ่งฝ่าย มีการอยู่ร่วมกันในสถานศึกษาอย่างเป็นกัลยาณมิตร มีน้ำใจไมตรีต่อกัน สามารถสร้างความสามัคคีความปรองดอง และความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในสถานศึกษาของตนเองได้ ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีการบริหารงานเป็นระบบ บริหารงานอย่างเท่าเทียมกัน ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีและปฏิบัติกับครูและบุคลากรในสถานศึกษาด้วยความเสมอภาค ไม่มีการแบ่งกลุ่มหรือแบ่งฝ่าย มีการอยู่ร่วมกันในสถานศึกษาอย่างเป็นกัลยาณมิตร มีน้ำใจไมตรีต่อกัน สามารถสร้างความสามัคคีความปรองดอง และความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในสถานศึกษาของตนเองได้ ย่อมส่งผลต่อบรรยากาศของสถานศึกษาที่ดี บุคลากรในสถานศึกษามีความรู้สึกละเอินกัน มีความร่วมมือร่วมใจกันในการทำงาน ส่งผลให้สถานศึกษาสามารถพัฒนาไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ผลการวิจัยดังกล่าวยังพบว่า ครูและบุคลากรในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครปฐม มีประสบการณ์ทำงานที่ใกล้เคียงกัน หรือวัยใกล้เคียงจึงมีความคิดและทัศนคติ ใกล้เคียงกัน หรือการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนที่มีความเสมอต้นเสมอปลายมาโดยตลอด จึงทำให้เกิดความเท่าเทียมในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วม

4. ผลวิเคราะห์เปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครปฐม แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างที่ทำงานอยู่ในโรงเรียนที่ขนาดแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิณดา บุทธิจักร (2564) ที่มีการศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 21 โดยพบว่าภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารและประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูจำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐพล พัทธน์ (2561) ที่มีการศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสทวิทยาเขตวังบูรพาจังหวัดสระแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 โดยพบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสทวิทยาเขตวังบูรพาจังหวัดสระแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 จำแนกตามขนาดสถานศึกษาโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการวิจัยที่สอดคล้องกันอาจเป็นเพราะ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครปฐม มีการบริหารจัดการศึกษาและแบ่งขนาดโรงเรียนเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง โรงเรียนขนาดใหญ่ และโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ ซึ่งพบว่ามีผลการศึกษาสอดคล้องกันทั้งในด้านความแตกต่างของขนาดโรงเรียน บริบทของโรงเรียนก็มีความแตกต่างกัน โรงเรียนที่มีขนาดใหญ่ และโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษเป็นสถานศึกษาที่ได้รับการ

จัดสรรทรัพยากรในการบริหารที่มากกว่าเนื่องจากมีจำนวนนักเรียนมากกว่า ทำให้การบริหารจัดการได้ทั่วถึงและเพียงพอต่อการพัฒนาสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพทางด้านการจัดการศึกษา ส่งผลให้ผู้สอน หรือผู้บริหารสถานศึกษา สามารถบริหารจัดการองค์กรได้อย่างดีในหลาย ๆ ด้าน ในขณะที่สถานศึกษาขนาดกลาง และสถานศึกษาขนาดเล็กยังคงมีความขาดแคลนปัจจัยทางการบริหารที่จะต้องนำมาใช้ในการพัฒนาด้านการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพเทียบเท่าสถานศึกษาขนาดใหญ่และขนาดใหญ่พิเศษ ซึ่งจะเห็นว่ามีทรัพยากรในด้านต่าง ๆ ที่ต่างกันไป จึงทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกันแสดงบทบาทภาวะผู้นำทางวิชาการที่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. ข้อค้นพบจากผลการศึกษาด้านการพัฒนาบุคลากร พบว่าผู้บริหารมีการสนับสนุนให้บุคลากรมีการพัฒนาตนเองโดยการส่งเสริมสนับสนุนการเข้าอบรมในเรื่องของการวิจัยในชั้นเรียนและเทคนิคการสอน จากข้อค้นพบดังกล่าวผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาครูให้มีความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีมากขึ้นเนื่องจากสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปในเรื่องของเทคโนโลยีที่ครูต้องมีการเปลี่ยนแปลงให้ทันสมัย โดยใช้กระบวนการนิเทศติดตามในสถานศึกษา และจัดอบรมเพื่อเพิ่มศักยภาพให้ครูในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป
2. ข้อค้นพบจากผลการศึกษาด้านการนิเทศการศึกษา พบว่าผู้บริหารสถานศึกษามีการนิเทศติดตามการจัดการเรียนการสอนของครูเป็นประจำ จากข้อค้นพบดังกล่าวผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และแนะนำประสบการณ์ ควรจัดระบบนิเทศการศึกษาภายในสถานศึกษา และภายนอกสถานศึกษา หรือเครือข่ายการนิเทศการศึกษา ภายในเขตพื้นที่การศึกษาให้เป็นระบบมากขึ้นโดยนำผลนิเทศมาใช้อย่างจริงจัง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการนิเทศภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สามารถนำไปใช้ในการบริหารจัดการในนิเทศภายในสถานศึกษาได้เป็นระบบมากขึ้น
2. ควรมีการศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในด้านเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 9 เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาเทคโนโลยีให้กับผู้บริหารในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- กรรณิการ์ วีระวงศ์. (2564). การศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. มหาวิทยาลัยพะเยา.
- กรองกาญจน์ อรุณเมฆ. (2564). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์.
- กิ่งกาญจน์ สุขสำราญ. (2565). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มอำเภอลวกแค สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. มหาวิทยาลัยเกริก.

- กัญญ์วรา เครื่องพาที. (2556). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1* [การค้นคว้าอิสระปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น].
- การศึกษา. (2564, 19 กุมภาพันธ์). *ผลวิจัยพบขอ.ขาดความเป็นผู้นำทางวิชาการ*. มติชนออนไลน์.
https://www.matichon.co.th/education/news_2586691
- จงจิตร ลาน้ำเที่ยง. (2556). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของครูและครูวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์].
- ฐิตาพร ต้นเจริญรัตน์. (2563). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับทักษะของครูในศตวรรษที่ 21 ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร].
- ธนิต รัตนศักดิ์ดา. (2565). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 2* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกริก].
- ณัฐพล พัชนิ. (2561). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตวังบูรพาจังหวัดสระแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา].
- บุญตา จันทร์เวียง (2560). *ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนในสหวิทยาเขตสตาร์บุษจังหวัดจันทบุรีสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา].
- ปวีณา บุทธิจักร. (2564). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร].
- ปิยพร บุญใบ. (2563). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร].
- พิพัฒน์พงษ์ วิเศษ. (2560). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อ ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนครเขต 3* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร].
- มะไซดี อับดุลกอเดร์. (2565). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นราธิวาส* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา].
- มานพ สมอินเอก. (2561). *บทบาทภาวะผู้นำทางวิชาการที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครูในวิทยาลัย สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร].
- มานะจิต วรสุข. (2562). *การพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานแผนกศึกษาธิการและกีฬานครโกสอนพมวิหารแขวงสะหวันนะเขตสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร].
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2556). *บทวิเคราะห์สถานภาพการพัฒนาครูทั้งระบบและข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาครูเพื่อคุณภาพผู้เรียน*. พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครปฐม. (2566). *รายงานกลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา งานวัดและประเมินผลปี 2566*.
- สำนักงานศึกษาธิการภาค 2. (2565, กันยายน). *รายงานสารสนเทศทางการศึกษาระดับภาค ปี 2565 ของสำนักงานศึกษาธิการภาค 2*. เอกสารลำดับที่ 13/2565.

- สรรเพชญ ไตรรงค์. (2564). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ*
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏ
สกลนคร].
- ไหม่ ทมสี. (2560). *การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 22*
[วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร].
- อมรรัตน์ ไทรเมือง. (2564). *ภาวะผู้นำทางวิชาการกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงาน*
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา].
- Hallinger, P. and Murphy, J. (1985). *Assessing the Instructional Management Behavior of Principals*. The
elementary school.

การรู้ดิจิทัล ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น กับความสุขทางจิตใจของพนักงานกลุ่มบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง
Digital Literacy, Empathy, and Psychological Well-being of Employees
at One Private Group Company

กัณตา ธนาวัฒน์าวุธ¹ เฉลิมขวัญ สิงห์วี²

Kanta Thanawatthanawut¹ Chalermkwan Singhwee²

¹นิสิตปริญญาโท ภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Master's degree student, Department of Psychology, Faculty of Social Sciences, Kasetsart University

Corresponding Author, E-mail: kanta.t@ku.th

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Assistant Professor Dr., Department of Psychology, Faculty of Social Sciences, Kasetsart University

E-mail: fsoccks@ku.ac.th

Received: June 17, 2024; Revised: July 21, 2024; Accepted: July 23, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการรู้ดิจิทัล ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น กับความสุขทางจิตใจของพนักงาน 2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรู้ดิจิทัล กับความสุขทางจิตใจของพนักงาน 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น กับความสุขทางจิตใจของพนักงาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยคือ พนักงานกลุ่มบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง จำนวน 158 คน ด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า 1) การรู้ดิจิทัลและความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นอยู่ในระดับสูง ความสุขทางจิตใจอยู่ในระดับค่อนข้างสูง 2) การรู้ดิจิทัลมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสุขทางจิตใจของพนักงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 3) ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสุขทางจิตใจของพนักงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

คำสำคัญ: การรู้ดิจิทัล, ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น, ความสุขทางจิตใจ, พนักงาน

Abstract

The objectives of this research were to: 1) study the level of digital literacy, empathy, and psychological well-being of employees; 2) study the relationship between digital literacy and psychological well-being of employees; and 3) study the relationship between empathy and psychological well-being of employees. This research study used 158 employees from a single private group company as

samples, utilizing stratified random sampling and a questionnaire for data collection. Researchers conducted data analysis using descriptive statistics, percentages, means, standard deviations, and Pearson's correlation coefficients.

The results showed that: 1) digital literacy and empathy were at a high level, and psychological well-being was relatively high; 2) digital literacy positively correlated with employees' psychological well-being at a statistically significant 0.01 level; and 3) empathy positively correlated with employees' psychological well-being at a statistically significant 0.01 level.

Keywords: Digital Literacy, Empathy, Psychological Well-being, Employees

บทนำ

สุขภาพจิตเป็นปัญหาใหญ่ของยุคสมัยที่ได้รับความสนใจน้อยกว่าที่ควร ปัญหาดังกล่าวถูกพูดถึงระยะสั้นจากการเข้าเต็มด้วยสถานการณ์โรคระบาด COVID-19 อัตราการฆ่าตัวตายสำเร็จเพิ่มสูงขึ้นในปี 2565 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์เป้าหมายของกรมสุขภาพจิตติดต่อกันเป็นปีที่ 5 และสูงที่สุดในรอบ 22 ปี ซึ่งใกล้เคียงกับช่วงวิกฤตต้มยำกุ้ง ในภาพรวมตัวเลขอัตราผู้ที่มีความเครียดสูง เสี่ยงซึมเศร้า หมดไฟ และเสี่ยงฆ่าตัวตายค่อนข้างคงที่ แต่หากแยกพิจารณารายช่วงอายุจะพบว่าคนไทยแต่ละช่วงวัยเผชิญวิกฤตไม่เท่ากัน ปัญหาสุขภาพจิตเป็นวาระที่ถูกให้ความสำคัญเพิ่มขึ้นจากทั้งภาครัฐท้องถิ่น เอกชน และภาคประชาสังคมที่ต่างพยายามนำเสนอทางออกและริเริ่มการดูแลจิตใจในระดับต่าง ๆ ข้อเสนอจากเวทีเสวนาสาธารณะ และการประชุมของสมัชชาสุขภาพ ต่างมองเห็นภาพของระบบการดูแลที่ครอบคลุมไปจนถึงพื้นที่ชีวิตประจำวัน ตั้งแต่ระดับชุมชน ส่วนภาครัฐเองก็ตอบสนองด้วยการพยายามนำเครื่องมือบำบัดที่มีชุมชนเป็นฐานเข้ามาใช้ (Policy Watch Thai PBS, 2566) ความสุขทางจิตใจถือเป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้บุคคลเกิดการยอมรับในตนเอง สามารถนำพาตนเองก้าวข้ามอุปสรรคในชีวิตทั้งจากปัจจัยภายในที่ควบคุมได้ และปัจจัยภายนอกที่ควบคุมไม่ได้ ตามแนวคิดของ (Ryff, 1995) มี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านการยอมรับในตนเอง ด้านการมีความสัมพันธ์ที่ดีแก่ผู้อื่น ด้านความเป็นตัวของตัวเอง ด้านความสามารถในการจัดการสภาพแวดล้อม ด้านการมีเป้าหมายในชีวิต และด้านการมีความงอกงามในตนเอง เพื่อนำมาปรับใช้กับการเปลี่ยนแปลงในชีวิตประจำวันที่รวดเร็วในยุคสังคมดิจิทัล ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Esmat Bahramian, Maryam Amidi Mazaheri, and Akbar Hasanzadeh (2018) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรู้เท่าทันสื่อดิจิทัลกับความสุขทางจิตใจของเด็กสาววัยรุ่นในเมืองเชรมอม พบว่าการรู้เท่าทันสื่อดิจิทัลมีความสัมพันธ์กับความสุขทางจิตใจโดยรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่รวดเร็วในปัจจุบันนับเป็นความท้าทายที่ทำให้บุคคลต้องเผชิญ การแข่งขันทางธุรกิจที่ทำให้ต้องพัฒนาตนเองในทุกวันล้วนเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขทางจิตใจของพนักงาน เพื่อเป็นการสร้างการยอมรับในตนเอง การมีสัมพันธภาพที่ดีแก่ผู้อื่น ความเป็นตัวของตัวเอง การจัดการสภาพแวดล้อม การมีเป้าหมายในชีวิต และการมีความงอกงามในตนเอง เมื่อเทียบกับทศวรรษที่ผ่านมา มากกว่าร้อยละ 70 ของทุกคนจะอยู่ในหน้าจอการใช้งานโซเชียลมีเดียหรือข้อความมากกว่าการพูดคุยโทรศัพท์ พูดคุยกันในร้านกาแฟ หรือการประชุม และสำหรับบางคนการเปลี่ยนแปลงนี้อาจอยู่ถาวรโดยเฉพาะอย่างยิ่งภายหลังโรคระบาด COVID-19 เป็นตัวเร่งการใช้ระบบออนไลน์ที่เราอาศัยอยู่ในโลกดิจิทัลเสมือนจริงมากขึ้นเรื่อย ๆ (American Psychological Association, 2022) การพัฒนาของเทคโนโลยีที่รวดเร็วอาจไม่ได้สอดคล้องต่อระบบการศึกษาหรือการเรียนรู้ของประชากรในประเทศไทยในด้านการรู้ดิจิทัล (Digital Literacy) ตามแนวคิดของ (Ng, 2012) มี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านมิติทางเทคนิค ด้านมิติทางปัญญา และด้านมิติทางสังคมและอารมณ์ ซึ่งการรับมือกับความแปลกใหม่ทางเทคโนโลยี รวมถึงกฎระเบียบ กติกา สิทธิของผู้ใช้ และอื่น ๆ บน

แพลตฟอร์มที่มีมากขึ้นและยังอาจเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องที่อาจปรับตัวไม่ทัน นอกจากนั้นการสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างกันบนโซเชียลมีเดียยังทำให้ขาดทักษะทางสังคมหลายประการ อีกทั้งการใช้งานโซเชียลมีเดียหรือสื่อออนไลน์ในชีวิตประจำวันที่สูงแล้ว กลุ่มบริษัทเอกชนที่ศึกษาเป็นธุรกิจเทคโนโลยีที่พัฒนาแอปพลิเคชัน และแพลตฟอร์มบนออนไลน์ที่หลากหลายทำให้พนักงานมีจำนวนชั่วโมงการใช้งานโซเชียลมีเดียและเทคโนโลยีเพื่อปฏิบัติงานเพิ่มสูงขึ้นหรืออาจมากกว่าปกติทั่วไป

แม้ว่ามนุษย์จะอยู่ในโลกดิจิทัลตามยุคสมัยและสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว หากแต่มนุษย์ยังต้องพึ่งพาอาศัยผู้อื่นและปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นในชีวิตประจำวันอย่างเลี่ยงไม่ได้ บุคคลในครอบครัว สถานที่ทำงาน สถานศึกษา หรืออื่น ๆ ความเห็นอกเห็นใจ (Empathy) ตามแนวคิดของ (Goleman, 1998) มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านการเข้าใจผู้อื่น ด้านการส่งเสริมผู้อื่น ด้านมีจิตใจบริการ ด้านการให้ออกาสผู้อื่น และด้านการตระหนักถึงกลุ่ม จึงเป็นส่วนสำคัญในการเชื่อมโยงมนุษย์ซึ่งเป็นสัตว์สังคมเข้าหากัน แลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน และพึ่งพาอาศัยกันยามทุกข์ยาก หากสังคมขาดซึ่งความเห็นอกเห็นใจกันอาจทำให้ชนบทรณนิยมและสิ่งที่คนในสังคมไทยปฏิบัติกันมาเปลี่ยนแปลงไปเช่นกัน เช่น การลูกให้เด็ก สตรีมีครรภ์ หรือคนชราในรถเมล์หรือรถไฟฟ้า การแสดงเจตจำนงเพื่อช่วยเหลือบุคคลที่ขาดโอกาสหรือการช่วยเหลือ สถานการณ์คับขัน หรือเหตุการณ์รุนแรงจากเศรษฐกิจการเมือง และสิ่งแวดล้อม

องค์การเอกชนที่ทำงานด้านดิจิทัลค่อนข้างให้ความสำคัญกับผลกำไร จึงกำหนดตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงานต่าง ๆ ของพนักงาน เพื่อให้พนักงานได้เติบโตด้านผลประกอบการและการใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุข องค์การสนใจศึกษาแนวโน้มระดับการรู้ทางดิจิทัล และทักษะทางสังคมอย่างความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นที่ล้วนส่งผลต่อความสุขทางจิตใจ (Psychological Well-Being) ทั้งต่อตนเองในด้านการยอมรับ ความเป็นตัวของตัวเอง การตั้งเป้าหมาย และความมุ่งมั่นในตนเอง หรือต่อผู้อื่นในด้านการมีสัมพันธ์ที่ดีและการจัดการกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง นอกจากผลกำไรที่มาจากการพัฒนาและเรียนรู้เทคโนโลยีดิจิทัล องค์การมีความสนใจ ตระหนัก และต้องการมุ่งเน้นการดูแลสุขภาพจิตของพนักงานเพื่อเป็นแนวทางในการช่วยเหลือและส่งเสริมให้พนักงานปฏิบัติงานได้อย่างมีความสุข และมุ่งเน้นให้พนักงานพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพเพื่อให้ผู้ใช้บริการมีพื้นที่ในการแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ สื่อสารกันผ่านสื่อออนไลน์ได้อย่างมีความสุขในชุมชนออนไลน์ จากที่มาและความสำคัญดังกล่าว งานวิจัยนี้มุ่งเน้นให้พนักงานและองค์การให้ความสำคัญเกี่ยวกับความสุขทางจิตใจ การรู้ดิจิทัล และความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น เพื่อให้พนักงานรับรู้เข้าใจ และนำประโยชน์ของความรู้หรือเทคโนโลยีมาช่วยประเมินตนเอง สถานการณ์ เพื่อให้เกิดความสมดุลในการปฏิบัติงานและมีความสุขทางจิตใจที่ดีทั้งภายในองค์กรและภายนอกองค์กร

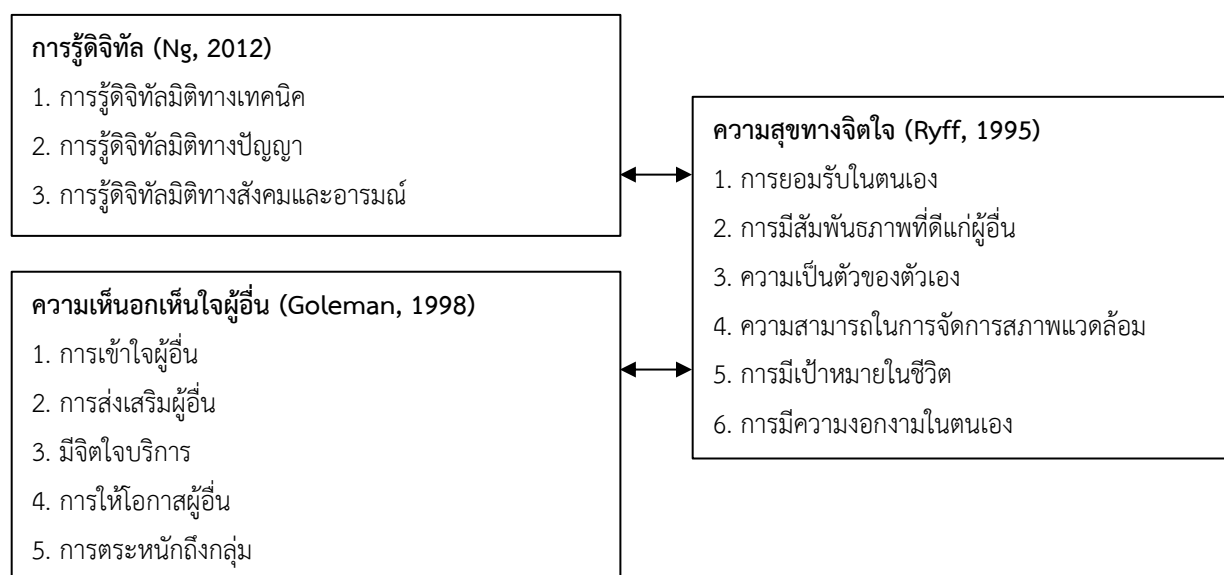
วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาระดับการรู้ดิจิทัล ระดับความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น และระดับความสุขทางจิตใจของพนักงาน
2. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรู้ดิจิทัลกับความสุขทางจิตใจของพนักงาน
3. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นกับความสุขทางจิตใจของพนักงาน

สมมติฐานการวิจัย

1. การรู้ดิจิทัลมีความสัมพันธ์กับความสุขทางจิตใจของพนักงานกลุ่มตัวอย่าง
2. ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นมีความสัมพันธ์กับความสุขทางจิตใจของพนักงานกลุ่มตัวอย่าง

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ พนักงานกลุ่มบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง จำนวนทั้งสิ้น 261 คน โดยกลุ่มตัวอย่าง คือ พนักงานกลุ่มบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง จำนวน 158 คน ได้มาจากการคำนวณขนาดตัวอย่าง Yamane (1970) โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) แต่ละกลุ่ม เพื่อเป็นสมาชิกของกลุ่มตัวอย่าง และสุ่มตัวอย่างที่จะศึกษาตามสัดส่วน (Proportional Allocation) เพื่อเก็บข้อมูลให้ครบสมบูรณ์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม ประกอบไปด้วย 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลด้านปัจจัยส่วนบุคคล จำนวน 6 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส อายุงาน และระดับรายได้

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการรู้ดีจิต จำนวน 21 ข้อ องค์กรประกอบ 3 ด้าน ได้แก่ มิติทางเทคนิค มิติทางปัญญา และมิติทางสังคมและอารมณ์

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น จำนวน 35 ข้อ องค์กรประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ การเข้าใจผู้อื่น การส่งเสริมผู้อื่น มีจิตใจบริการ การให้โอกาสผู้อื่น และการตระหนักถึงกลุ่ม

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับความสุขทางจิตใจ จำนวน 36 ข้อ องค์กรประกอบ 6 ด้าน ได้แก่ การยอมรับในตนเอง การมีสัมพันธภาพที่ดีแก่ผู้อื่น ความเป็นตัวของตัวเอง ความสามารถในการจัดการสภาพแวดล้อม การมีเป้าหมายในชีวิต และการมีความงอกงามในตนเอง

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามสำหรับงานวิจัยไปทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) และการหาความเชื่อมั่น (Reliability) มีลำดับขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีจากตำราและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรู้ดิจิทัล ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น กับความสุขทางจิตใจ เพื่อเป็นแนวทางในการนิยามศัพท์และสร้างข้อคำถาม
2. การหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นตามแนวคิดและทฤษฎี ให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงของข้อคำถาม ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 แล้วปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามเพื่อความชัดเจนและเข้าใจง่ายต่อการตอบแบบสอบถาม
3. การหาค่าความเชื่อมั่น โดยนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงไปทดลองใช้กับพนักงานที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษา จำนวน 30 คน วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นโดยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ได้ผลการวัดค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ ดังนี้

แบบสอบถามการรู้ดิจิทัล มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.923

แบบสอบถามความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.947

แบบสอบถามความสุขทางจิตใจ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.963

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์เพื่อบรรยายลักษณะ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน

จริยธรรมในการวิจัย

เสนอขอรับการพิจารณาการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้รับการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ COE No. COE67/052

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างพบว่า พนักงานส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 66.45) รองลงมาเป็นเพศชาย (ร้อยละ 27.85) และเป็นเพศ LGBTQ+ (ร้อยละ 5.70) มีอายุ 23-30 ปี (ร้อยละ 58.86) รองลงมาคืออายุ 31-40 ปี (ร้อยละ 37.34) มีระดับการศึกษาปริญญาตรี (ร้อยละ 87.97) มีสถานภาพโสด (ร้อยละ 81.01) มีอายุงาน 2 ปี 1 วัน ถึง 5 ปี (ร้อยละ 46.20) รองลงมาคือมีอายุนานน้อยกว่าหรือเทียบเท่ากับ 2 ปี (ร้อยละ 31.65) และมีระดับรายได้มากกว่า 30,000 บาทขึ้นไป (ร้อยละ 46.83) รองลงมาคือมีระดับรายได้ 20,001-25,000 บาท (ร้อยละ 19.62)

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการรู้ดิจิทัลของพนักงาน

การรู้ดิจิทัล	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการรู้ดิจิทัล
มิติทางเทคนิค	4.08	0.50	ค่อนข้างสูง
มิติทางปัญญา	4.36	0.45	สูง
มิติทางสังคมและอารมณ์	4.59	0.40	สูง
การรู้ดิจิทัลโดยรวม	4.34	0.36	สูง

จากตารางที่ 1 พบว่าพนักงานที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีการรู้จักดีที่สุดในระดับสูง ($\bar{X} = 4.34$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า การรู้จักดีที่มีทิศทางสังคมและอารมณ์และการรู้จักดีที่ทางปัญญาอยู่ในระดับสูง และการรู้จักดีที่มีทิศทางเทคนิคอยู่ในระดับค่อนข้างสูง โดยการรู้จักดีที่มีทิศทางสังคมและอารมณ์มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.59$) มิติทางปัญญารองลงมา ($\bar{X} = 4.36$) และมิติทางเทคนิคมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 4.08$)

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นของพนักงาน

ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น
ด้านการเข้าใจผู้อื่น	4.38	0.43	สูง
ด้านการส่งเสริมผู้อื่น	4.27	0.57	สูง
ด้านมีจิตใจบริการ	4.11	0.54	ค่อนข้างสูง
ด้านการให้โอกาสผู้อื่น	4.55	0.45	สูง
ด้านการตระหนักถึงกลุ่ม	4.44	0.50	สูง
ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นโดยรวม	4.35	0.40	สูง

จากตารางที่ 2 พบว่าพนักงานที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 4.35$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นด้านการเข้าใจผู้อื่น ด้านการส่งเสริมผู้อื่น ด้านการให้โอกาสผู้อื่น และด้านการตระหนักถึงกลุ่มอยู่ในระดับสูง และความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นด้านมีจิตใจบริการอยู่ในระดับค่อนข้างสูง โดยความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นด้านการให้โอกาสผู้อื่น มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.55$) ด้านการตระหนักถึงกลุ่ม ($\bar{X} = 4.44$) ด้านการเข้าใจผู้อื่น ($\bar{X} = 4.38$) ด้านการส่งเสริมผู้อื่นรองลงมาตามลำดับ ($\bar{X} = 4.27$) และด้านมีจิตใจบริการ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X} = 4.11$)

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความสุขทางจิตใจของพนักงาน

ความสุขทางจิตใจ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความสุขทางจิตใจ
ด้านการยอมรับในตนเอง	3.85	0.72	ค่อนข้างสูง
ด้านการมีสัมพันธภาพที่ดีแก่ผู้อื่น	4.20	0.59	ค่อนข้างสูง
ด้านความเป็นตัวของตัวเอง	3.93	0.58	ค่อนข้างสูง
ด้านความสามารถในการจัดการสภาพแวดล้อม	4.14	0.63	ค่อนข้างสูง
ด้านการมีเป้าหมายในชีวิต	3.97	0.73	ค่อนข้างสูง
ด้านการมีความงอกงามในตนเอง	4.21	0.60	สูง
ความสุขทางจิตใจโดยรวม	4.05	0.51	ค่อนข้างสูง

จากตารางที่ 3 พบว่าพนักงานที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความสุขทางจิตใจอยู่ในระดับค่อนข้างสูง ($\bar{X} = 4.05$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ความสุขทางจิตใจด้านการยอมรับในตนเอง ด้านการมีสัมพันธภาพที่ดีแก่ผู้อื่น ด้านความเป็นตัวของตัวเอง ด้านความสามารถในการจัดการสภาพแวดล้อม และด้านการมีเป้าหมายในชีวิตอยู่ในระดับค่อนข้างสูง และความสุขทางจิตใจด้านการมีความงอกงามในตนเองอยู่ในระดับสูง โดยความสุขทางจิตใจด้านการมีความงอกงามในตนเอง

มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.21$) ด้านการมีสัมพันธภาพที่ดีแก่ผู้อื่น ($\bar{X} = 4.20$) ด้านความสามารถในการจัดการสภาพแวดล้อม ($\bar{X} = 4.14$) ด้านการมีเป้าหมายในชีวิต ($\bar{X} = 3.97$) ด้านความเป็นตัวของตัวเองรองลงมาตามลำดับ ($\bar{X} = 3.93$) และด้านการยอมรับในตนเอง มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X} = 3.85$)

ตารางที่ 4 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้จิตกับความสุขทางจิตใจของพนักงาน

การรับรู้จิต	ความสุขทางจิตใจ												รวม	
	ด้านการยอมรับ ในตนเอง		ด้านการมี สัมพันธภาพที่ดี แก่ผู้อื่น		ด้านความเป็นตัวของ ตัวเอง		ด้านความสามารถใน การจัดการ สภาพแวดล้อม		ด้านการมีเป้าหมาย ในชีวิต		ด้านการมีความ งอกงามในตนเอง			
	r	P	r	P	r	P	r	P	r	P	r	P	r	P
มิติทางเทคนิค	0.222**	0.005	0.272**	0.000	0.288**	0.000	0.234**	0.003	0.319**	0.000	0.415**	0.000	0.360**	0.000
มิติทางปัญญา	0.368**	0.000	0.407**	0.000	0.297**	0.000	0.384**	0.000	0.391**	0.000	0.501**	0.000	0.486**	0.000
มิติทางสังคมและ อารมณ์	0.189*	0.017	0.424**	0.000	0.106 ^{ns}	0.185	0.304**	0.000	0.205**	0.010	0.386**	0.000	0.329**	0.000
การรับรู้จิต โดยรวม	0.323**	0.000	0.447**	0.000	0.293**	0.000	0.377**	0.000	0.382**	0.000	0.538**	0.000	0.486**	0.000

ns หมายถึง ไม่มีระดับนัยสำคัญทางสถิติ

* หมายถึง มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

** หมายถึง มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

จากตารางที่ 4 พบว่า การรับรู้จิตโดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสุขทางจิตใจโดยรวมของพนักงาน ($r = .486$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า การรับรู้จิตมิติทางเทคนิค และมิติทางปัญญามีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสุขทางจิตใจของพนักงาน ได้แก่ ด้านการยอมรับในตนเอง ด้านการมีสัมพันธภาพที่ดีแก่ผู้อื่น ด้านความเป็นตัวของตัวเอง ด้านความสามารถในการจัดการสภาพแวดล้อม ด้านการมีเป้าหมายในชีวิต และด้านการมีความงอกงามในตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนมิติทางสังคมและอารมณ์ ได้แก่ ด้านการยอมรับในตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ด้านการมีสัมพันธภาพที่ดีแก่ผู้อื่น ด้านความสามารถในการจัดการสภาพแวดล้อม ด้านการมีเป้าหมายในชีวิต และด้านการมีความงอกงามในตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนด้านความเป็นตัวของตัวเองพบว่าไม่มีระดับนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 5 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นกับความสุขทางจิตใจของพนักงาน

การรู้จักดี	ความสุขทางจิตใจ												รวม	
	ด้านการยอมรับในตนเอง		ด้านการมีสัมพันธภาพที่ดีแก่ผู้อื่น		ด้านความเป็นตัวของตัวเอง		ด้านความสามารถในการจัดการสภาพแวดล้อม		ด้านการมีเป้าหมายในชีวิต		ด้านการมีความงอกงามในตนเอง			
	r	P	r	P	r	P	r	P	r	P	r	P	r	P
ด้านการเข้าใจผู้อื่น	.336**	.000	.654**	.000	.211**	.008	.314**	.000	.363**	.000	.541**	.000	.496**	.000
ด้านการส่งเสริมผู้อื่น	.508**	.000	.560**	.000	.430**	.000	.407**	.000	.556**	.000	.589**	.000	.633**	.000
ด้านมีจิตใจบริการ	.388**	.000	.590**	.000	.365**	.000	.307**	.000	.421**	.000	.532**	.000	.536**	.000
ด้านการให้ออกาสผู้อื่น	.296**	.000	.533**	.000	.258**	.001	.343**	.000	.348**	.000	.576**	.000	.481**	.000
ด้านการตระหนักถึงกลุ่ม	.413**	.000	.542**	.000	.319**	.000	.493**	.000	.419**	.000	.624**	.000	.579**	.000
โดยรวม	.485**	.000	.706**	.000	.399**	.000	.460**	.000	.526**	.000	.704**	.000	.676**	.000

** หมายถึง มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

จากตารางที่ 5 พบว่า ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นโดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสุขทางจิตใจโดยรวมของพนักงาน ($r = .676$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นด้านการเข้าใจผู้อื่น ด้านการส่งเสริมผู้อื่น ด้านมีจิตใจบริการ ด้านการให้โอกาสผู้อื่น ด้านหนักถึงกลุ่ม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสุขทางจิตใจของพนักงาน ได้แก่ ด้านการยอมรับในตนเอง ด้านการมีสัมพันธภาพที่ดีแก่ผู้อื่น ด้านความเป็นตัวของตัวเอง ด้านความสามารถในการจัดการสภาพแวดล้อม ด้านการมีเป้าหมายในชีวิต และด้านการมีความงอกงามในตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

อภิปรายผลการวิจัย

การรู้ดิจิทัล

ผลการวิจัยพบว่า การรู้ดิจิทัลของพนักงานที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีการรู้ดิจิทัลโดยรวมอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 4.34$) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกลุ่มบริษัทที่ศึกษา และบริษัทด้านเทคโนโลยีดิจิทัลส่วนใหญ่เป็นองค์การพัฒนาแอปพลิเคชัน และแพลตฟอร์มออนไลน์ต่าง ๆ ทำให้มีการนำเทคโนโลยีและโปรแกรมคอมพิวเตอร์มาใช้ในการปฏิบัติงาน การสื่อสาร โดยนำระบบมาใช้เพื่อช่วยในการทำงานให้มีความสะดวก รวดเร็ว พัฒนาผลิตภัณฑ์ขององค์การ รวมถึงขับเคลื่อนองค์การในทันสมัย ซึ่งทำให้องค์การคัดเลือกพนักงานที่มีทักษะความรู้ความสามารถในการใช้อุปกรณ์เทคโนโลยี แอปพลิเคชัน เว็บไซต์ โปรแกรมคอมพิวเตอร์พื้นฐาน และโปรแกรมคอมพิวเตอร์ขั้นสูงต่าง ๆ ตามตำแหน่งงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนันทน์ภัส หนองคำ และธีรพัฒน์ วงศ์คุ้มสิน (2565) ที่ได้ศึกษาการรู้ดิจิทัล การพัฒนาตนเอง และความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงานของพนักงานธนาคารกสิกรไทย สำนักงานใหญ่ จังหวัดนะ พบว่าระดับการรู้ดิจิทัลโดยรวมของพนักงานอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 4.47$)

ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

ผลการวิจัยพบว่า ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นของพนักงานที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นโดยรวมอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 4.35$) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากพนักงานส่วนใหญ่มีความเข้าใจ รับรู้มุมมองความรู้สึกของผู้อื่น และความเต็มใจในการผลักดัน ส่งเสริม และช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานหรือคนรอบข้าง โดยพิจารณาถึงความจำเป็นของการปฏิบัติงาน เวลา หรือสมดุลระหว่างตนเอง ครอบครัว เพื่อนร่วมงาน หรือคนรอบข้างได้อย่างเหมาะสม

ความสุขทางจิตใจ

ผลการวิจัยพบว่า ความสุขทางจิตใจของพนักงานกลุ่มตัวอย่างโดยรวมอยู่ในระดับค่อนข้างสูง ($\bar{X} = 4.05$) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากพนักงานส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในชีวิต มีความสุข สามารถจัดการกับความสมดุลต่าง ๆ เกี่ยวกับตนเอง ได้อย่างเหมาะสม เช่น การยอมรับการตัดสินใจหรือการปฏิบัติงานบนขอบข่ายที่มีความเป็นตัวเอง สามารถจัดการกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในสถานการณ์ที่ไม่แน่นอนทางด้านเศรษฐกิจหรือสุขอนามัย ในการแข่งขันที่สูงทั้งจากภายในและภายนอกองค์การ จึงส่งผลให้พนักงานเรียนรู้ และเปิดรับโอกาสในการพัฒนาตนเองทั้งด้านความคิด มุมมอง พฤติกรรม และการฝึกฝนทักษะต่าง ๆ เพื่อให้พนักงานมีสภาวะจิตใจที่ดีอย่างต่อเนื่อง

ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 การรู้ดิจิทัลมีความสัมพันธ์กับความสุขทางจิตใจของพนักงาน

ผลการวิจัยพบว่า พนักงานที่มีการรู้ดิจิทัลโดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสุขทางจิตใจโดยรวมอยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ การรู้ดิจิทัลประกอบด้วยทักษะที่

หลากหลายทางเทคโนโลยีผ่านกระบวนการเรียนรู้ทางเทคนิค สามารถพัฒนาเป็นทักษะทางปัญญาด้านดิจิทัล คิดวิเคราะห์ และใช้โปรแกรมหรือเครื่องมือได้อย่างเหมาะสม รวมถึงพัฒนาทักษะทางสังคมและอารมณ์ผ่านสื่อออนไลน์ เช่น การใช้งานแอปพลิเคชันสั่งอาหาร หรือบริการรับ-ส่งพัสดุเพื่อให้ปฏิบัติงานได้ง่ายขึ้น สามารถหาข้อมูลหรือขอความช่วยเหลือฉุกเฉินผ่านระบบออนไลน์ได้ รวมถึงใช้ระบบออนไลน์เพื่อความผ่อนคลายและสร้างความสุขให้กับตนเอง สอดคล้องกับการศึกษาของ Esmat Bahramian, Maryam Amidi Mazaheri, and Akbar Hasanzadeh (2018) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้เท่าทันสื่อดิจิทัลกับความสุขทางจิตใจของเด็กสาววัยรุ่นในเมืองเซรมอม พบว่าการรู้เท่าทันสื่อดิจิทัลมีความสัมพันธ์กับความสุขทางจิตใจโดยรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.165, P < 0.05$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านความงอกงามในตนเอง ($r = 0.216, P < 0.05$) และด้านการยอมรับในตนเอง ($r = 0.218, P < 0.05$) และสอดคล้องกับการศึกษาของ Buckingham, et al. (2023) ที่ได้ศึกษาความสามารถด้านดิจิทัลและความสุขทางจิตใจในชุมชนที่อยู่อาศัยเพื่อสังคม: การศึกษาแบบสำรวจซ้ำ พบว่าการเพิ่มความสามารถด้านดิจิทัลเป็นสิ่งที่มีความสำคัญที่สุดที่มีต่อความสุขทางจิตใจ จากผลดังกล่าวสรุปได้ว่าเมื่อพนักงานมีการรู้ดิจิทัลสูงขึ้นพนักงานก็จะยังมีความสุขทางจิตใจสูงขึ้น

สมมติฐานที่ 2 ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นมีความสัมพันธ์กับความสุขทางจิตใจของพนักงาน

ผลการวิจัยพบว่า พนักงานที่มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นโดยรวม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสุขทางจิตใจ โดยรวมอยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นเป็นทักษะทางด้านสังคมและอารมณ์ ในการเข้าใจผู้อื่นว่าแต่ละบุคคลมีความต้องการที่แตกต่างกัน การส่งเสริมผู้อื่นรับรู้และเข้าใจว่าผู้อื่นมีทั้งจุดเด่นและจุดด้อยที่สามารถช่วยส่งเสริม พัฒนา หรือปรับปรุงได้ การมีจิตใจบริการอย่างการไม่ปฏิเสธที่จะช่วยเหลือผู้อื่นหากตนสามารถให้ความช่วยเหลือได้ การให้โอกาสผู้อื่นอย่างการสนับสนุนให้ผู้อื่นแสดงความสามารถที่เป็นประโยชน์ และการตระหนักถึงกลุ่มคือการให้ความสำคัญและเข้าใจว่าการสื่อสารระหว่างบุคคลในกลุ่มเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเมื่อพนักงานมีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นสูงขึ้นพนักงานก็จะยังมีความสุขทางจิตใจสูงขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของอิซยา จินะกาญจน์ และสุลวิทย์ รักษาภักดี (2566) ที่กล่าวว่า ศิลปะการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างเห็นอกเห็นใจเป็นทักษะทางด้านอารมณ์และสังคม (Soft Skills) ที่เหมาะกับทุกช่วงวัย การรับรู้ความรู้สึกของผู้อื่น เป็นส่วนประกอบสำคัญของความสัมพันธ์ที่ประสบความสำเร็จเพราะช่วยให้เข้าใจมุมมองความต้องการและความตั้งใจของผู้อื่นในการเผชิญกับสถานการณ์ การถามเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของครอบครัว สถานบันการศึกษา ชุมชนและสังคม นำไปสู่การเข้าใจตนเองและผู้อื่น เกิดสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคลเป็นความสามารถที่สร้างความเข้าใจ ความสัมพันธ์ที่ดี สามารถควบคุมตนเองได้ มีสติ รู้จักควบคุมตนเอง และเข้าใจสังคม สอดคล้องกับผลการศึกษาของธีรพัฒน์ วงศ์คุ้มสิน (2564) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นของนิสิตจิตวิทยา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยโปรแกรมการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม พบว่าคะแนนความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นโดยรวมและรายด้านทุกด้านของนิสิตกลุ่มทดลอง หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Amirhesam Khajeh, et al. (2014) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสุขทางจิตใจและความฉลาดทางความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น พบว่าในกลุ่มที่แต่งงานแล้ว จำนวน 200 คนที่อาศัยอยู่ในเมืองนาจาฟาบาด ประเทศอิหร่านการมีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความสุขทางจิตใจ และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Jalumedi Babu, et al. (2023) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นและความสุขทางจิตใจของนักออกแบบชาวอินเดีย-การศึกษานำร่อง พบว่าความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความสุขทางจิตใจซึ่งบ่งชี้ว่าการมีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นสูงขึ้นทำให้มีความสุขทางจิตใจสูงขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการรู้ดิจิทัล ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น และความสุขทางจิตใจของพนักงานในองค์กรอื่น ๆ ที่เป็นประเภทธุรกิจเดียวกับ หรือใกล้เคียง เพื่อนำผลการศึกษามาเปรียบเทียบ และขยายผลในการศึกษาครั้งต่อไป เพื่อการพัฒนาคุณภาพขององค์กรฝ่ายบริหารทรัพยากรบุคคลได้อย่างครอบคลุม
2. ควรทำการศึกษาวิจัยตัวแปรอื่น ๆ ที่เจาะลึกจากงานวิจัยในครั้งนี้ เช่น การรับรู้เป้าหมายในชีวิต การยอมรับในตนเอง หรือนอกเหนือจากงานวิจัยในครั้งนี้ เช่น การสนับสนุนทางสังคม ภูมิคุ้มกันทางใจ เพื่อให้ทราบว่าตัวแปรใดบ้างที่ส่งผลต่อความสุขทางจิตใจของพนักงาน
3. ควรทำการศึกษาวิจัยในรูปแบบกึ่งทดลองหรือเชิงพัฒนา เพื่อเป็นการช่วยพัฒนาทรัพยากรบุคคลในองค์กรควบคู่กัน และทำให้ได้ข้อมูลในด้านคุณภาพที่อาจเจาะลึกถึงตัวแปรที่องค์กรอาจสนใจหรือนำไปจัดอบรมเฉพาะด้านได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- คณะจิตวิทยา มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์. (2559, 2 พฤษภาคม). *Psychological well-being – สุขภาวะทางจิต*.
<https://www.psy.chula.ac.th/th/feature-articles/psychological-well-being>
- ธีรพัฒน์ วงศ์คุ้มสิน. (2564). การพัฒนาความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นของนิสิตจิตวิทยา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยโปรแกรมการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, 47(1), 75-98.
<https://so04.tci-thaijo.org/index.php/socku/article/view/248909/171489>
- นันทน์ภัส หนองคำ และธีรพัฒน์ วงศ์คุ้มสิน. (2565). การรู้ดิจิทัล การพัฒนาตนเอง และความสุขระหว่างชีวิตกับการทำงานของพนักงานธนาคารกสิกรไทย สำนักงานใหญ่ แจ้งวัฒนะ. *วารสารจิตวิทยา*, 20(2), 21-42.
<https://so07.tci-thaijo.org/index.php/JPsychol/issue/view/331>
- อากาศกร เปรี้ยวนิ่ม. (2565). ผลของโปรแกรมส่งเสริมความรอบรู้สมรรถนะวัยรุ่นต่อความผาสุทางจิตของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเอกชนแห่งหนึ่ง. *วารสารสุขภาพกับการจัดการสุขภาพ*, 9(1), 161-173.
<https://he01.tci-thaijo.org/index.php/slc/article/view/259753/178255>
- อิชยา จินะกาญจน์ และสุลวีลย์ รักษาภักดี. (2566). การเห็นอกเห็นใจ: ศิลปะแห่งการอยู่ร่วมกัน. *วารสารวิจัยราชภัฏ* *กรุงเทพมหานคร*, 10(2), 169-179. <https://so1.tci-thaijo.org/index.php/rdi-arua/article/view/265219/174465>
- American Psychological Association (APA). (2022, May). *Speaking of Psychology: Is technology killing empathy? With Sherry Turkle, PhD*.
<https://www.apa.org/news/podcasts/speaking-of-psychology/anti-empathy-machine>
- Amirhesam Khajeh, et al. (2014). *The relationship between psychological well-being and empathy quotient*. *Management Science Letters*. 1211-1214.
- Buckingham, et al. (2023). *Digital competence and psychological wellbeing in a social housing community: a repeated survey study*.
<https://bmcpublichealth.biomedcentral.com/articles/10.1186/s12889-023-16875-2#citeas>
- Carl D. Ryff & Corey Lee M. Keyes. (1995). The Structure of Psychological Well-Being Revisited. *Journal of Personality and Social Psychology*, 69(4), 719-727.
- Daniel Goleman. (1998). *Working with Emotional Intelligence*. *Bantam Books*. 2006. 1-419.

- DQ Institute. (2019). *What is the DQ Framework?*.
<https://www.dqinstitute.org/wp-content/uploads/2019/11/DQGlobalStandardsReport2019.pdf>
- Esmat Bahramian, Maryam Amidi Mazaheri, & Akbar Hasanzadeh. (2018, 27 November). *The relationship between media literacy and psychological well-being in adolescent girls in Semirom city*.
<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC6282480/>
- EY Building a better working world. (2023, 12 February) *New EY US Consulting study: employees overwhelmingly expect empathy in the workplace, but many say it feels disingenuous*.
https://www.ey.com/en_us/consulting/authentic-empathy
- Howard Gardner. (2011). *Frames of Mind*. New York: Basic Books. 2011. 1-467.
- Jalumedi Babu, et al. (2023). Relationship between Empathy and Psychological Well-being across Indian Designers-A Pilot Study. *Journal of Design Thinking*, 3(2), 231-242.
- Ng, W. (2012). Can we teach digital natives digital literacy?. *Computers & Education*, 59(3), 1065-1078.
- Policy Watch Thai PBS (2566, 18 ธันวาคม). *สุขภาพจิตคนไทย แย่แค่ไหนจากข้อมูล*.
<https://policywatch.thaipbs.or.th/article/life-6>
- Robertsoncooper. (2018, 16 December) *What is psychological wellbeing?*.
<https://www.robertsoncooper.com/blog/what-is-psychological-wellbeing/>
- Yamane, T. (1970). *Statistic: An Introductory Analysis (2nd ed)*. Harper & Row.

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปฏิบัติขิม โดยใช้เพลงไทยสมัยนิยม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
โรงเรียนเซนต์ดอมินิก

A Study of Academic Achievement in Practicing the Khim with Popular Thai Songs
of Grade 6 Students at Saint Dominic School

ชัยณรงค์ นัยแก้ว¹ สิษมนต์เศก ย่านเดิม²

Chainarong Nuikaew¹ Sitsake Yanderm²

¹นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Master's degree student, Department of Art Education, Faculty of Fine Arts, Srinakharinwirot University

Corresponding Author, E-mail: chainarong.nuikaew@g.swu.ac.th

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Assistant Professor Dr., Department of Music, Faculty of Fine Arts, Srinakharinwirot University

E-mail: sitsakey@g.swu.ac.th

Received: June 24, 2024; Revised: August 6, 2024; Accepted: August 19, 2024

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปฏิบัติขิม โดยใช้เพลงไทยสมัยนิยม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเซนต์ดอมินิก กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเซนต์ดอมินิก ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาดนตรีไทย กลุ่มปฏิบัติขิม จำนวน 16 คน โดยใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ การปฏิบัติขิมโดยใช้เพลงไทยสมัยนิยม และแบบวัดและประเมินทักษะการปฏิบัติขิม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติ t-test แบบ Dependent Sample

ผลการศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปฏิบัติขิมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเซนต์ดอมินิก ที่เรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เพลงไทยสมัยนิยม หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาแยกค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเป็นรายด้านพบว่า นักเรียนมีการพัฒนาทักษะการปฏิบัติขิมโดยใช้เพลงไทยสมัยนิยมแต่ละด้าน คือ ด้านท่าทางและบุคลิกภาพ ด้านจังหวะ ด้านทำนอง ด้านความแม่นยำ และด้านคุณภาพของเสียง อยู่ในระดับ ดีมาก

คำสำคัญ: การปฏิบัติขิม, เพลงไทยสมัยนิยม, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

Abstract

This research has the objective of evaluating the competence in performing popular Thai songs with the Thai instrument, Khim, by grade 6 students at Saint Dominic School. It was designed as a one-group study whose participants were recruited through purposive sampling; i.e., the sixteen participants were all grade 6 students at Saint Dominic School in the first semester of the academic year 2024 who enrolled in the course Thai Music. The research instrument included a lesson plan on performing popular Thai songs with the Khim and an evaluation form to assess the participants' competence. The statistical figures, namely means, standard deviation, and dependent t-test, were generated from the data collected and then analyzed.

The study revealed that the competence in performing popular Thai songs with the Thai instrument, Khim, of the participants after the intervention was significantly higher than before with the p-value less than 0.05. When considering the means and standard deviation, the figures reflect that the participants' competence in performing popular Thai songs with the Thai instrument, Khim, in all aspects measured, including on-stage posture, the accuracy in rhythm and melody, and sound quality, had been substantially developed.

Keywords: Khim Practice, Popular Thai Songs, Academic Achievement

บทนำ

ดนตรีไทย เป็นสิ่งที่ช่วยให้ผู้บรรเลงและผู้ฟังมีความสุข สนุกสนาน คลายเครียด บรรเทาความทุกข์และดนตรีไทยยังกลมเกลียวจิตใจทั้งทางตรงและทางอ้อมเมื่อต้องการประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่ง บรรพบุรุษของไทยได้คิดค้นและพัฒนาเครื่องดนตรีไทย ทั้งยังแต่งบทเพลงและบทร้องขึ้นมา โดยสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น ถ่ายทอดกันอย่างมีระเบียบแบบแผน มีหลักเกณฑ์ในการบรรเลงแต่ละเครื่องมือแต่ละบทเพลงที่มีความแตกต่างกันไป ซึ่งการถ่ายทอดมีทั้งความรู้ที่เป็นทฤษฎีและการปฏิบัติ

การเรียนการสอนดนตรีไทยเข้าสู่ระบบการศึกษามีการจัดการเรียนการสอนเป็นขั้นตอนอย่างมีแบบแผน มีหลักเกณฑ์และมีหลักสูตรวิชาดนตรีรองรับตามระบบการจัดการศึกษาของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552) กล่าวว่า หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะเป็นกลุ่มสาระที่ช่วยให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์ มีจินตนาการชื่นชมความงาม มีสุนทรียภาพ มีคุณค่า ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของมนุษย์ กิจกรรมทางศิลปะนั้นจะช่วยพัฒนาผู้เรียนทางด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์ ด้านสังคม ไปสู่การพัฒนาสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในตนเองซึ่งเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อหรือใช้ในการประกอบอาชีพได้ และดนตรีไทยนั้นเป็นส่วนหนึ่งในสาระดนตรีที่มีความสำคัญในการเรียนรู้ด้านศิลปะอีกแขนงหนึ่งและสถาบันการศึกษาต่างให้ความสำคัญในการจัดการเรียนการสอน

ขิม เครื่องดนตรีที่เล่นกันแพร่หลายในทวีปเอเชีย เป็นเครื่องดนตรีที่จัดอยู่ในกลุ่มเครื่องสายประเภทเครื่องดี โดยมีห้องรองรับสายขิม ซึ่งแต่ละห้องของเสียงมีสายอยู่ด้วยกัน 3 สาย ทำให้เกิดเสียงด้วยวิธีการใช้ไม้ตีลงบนสาย รวมถึงส่วนประกอบอื่น ๆ ที่มีส่วนช่วยให้ขิมเสียงดังกังวานและการบรรเลงบทเพลงสมบูรณ์ขึ้นประกอบกับประสบการณ์และวิธีการฝึกทักษะผ่านการเรียนการสอนที่มีรูปแบบการเรียนการสอน ขั้นตอนการฝึกเทคนิคการบรรเลงที่หลากหลายแตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับสำนักและครูผู้สอน สุภาพร คงคำ (2561) กล่าวว่า ขิมยังได้รับความนิยมกันมากและเป็น

เครื่องดนตรีที่ฝึกได้ง่าย เหมาะสำหรับทุกเพศทุกวัยและช่วยให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทางอารมณ์และทางสมองเป็นอย่างดี ส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนดนตรีไทยและเห็นคุณค่าของดนตรีไทย

สังคมปัจจุบันที่ผู้เรียนอาศัยอยู่มีการพัฒนาของเทคโนโลยีอย่างไม่หยุดยั้งและมีท่าทีที่จะพัฒนาไปเรื่อย ๆ รวมไปถึงการเคลื่อนที่และการปรับตัวอย่างรวดเร็วของวัฒนธรรม ค่านิยมที่หลากหลาย ทำให้เกิดสิ่งสิ่งใหม่ เช่น เทคโนโลยีการสื่อสาร แอปพลิเคชัน เกมออนไลน์ และบทเพลงแนวต่าง ๆ เข้าเป็นส่วนหนึ่งในการใช้ชีวิตและการเรียน การสอน และสิ่งเหล่านี้มีการพัฒนาการปรับตัวอย่างรวดเร็วและทันสมัยอยู่เรื่อย ๆ เป็นแรงจูงใจที่ดึงดูดหรือเบี่ยงเบน ความสนใจของผู้เรียนให้ออกห่างจากการเรียนการสอนในรูปแบบเดิมไปได้อย่างง่ายดาย แต่รายวิชาดนตรีไทยนั้นยังคงไว้สำหรับการเรียนรู้และหากการปรับตัวของผู้สอนให้ทันสมัยจะมีส่วนช่วยให้ผู้สอนปรับตัวได้ทันกับผู้เรียน การเรียนการสอนดนตรีไทยจึงเป็นการเรียนที่ควรเดินไปพร้อมกับโลกที่พัฒนาอยู่อย่างทัดเทียมและเท่าทันการเปลี่ยนแปลง

ความสนใจและค่านิยมของนักเรียนในยุคปัจจุบันที่มีต่อดนตรีไทยได้รับความนิยมน้อยลงนั้นเกิดจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมตามกาลเวลาและกระแสโลกาภิวัตน์ที่รับความหลากหลายทางวัฒนธรรมจากภายนอกเข้ามาเผยแพร่และมีบทบาทในสังคมไทยเป็นอย่างมาก นักเรียนส่วนใหญ่มักชอบฟังเพลงร็อกหรือเพลงป๊อปเพราะมีจังหวะ ง่ายๆ สนุกสนาน เข้ากับความคิดความอ่านของตนเอง การเรียนการสอนดนตรีไทยถ้าครูจัดกิจกรรมที่เน้นพฤติกรรมหรือผลงานต่าง ๆ สร้างแรงจูงใจให้นักเรียนอยากเรียนดนตรีไทยสม่ำเสมอ ให้ผู้เรียนนั้นมีความเข้าใจและปฏิบัติเครื่องดนตรีไทยได้ นักเรียนเกิดความสนใจและมีมุมมอง เจตคติที่ดีต่อวิชาดนตรีไทย การจัดการเรื่องของการเรียนการสอนนั้น ต้องตอบสนองกับพัฒนาการทางดนตรีของนักเรียนและต้องมีเทคนิค วิธีการสอนที่เหมาะสมกับนักเรียน เพื่อชักจูง ให้นักเรียนมีความสนใจต่อการเรียนและฝึกปฏิบัติทักษะต่าง ๆ ให้ได้ดียิ่งขึ้น (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2541 อ้างถึงใน สุภาพร คงคำ, 2561)

เพลงสมัยนิยม พิสิษฐ์ เอมดวง (2562) กล่าวว่า ได้รับความนิยมและมีบทบาทในสังคมผ่านการสื่อสารที่เข้าถึง ง่าย ไม่ซับซ้อน ซึ่งเป็นทางเลือกเพื่อสนองความสนใจ การถ่ายทอดความรู้สึกผ่านบทเพลง การแสดงออกถึงความต้องการ ของผู้คน เพื่อช่วยผ่อนคลายอารมณ์และเติมเต็มความสุขให้กับชีวิต ลักษณะของเพลงสมัยนิยมจะมีโครงสร้างไม่ซับซ้อน เน้นเนื้อหาของเพลง (วรรณกรรม) และทำนองที่ไพเราะสอดคล้องกับคำในภาษา โดยมีการเรียบเรียงเสียงประสานที่ เหมาะสมคอยส่งเสริมให้เนื้อร้องและทำนองมีความโดดเด่น จนทำให้บทเพลงเกิดความไพเราะ ชាប់ซึ้ง กินใจต่อผู้ฟัง เพราะเนื้อหาของเพลงและทำนองที่ไพเระนั้นสามารถสื่อถึงผู้ฟังและผู้ฟังสามารถเข้าใจความหมายของอารมณ์เพลงได้ ง่าย แม้บางครั้งอาจจะไม่สามารถแปลความหมายของภาษาได้ แต่ก็ยังสามารถรับรสความไพเราะของทำนองเพลงได้และ ยังสามารถเข้าถึงผู้ฟังได้ทุกเพศทุกวัย ไม่จำกัดชนชั้น บางเพลงอาจจะไม่จำกัดยุคสมัย ที่เรียกกันว่าเพลง “Standard” หรือเพลง “อมตะ” ในวงการอุตสาหกรรมดนตรีจะเรียกเพลงสมัยนิยมว่า “เพลงป๊อป”

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปฏิบัติชม โดยการประยุกต์ใช้เพลงไทยสมัย นิยมร่วมกับการบรรเลงชม จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจในการจัดการเรียนการสอนปฏิบัติชมโดยใช้เพลงไทยสมัย นิยม เพื่อพัฒนาทักษะการปฏิบัติชมของนักเรียนให้สูงขึ้น การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปฏิบัติชม โดยใช้เพลงไทย สมัยนิยมอาจกระตุ้นความสนใจของนักเรียนให้เกิดความอยากรู้ อยากเรียน ส่งผลดีต่อทักษะการปฏิบัติชมในรูปแบบของ บทเพลงที่ทันสมัยและเกิดความรู้สึกลึกด้านบวกที่มีต่อวิชาดนตรีไทยมากขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปฏิบัติชม โดยใช้เพลงไทยสมัยนิยม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเซนต์ดอมินิก

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเซนต์ดอมินิก ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาดนตรีไทย ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 64 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาดนตรีไทย กลุ่มปฏิบัติชม จำนวน 16 คน ซึ่งได้มาจากวิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

ระยะเวลาการวิจัย

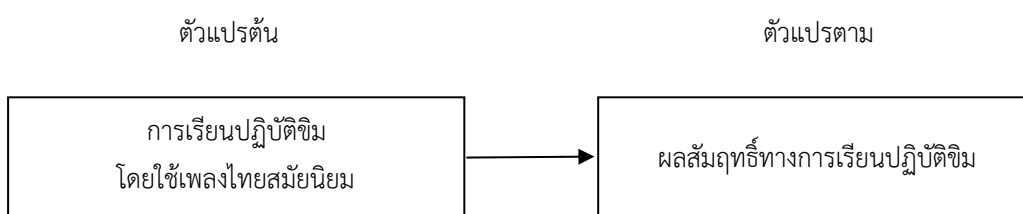
ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 ระหว่างเดือนพฤษภาคม - เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2567 จำนวน 5 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 คาบ รวม 10 คาบ คาบละ 50 นาที

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น คือ การเรียนการสอนปฏิบัติชม โดยใช้เพลงไทยสมัยนิยม

ตัวแปรตาม คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปฏิบัติชม โดยใช้เพลงไทยสมัยนิยม

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเซนต์ดอมินิก หลังได้รับการจัดการเรียนการสอนปฏิบัติชมโดยใช้เพลงไทยสมัยนิยม มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นกว่าก่อนเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือดำเนินการวิจัย

แผนการจัดการเรียนรู้การปฏิบัติชมเพลงไทยสมัยนิยม จำนวน 10 คาบ คาบละ 50 นาที ซึ่งผู้วิจัยกำหนดบทเพลงไทยสมัยนิยม จำนวน 2 บทเพลง แบ่งเป็นประเภทเพลงช้า จำนวน 1 บทเพลง ได้แก่ เพลงกาลครั้งหนึ่ง และประเภทเพลงเร็ว จำนวน 1 บทเพลง ได้แก่ เพลงทรงอย่างแบด โดยวัดและประเมินทักษะการปฏิบัติชมก่อนเรียน

จำนวน 1 คาบ ดำเนินการทดลองสอน จำนวน 8 คาบ วัดและประเมินทักษะการปฏิบัติหลังเรียนจำนวน 1 คาบ โดยทุกคาบที่มีการปฏิบัติ ผู้วิจัยได้นำกระบวนการเรียนรู้เชิงรุกมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน

เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบวัดและประเมินทักษะการปฏิบัติ เป็นแบบวัดและประเมินก่อนและหลังการเรียนรู้ด้วยแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เพลงไทยสมัยนิยม ที่สังเกตจากพฤติกรรมการปฏิบัติของนักเรียนและกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนเป็นมาตรวัด ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยกำหนดเกณฑ์ในการวัดและประเมินทักษะการปฏิบัติ 5 ด้าน คือ 1) ท่าทาง และบุคลิกภาพ 2) จังหวะ 3) ทำนอง 4) ความแม่นยำ และ 5) คุณภาพเสียง

การสร้างเครื่องมือวิจัย

การสร้างเครื่องมือดำเนินการวิจัย

แผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้เพลงไทยสมัยนิยม ผู้วิจัยทำตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแผนการจัดการเรียนรู้ เป็นการศึกษารายละเอียดทฤษฎีและหลักการ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้เพลงไทยสมัยนิยม
2. ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับสาระการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดและหลักสูตรแกนกลางสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
3. ดำเนินการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้การปฏิบัติ โดยใช้เพลงไทยสมัยนิยมสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกทั้ง 8 คาบ ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน (ภริมา วินิจจาสถิตย์กุล และชนันท์ แย้มขวัญยืน, 2565) ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดสิ่งที่ผู้เรียนจะต้องทำ เป็นการกำหนดเป้าหมายในสิ่งที่ผู้สอน (ผู้วิจัย) ต้องการให้เกิดการเรียนรู้ในเนื้อหาที่สอน ซึ่งผู้สอนจะเก็บข้อมูลจากแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผ่านมาหรือความรู้ ความสามารถ ทักษะพื้นฐานที่ผู้เรียนมีก่อนที่จะจัดการเรียนรู้ นำไปสู่การออกแบบกิจกรรมการจัดการเรียนการสอน

ขั้นตอนที่ 2 การวางแผน เป็นการเตรียมการก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น ผู้เรียนมีความพร้อมในการเรียน ผู้เรียนมีเครื่องมือในการเรียนเพียงพอ เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 3 การลงมือปฏิบัติ เป็นขั้นตอนที่ผู้สอนอธิบายกิจกรรมที่เตรียมไว้สำหรับผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนใช้ทักษะในการคิดและการแก้ปัญหากับผู้เรียนคนอื่น ๆ โดยผู้เรียนสร้างสรรค์หรือปฏิบัติร่วมกับเพื่อน

ขั้นตอนที่ 4 การสะท้อนความรู้ เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนนำเสนอสิ่งที่ได้ปฏิบัติความรู้ที่ได้รับต่อผู้สอนและผู้เรียนทั้งหมด หลังจากนั้นผู้สอนสรุปและประเมินความรู้ ทักษะการปฏิบัติที่ถูกต้องต่อผู้เรียน

4. นำแผนการจัดการเรียนรู้การปฏิบัติ โดยใช้เพลงไทยสมัยนิยมสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

5. นำแผนการจัดการเรียนรู้การปฏิบัติ โดยใช้เพลงไทยสมัยนิยม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของการใช้ภาษา ความเหมาะสมของเนื้อหา การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ วิธีการวัดและประเมินผลที่ใช้วัดความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) แล้วหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item Objective Congruence: IOC) แล้วคัดเลือกเนื้อหาที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.50 - 1.00 และมีผลการประเมินความสอดคล้องต่อแผนการจัดการเรียนรู้การปฏิบัติ โดยใช้เพลงไทยสมัยนิยม มีค่าเท่ากับ

1.00 ทุกข้อ แสดงว่าแผนการจัดการเรียนรู้การปฏิบัติซึม โดยใช้เพลงไทยสมัยนิยมมีความสอดคล้องด้านเนื้อหาและสามารถนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างได้

6. นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ได้รับการพิจารณาและปรับปรุงแก้ไขแล้วไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างของการวิจัย คือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเซนต์ดอมินิก ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาดนตรีไทยกลุ่มปฏิบัติซึม โดยใช้เวลา 5 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 คาบ รวม 10 คาบ คาบละ 50 นาที

การสร้างเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบวัดและประเมินทักษะการปฏิบัติซึม เพลงไทยสมัยนิยม ผู้วิจัยทำตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะการปฏิบัติ การวัดและประเมินทักษะการปฏิบัติ โดยศึกษารูปแบบโครงสร้างการวัดและประเมิน เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบวัดและประเมินทักษะการปฏิบัติซึม เพลงไทยสมัยนิยม

2. กำหนดเนื้อหาและวัตถุประสงค์ของการปฏิบัติซึมและนำมากำหนดเกณฑ์การวัดและประเมินทักษะการปฏิบัติซึม

3. สร้างแบบวัดและประเมินทักษะการปฏิบัติซึม โดยพิจารณาทักษะการปฏิบัติซึมของนักเรียน 5 ด้าน คือ 1) ท่าทางและบุคลิกภาพ 2) จังหวะ 3) ทำนอง 4) ความแม่นยำ และ 5) คุณภาพเสียง โดยประเมินผลแบบรูปรีดด้วยเกณฑ์การให้คะแนนแยกองค์ประกอบ และกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนโดยใช้เกณฑ์การให้คะแนนเป็นมาตรฐานวัดและแปลความหมาย

4. นำแบบวัดและประเมินทักษะการปฏิบัติซึมเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบคุณภาพและปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

5. นำแบบวัดและประเมินทักษะการปฏิบัติซึมสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องที่ต้องการวัดและความเหมาะสมของภาษาที่ใช้วัดความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) แล้วหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item Objective Congruence: IOC) แล้วคัดเลือกเนื้อหาที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.50 - 1.00 และมีผลการประเมินความสอดคล้องต่อแบบวัดและประเมินทักษะการปฏิบัติซึม มีค่าเท่ากับ 1.00 ทุกข้อ แสดงว่าแบบวัดและประเมินทักษะการปฏิบัติซึม มีความสอดคล้องต่อการวัดและประเมินทักษะการปฏิบัติซึมและสามารถนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างได้

6. นำแบบวัดและประเมินทักษะการปฏิบัติซึมที่ได้รับการพิจารณาและปรับปรุงแก้ไขแล้วไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ผู้วิจัยอธิบายและชี้แจงรายละเอียดกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง เพื่อทำความเข้าใจถึงบทบาทของผู้เรียน บทบาทผู้สอนและแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้และวิธีประเมินผลการเรียนรู้

2. ดำเนินการทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบวัดและประเมินทักษะการปฏิบัติซึมเพลงไทยสมัยนิยม จำนวน 1 คาบ เวลา 50 นาที

3. ดำเนินการสอนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้การปฏิบัติซึม โดยใช้เพลงไทยสมัยนิยม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 8 คาบ คาบละ 50 นาที

4. ดำเนินการทดสอบหลังเรียน (Post-test) กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบวัดและประเมินทักษะการปฏิบัติซึมเพลงไทยสมัยนิยม จำนวน 1 คาบ เวลา 50 นาที

5. ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบวัดและประเมินทักษะการปฏิบัติซิมเพลงไทยสมัยนิยมไปวิเคราะห์ สรุปและอภิปรายผล

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากคะแนนการวัดและประเมินทักษะการปฏิบัติซิมของผู้เรียน ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้การปฏิบัติซิม โดยใช้เพลงไทยสมัยนิยม โดยเปรียบเทียบก่อนเรียนและหลังเรียน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ใช้แสดงผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยแยกเป็นรายด้านจากการวัดและประเมินทักษะการปฏิบัติซิมเพลงไทยสมัยนิยมก่อนและหลังเรียน

2. สถิติที่ใช้ตรวจสอบหาคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ ค่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยใช้สูตรดัชนีค่าความสอดคล้อง IOC (Item Objective Congruence) ระหว่างจุดประสงค์กับเนื้อหาของแผนการจัดการเรียนรู้ และแบบวัดและประเมินทักษะการปฏิบัติซิม

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ สถิติ t-test แบบ Dependent Sample เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังเรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้การปฏิบัติซิม โดยใช้เพลงไทยสมัยนิยม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเซนต์ดอมินิก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปฏิบัติซิม โดยใช้เพลงไทยสมัยนิยมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเซนต์ดอมินิก ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยด้วยแผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง การปฏิบัติซิมเพลงไทยสมัยนิยม โดยทำการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยแบบวัดและประเมินทักษะการปฏิบัติซิม เพลงไทยสมัยนิยม จากนั้นนำคะแนนมาหาค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและทำการทดสอบโดยใช้ค่าที (t-test Dependent Sample) แสดงผลดังตาราง 1 และ 2 ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยแยกเป็นรายด้านจากการวัดและประเมินทักษะการปฏิบัติซิม เพลงไทยสมัยนิยมก่อนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเซนต์ดอมินิก

ทักษะการปฏิบัติซิม	คะแนน	ก่อนเรียน			หลังเรียน		
		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ท่าทางและบุคลิกภาพ	4	1.75	0.45	พอใช้	3.88	0.34	ดีมาก
2. จังหวะ	4	0.25	0.45	ปรับปรุง	3.81	0.40	ดีมาก
3. ทำนอง	4	0.50	0.52	ปรับปรุง	3.81	0.40	ดีมาก
4. ความแม่นยำ	4	0.50	0.52	ปรับปรุง	3.50	0.52	ดีมาก
5. คุณภาพของเสียง	4	0.38	0.50	ปรับปรุง	3.31	0.48	ดีมาก
รวม	20	3.38	0.73	ปรับปรุง	18.31	0.48	ดีมาก

ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานจากการวัดและประเมินทักษะการปฏิบัติซิมเพลงไทยสมัยนิยมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเซนต์ดอมินิก โดยรวมก่อนเรียนมีทักษะการปฏิบัติซิม เพลงไทยสมัยนิยมอยู่ในระดับ ปรับปรุง หลังเรียนมีทักษะการปฏิบัติซิม เพลงไทยสมัยนิยมอยู่ในระดับ ดีมาก โดยรวมก่อนเรียนมีทักษะการปฏิบัติซิม เพลงไทยสมัยนิยม มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 3.38, S.D. = 0.73) และหลังเรียนมีทักษะการปฏิบัติซิม เพลงไทยสมัยนิยม มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 18.31, S.D. = 0.48)

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปฏิบัติซิม เพลงไทยสมัยนิยม ก่อนเรียนและหลังเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเซนต์ดอมินิก

คะแนนทดสอบ	จำนวนนักเรียน	คะแนนเต็ม	ผลการทดสอบ			
			$\bar{X}$	S.D.	t	Sig
ก่อนเรียน	16	20	3.38	0.73	-39.15*	<0.001
หลังเรียน	16	20	18.31	0.48		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนจากการจัดการเรียนรู้ปฏิบัติซิม เพลงไทยสมัยนิยมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเซนต์ดอมินิก พบว่า นักเรียนมีค่าเฉลี่ยของผลการทดสอบก่อนเรียนอยู่ที่ 3.38 แต่หลังจากการจัดการเรียนรู้การปฏิบัติซิมเพลงไทยสมัยนิยม นักเรียนมีค่าเฉลี่ยของผลการทดสอบหลังเรียนอยู่ที่ 18.31 และเมื่อนำผลการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนมาเปรียบเทียบ พบว่า ค่า t มีค่าเท่ากับ -39.15 แสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการจัดการเรียนรู้การปฏิบัติซิม เพลงไทยสมัยนิยมหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปฏิบัติซิม โดยใช้เพลงไทยสมัยนิยม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเซนต์ดอมินิก ที่เรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เพลงไทยสมัยนิยม ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเซนต์ดอมินิก ที่เรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เพลงไทยสมัยนิยม หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และเมื่อพิจารณาแยกค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเป็นรายด้านพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเซนต์ดอมินิก มีทักษะการปฏิบัติซิม เพลงไทยสมัยนิยมแต่ละด้าน คือ ด้านท่าทางและบุคลิกภาพ ด้านจังหวะ ด้านทำนอง ด้านความแม่นยำ และด้านคุณภาพของเสียงหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอยู่ในระดับ ดีมาก ในทุกด้าน ทั้งนี้สามารถอภิปรายได้ดังนี้

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปฏิบัติซิมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเซนต์ดอมินิก พบว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนอยู่ที่ 3.38 และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนอยู่ที่ 18.31 มีค่า t เท่ากับ -39.15 แสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่เรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เพลงไทยสมัยนิยม หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจากการใช้แผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติเครื่องดนตรีเป็นหลัก โดยกำหนดเนื้อหาสาระและกระบวนการจัดการเรียนรู้ ส่งผลให้นักเรียนมีความสามารถซึ่งเกิดจากการฝึกฝนทักษะการปฏิบัติเครื่องดนตรี และส่งเสริมให้นักเรียนสามารถพัฒนาไปตามศักยภาพของตนเอง สอดคล้องกับ วรรณวุฒิ วรรณการุณ (2553) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมดนตรีในระดับประถมศึกษาควรเน้นทักษะดนตรีให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะต่าง ๆ โดยเน้นทักษะใดทักษะหนึ่งเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างเต็มที่ การเรียนการสอนไม่ควรให้นักเรียนต้องนั่งฟังคำอธิบายเนื้อหา

ดนตรีอยู่นาน เนื่องจากนักเรียนในวัยนี้ยังมีสมาธิในระยะสั้น หากผู้เรียนได้รับความสนุกสนานในกิจกรรมนั้น ๆ ก็จะทำให้เกิดการเรียนรู้เนื้อหาและทักษะดนตรีขึ้นมาโดยอัตโนมัติ และสอดคล้องกับ สุภชชา โพธิ์เงิน (2554) เกี่ยวกับการนำเสนอรูปแบบการจัดการเรียนรู้วิชาดนตรีสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ผลการศึกษาพบว่า หลักการสำคัญ คือ ครูควรจัดการเรียนรู้โดยเน้นให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะดนตรีเป็นหลักเนื่องจากดนตรีเป็นเรื่องของทักษะ ต้องอาศัยการฝึกซ้อมให้เกิดความชำนาญ กิจกรรมการฝึกซ้อมดนตรีเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นพร้อมกับการเรียนดนตรี และเป็นกิจกรรมที่จะคงอยู่ต่อไปตลอดชีวิตของการเล่นดนตรีเปลี่ยนไปตามวัยและความสามารถที่เพิ่มขึ้นหรือตามสถานการณ์ของนักเรียน การฝึกซ้อมเป็นวิถีชีวิตของนักดนตรี เมื่อนักเรียนตระหนักและเห็นความสำคัญหรือมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนวิชาดนตรี นักเรียนจะมีความตั้งใจเรียนและตั้งใจฝึกซ้อมมากขึ้น และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้นจากความตั้งใจเรียนนั้นมีเหตุผลที่สืบเนื่องมาจากการเลือกใช้บทเพลงไทยสมัยนิยมในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นบทเพลงที่ได้รับความนิยม ความสนใจเป็นวงกว้างตามกระแสนิยมของสังคมในปัจจุบัน นักเรียนเข้าใจความหมายของอารมณ์เพลงได้ง่าย มีความคุ้นเคยทั้งทางตรงและทางอ้อม และสามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมการเรียนรู้ได้ สอดคล้องกับ อนุศักดิ์ลักษณ์ ไยลลอ (2555) ที่ศึกษาดนตรีป๊อปกับพฤติกรรมของวัยรุ่นไทยในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร พบว่า ดนตรีป๊อปหรือเพลงป๊อปมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมวัยรุ่น เสียงดนตรีที่เกิดขึ้นเมื่อผ่านเข้าไปในอวัยวะเกี่ยวกับการได้ยิน ในสภาวะที่รู้ตัวหรือมีสติสัมปชัญญะ ดนตรีจะไปปรับอารมณ์และความรู้สึกนึกคิดที่สมอง ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของวัยรุ่น ทั้งในด้านความสนใจ ความคิด แรงจูงใจ ความจำและเกิดจินตนาการ ส่วนในสภาวะที่ไม่รู้สีกตัว เสียงของดนตรีจะไปปรับเปลี่ยนอารมณ์ที่ระดับสมองให้รู้สึกในการถ่ายทอดอารมณ์และความรู้สึก ซึ่งเสียงดนตรีจะไปกระตุ้นระบบประสาทโดยอัตโนมัติได้ เนื่องจากเสียงของดนตรีสามารถเข้าไปสู่สภาพจิตใจของวัยรุ่นได้ง่ายและมีอำนาจในการควบคุมความรู้สึก ทำให้รู้สึกเพลิดเพลิน สนุกสนาน สบายใจ จะเห็นได้ว่าการเลือกเพลงให้ตรงกับ ความชอบ ความนิยมและประสบการณ์ทางดนตรีของนักเรียนนั้นส่งผลต่อการเรียนการสอนทั้งสิ้น และบทเพลงไทยสมัยนิยมเป็นสิ่งสำคัญอย่างมากที่ส่งเสริมให้เกิดแรงจูงใจในการเรียนและสามารถฝึกฝน พัฒนาทักษะการปฏิบัติเครื่องดนตรีให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมากขึ้น ฉะนั้นการนำสิ่งเร้าที่ผู้เรียนชอบและสนใจมาใช้สอนย่อมจะเป็นสิ่งจูงใจในการเรียนการสอน และแรงจูงใจของนักเรียนที่มีมากขึ้นจะทำให้เกิดการความตั้งใจเรียนมีความรับผิดชอบ กล้าเสี่ยงที่จะฝึกปฏิบัติและอยากทราบผลของการปฏิบัติอยู่เสมอ เพื่อให้เกิดการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นและสัมฤทธิ์ผลตามความปรารถนา สอดคล้องกับ เพราพรรณ เปลี่ยนภู (2542) ได้กล่าวถึงความสำคัญของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีความเกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ เพราะเป็นสิ่งที่คอยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดพลัง คือ มีความกระตือรือร้น กระฉับกระเฉง มีความพยายามตั้งใจเรียนและมีความตั้งใจอย่างแรงกล้าที่จะทำกิจกรรมให้ประสบความสำเร็จ จะเห็นได้ว่าแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เป็น สิ่งสำคัญที่มนุษย์พึงมี โดยเฉพาะนักเรียน เพื่อจะได้มีจุดหมายในชีวิต มีความมานะพยายามตั้งใจเรียน เพื่อไปถึงจุดหมายที่ได้ตั้งใจไว้ และสอดคล้องกับ พัทธสิธา อภิศวสวตวงศ์ และคณะ (2565) กล่าวว่า เมื่อบุคคลมีแรงจูงใจสูง จะมีทัศนคติที่ดีต่อการทำงาน ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเพียรพยายาม มีความปรารถนาที่เกิดจากแรงจูงใจภายในจิตใจ แสดงพฤติกรรมรับผิดชอบ มีวินัยในตนเอง มีเป้าหมายในการทำงาน อดทนทำงานที่ยากและท้าทาย มีความตั้งใจที่จะ ผลักดันให้ทำงานให้ได้เต็มศักยภาพ และองค์ประกอบอีกอย่างหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน คือ ครูผู้สอน ผู้ที่จะคอยให้ความช่วยเหลือ ชี้แนะแนวทาง สนับสนุนและกระตุ้นผู้เรียนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ยิ่งขึ้น สอดคล้องกับ พรธณี ชูทัย เจนจิต (2545) ได้กล่าวว่า วิธีหนึ่งที่ครูสามารถช่วยให้นักเรียนมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงขึ้น คือ การพยายามกระตุ้นการให้กำลังใจนักเรียนให้รู้สึกว่าจะสามารถทำงานนั้นได้สำเร็จ การให้งานที่นักเรียนสามารถทำได้สำเร็จภายในระยะเวลาที่กำหนดให้ อย่าให้นักเรียนเกิดความรู้สึกว่าถูกบีบคั้น ถูกกดดันเพราะถ้าเป็นเช่นนั้น นักเรียนจะมีแนวโน้มในการหลีกเลี่ยงงานและเกิดความรู้สึกกลัวความล้มเหลว มีความรู้สึกที่ว่าทำไปแล้วไม่ประสบความสำเร็จและในการให้งานในทุกครั้งควรให้นักเรียนรู้ผลของการทำงาน โดยการให้ข้อสังเกตก็จะเป็นแรงจูงใจในการทำงานเป็นอย่างดี ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนเกิดความตั้งใจ สนใจ และช่วยในการตัดสินใจได้ว่ากระทำนั้น ๆ ให้ผลดีขึ้น

กว่าเดิมหรือไม่ ในคราวต่อไปควรจะปรับปรุงอย่างไร และสอดคล้องกับ พินิจ สังสัพพันธ์ (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการสอนเพื่อส่งเสริมนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านดนตรีไทย พบว่า ในการจัดการเรียนการสอน ผู้สอนต้องสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการเรียน การจัดสิ่งแวดล้อมในการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน สภาพแวดล้อม และความสามารถของผู้เรียนจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียน แสดงว่าผู้ที่เรียนดนตรีต้องมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง คือ มีความรับผิดชอบ มีความเชื่อมั่นในตนเอง ปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้นอยู่เสมอ กระตือรือร้นและสนุกกับงานที่ทำ มีความมานะอดทนจะมีพฤติกรรมการเรียนดนตรีดี ซึ่งสอดคล้องกับ ภริมา วินิจฐาสถิตย์กุล และชนินันท์ แยมขวัญยืน (2565) ที่กล่าวว่า การออกแบบการจัดการเรียนการสอนที่มีเนื้อหาสาระสอดคล้องกับความสนใจ ผ่านการออกแบบการจัดการเรียนการสอนที่มีการกำหนดอย่างเป็นขั้นตอน ประกอบด้วย การกำหนดเป้าหมายในสิ่งที่ผู้เรียนจะต้องทำ การวางแผนการลงมือปฏิบัติ การสะท้อนความรู้ ที่อาศัยการคิด การวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การมีส่วนร่วม ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์และผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้ที่ดีขึ้น และในประเด็นสุดท้าย เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการเรียนรู้ของนักเรียนเช่นกัน คือ ตัวตนของนักเรียน ที่จะเชื่อมโยงและส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปฏิบัติซึม โดยใช้เพลงไทยสมัยนิยม ซึ่งแสดงออกผ่านทางพฤติกรรมความสนใจ ความตั้งใจใฝ่รู้ใฝ่เรียน และความพยายาม สอดคล้องกับ นิรมล หนูณรงค์ และคณะ (2565) กล่าวถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการใฝ่เรียนรู้ คือ สภาพภายในตนเอง เนื่องจากการที่ผู้เรียนตั้งความประสงค์ไว้หรือสิ่งที่ผู้เรียนพยายามจะกระทำให้สำเร็จตามที่คาดหวัง เห็นความสำคัญและคุณค่าของตนเองจากการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและสิ่งแวดล้อมในการเรียน และต้องการเป็นที่ยอมรับ จะทำให้เกิดความเพียรพยายาม ตั้งใจ สนใจในการเรียนรู้และมีความใฝ่เรียนรู้ในสิ่งนั้น

จะเห็นได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้นนั้นมียปัจจัยประกอบหลายด้าน เช่น การกำหนดเนื้อหาสาระและกระบวนการจัดการเรียนรู้ในการวางแผนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ การเลือกใช้บทเพลงไทยสมัยนิยมที่นักเรียนสนใจและได้รับความนิยมในกระแสสังคมให้เกิดซึ่งแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการเรียน มีความตั้งใจ ความพยายาม ความกล้า และการทราบผลการประเมินเพื่อแก้ไขให้ดียิ่งขึ้น รวมถึงการให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน และให้กำลังใจแก่นักเรียนของครูผู้สอน รวมถึงตัวตนของนักเรียน โดยองค์ประกอบเหล่านี้ล้วนส่งผลกระทบต่อผลการเรียนการสอนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. ครูผู้สอนควรเพิ่มเกณฑ์การวัดและประเมินผลการปฏิบัติดนตรีด้านความไพเราะของบทเพลง เพื่อให้ นักเรียนฝึกซ้อมรายละเอียดในการบรรเลงและสามารถบรรเลงได้ไพเราะมากกว่าการบรรเลงเพียงเพื่อให้เพลงจบลงเท่านั้น
2. ครูผู้สอนควรเสริมแรงด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการกระตุ้นนักเรียนร่วมกันระหว่างการเสริมแรงและบทเพลงไทยสมัยนิยม
3. หากครูผู้สอนมีระยะเวลาในการทดลองมากขึ้น ควรให้นักเรียนฝึกปฏิบัติบทเพลงให้จบทั้งบทเพลง เพื่อการบรรเลงในรูปแบบจังหวะและทำนองที่มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรนำวิธีการและเครื่องมือไปประยุกต์ใช้กับทักษะดนตรีด้านต่าง ๆ นอกเหนือจากการฝึกปฏิบัติเครื่องดนตรี เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้ครอบคลุมทักษะดนตรีในแต่ละด้าน

2. ควรศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปฏิบัติเครื่องดนตรีโดยใช้เพลงไทยสมัยนิยมร่วมกับกิจกรรมด้านอื่น ๆ เช่น การทำงานเป็นทีม การเข้าสังคม การช่วยเหลือเพื่อน เป็นต้น
3. ควรศึกษาและสังเกตพฤติกรรมแรงจูงใจจากการปฏิบัติเครื่องดนตรีโดยใช้เพลงไทยสมัยนิยมอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อเป็นข้อมูลและสามารถนำแนวคิด ทฤษฎีไปประยุกต์ใช้สำหรับการวิจัยในอนาคตได้

เอกสารอ้างอิง

- นิรมล หนูนวงษ์, จุฑาภรณ์ มาสันเทียะ และศิวะพร ภูพันธ์. (2565). การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความใฝ่เรียนรู้ในรายวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. *วารสารการวัดผลการศึกษา*, 39(105), 127-138.
- พรรณี ชูทัย เจนจิต. (2545). *จิตวิทยาการเรียนการสอน* (พิมพ์ครั้งที่ 5). เมธิพิส.
- พัชรลิตา อภิศวสวัตวงศ์, เฉลิมขวัญ สิงห์วี และธีรพัฒน์ วงศ์คุ้มสิน. (2565). การรับรู้ความสามารถของตนเอง แรงจูงใจ และภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ของวิศวกรในบริษัทผลิตเครื่องมือแพทย์แห่งหนึ่งในจังหวัดปทุมธานี. *วารสารการวัดผลการศึกษา*, 39(105), 150-160.
- พินิจ สังสัพพันธ์. (2561). *การพัฒนารูปแบบการสอนเพื่อส่งเสริมนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านดนตรีไทย*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา].
- พิสิษฐ์ เอมดวง. (2562). *เพลงสมัยนิยมในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม].
- เพราพรรณ เปลียนภู. (2542). *จิตวิทยาการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 5). งานเอกสารและการพิมพ์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.
- ภริมา วินิจาสถิตยกุล และชนินันท์ แยมขวัญยืน. (2565). การเรียนรู้เชิงรุก: แนวทางการเรียนการสอนที่เป็นเลิศในศตวรรษที่ 21. *วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย*. 6(3), 921-933.
- วรรณวุฒิ วรรณากูณ. (2553). ผลของการใช้กิจกรรมดนตรีตามแนวคิดของโคโคที่มีต่อทักษะทางดนตรีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดทรงธรรม อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ. [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ].
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551* (พิมพ์ครั้งที่ 1). สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุภัชชา โพธิ์เงิน. (2554). *การนำเสนอรูปแบบการจัดการเรียนรู้วิชาดนตรีสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6*. [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย].
- สุภาพร คงดำ. (2561). *ผลการจัดกิจกรรมการสอนดนตรีไทยประเภทขิมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยประยุกต์ใช้วิธีสอนแบบเพื่อนช่วยเพื่อน*. [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา].
- อนงค์สุลักษณ์ ไยลลอ. (2555). *ดนตรีป๊อปกับพฤติกรรมของวัยรุ่นไทย: กรณีศึกษากลุ่มวัยรุ่นในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร*. [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร].

การวิเคราะห์ศักยภาพในการเป็นแหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูต้นแบบตามอัตลักษณ์
ของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม)

Analysis of the Potentials to be a Teacher Professional Training Center according to
the Identity of Srinakharinwirot University Prasarnmit Demonstration School (Elementary)

อิทธิพัทธ์ สุวทันพรกุล¹ อรุมา เจริญสุข² นพดล กองศิลป์³ รุ่งทิวา แยมรุ่ง⁴

Ittipaat Suwathanpornkul¹ Orn-Uma Charoensuk² Noppadol Kongsilp³

Rungtiwa Yamrung⁴

¹รองศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Associate Professor Dr., Department of Educational Measurement and Research, Faculty of Education,
Srinakharinwirot University, E-mail: ittipaatresearch@gmail.com

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Assistant Professor Dr., Department of Educational Measurement and Research, Faculty of Education,
Srinakharinwirot University, Corresponding Author, E-mail: o_charoensuk@hotmail.com

³ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม)

Assistant Professor Dr., Srinakharinwirot University Prasarnmit Demonstration School (Elementary),
E-mail: noppadok@g.swu.ac.th

⁴ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Assistant Professor Dr., Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education,
Srinakharinwirot University, E-mail: rungtiwa@g.swu.ac.th

Received: July 4, 2024; Revised: August 4, 2024; Accepted: August 6, 2024

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพในการเป็นแหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูต้นแบบตาม
อัตลักษณ์ของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม) ผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัย
ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 3 คน อาจารย์ผู้รับผิดชอบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จำนวน 3 คน ตัวแทน
อาจารย์ผู้สอน จำนวน 6 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือในการวิจัย คือ ประเด็นคำถามในการสนทนากลุ่ม
วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาและสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย นำเสนอข้อมูลแบบการพรรณนาเชิง
วิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่า 1) จุดแข็ง (1) ผู้บริหารโรงเรียนและผู้บริหารศูนย์ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูตระหนักใน
บทบาทของการพัฒนาวิชาชีพครู (2) โรงเรียนมีโครงสร้างการบริหารงานและระบบการบริหารจัดการที่ดี (3) โรงเรียนมี
วัฒนธรรมองค์กรที่เข้มแข็ง (4) โรงเรียนมีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถด้านการเป็นครูพี่เลี้ยง (5) โรงเรียนมีความ
พร้อมในด้านสื่อ เทคโนโลยี งบประมาณ ทรัพยากรบุคลากร และ (6) คุณลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์ของนักเรียน 2) จุดอ่อน
(1) การเปลี่ยนผ่านของอาจารย์รุ่นเก่าสู่รุ่นใหม่ (2) การต่อยอดงานพัฒนาวิชาชีพครูสู่ผลงานทางวิชาการและเผยแพร่

(3) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในระดับสากล 3) โอกาส (1) การมีนิสิตจากมหาวิทยาลัยในและต่างประเทศเข้าฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู (2) การสนับสนุนเพื่อพัฒนาความเข้มแข็งทางวิชาการและด้านที่เกี่ยวข้องจากหน่วยงานอื่น (3) แนวโน้มของการใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีที่ทันสมัยในการจัดการเรียนรู้ (4) การมีเครือข่ายความร่วมมือทางการศึกษาในต่างประเทศ 4) อุปสรรค (1) การกำหนดช่วงเวลาในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของมหาวิทยาลัย (2) การส่งต่อข้อมูลของนิสิตจากมหาวิทยาลัยมายังศูนย์ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู (3) การประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่ไม่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนสาธิต

คำสำคัญ: แหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู, ศักยภาพ, โรงเรียนสาธิต

Abstract

This research aimed to analyze the potentials to be a teacher professional training center according to the Identity of Srinakharinwirot University Prasarnmit Demonstration School (Elementary). The key informants consisted of 3 school administrators, 3 teachers responsible for teacher training, and 6 teaching representatives who were selected by purposive selection. The research instrument was focus group discussion questions. Qualitative data were analyzed using content analysis and inductive conclusion. Data were presented in an analytical descriptive format. The research results found that: 1) Strengths: (1) School administrators and teacher professional experience training center administrators are aware of the roles of teacher professional development; (2) the school has a good administration structure and management system; (3) the school has a strong organizational culture; (4) the school has personnel with knowledge and skills to be mentor teachers; (5) the school is ready in terms of media, technology, budget, personnel resources, and (6) unique characteristics of students. 2) Weaknesses: (1) Transition from old to new teachers; (2) Extension of teacher professional development work into academic works and dissemination; (3) Exchange of knowledge on teacher professional experience training at the international level, 3) Opportunities: (1) Students from both local and international universities undergo teacher professional experience training; (2) Support for the development of academic strength and related areas from other agencies; (3) Trends in the use of media, innovation, and modern technology in learning management; (4) Existence of a network for educational cooperation abroad; 4) Obstacles: (1) Determination of the university's teacher professional experience training period; (2) Forwarding data from students from universities to teacher professional experience training centers; (3) Evaluation of the teacher professional experience training that is not consistent with the context of the demonstration school.

Keywords: Teacher Professional Learning Center, Potential, Demonstration School

บทนำ

ศูนย์ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โรงเรียนสาธิต มศว ประสานมิตร (ฝ่ายประถม) เป็นหน่วยงานของโรงเรียนในฝ่ายวิจัย นิเทศ และประสบการณ์วิชาชีพ ทำหน้าที่ดำเนินการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูให้กับนิสิตในโครงการผลิตครู การศึกษาขั้นพื้นฐานระดับปริญญาตรี การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเป็นกระบวนการที่จะทำให้นิสิตได้พัฒนาตนให้เป็น ผู้ที่มีคุณลักษณะตามองค์ประกอบของมาตรฐานวิชาชีพครู ในด้านความรู้ การปฏิบัติตน และคุณลักษณะความเป็นครู เป็นครูที่มีสมรรถนะตามมาตรฐานวิชาชีพครูที่คุรุสภากำหนด เพื่อให้นิสิตได้รับประสบการณ์ตรงในโรงเรียนและพัฒนา บุคลิกภาพให้เหมาะสม เตรียมตัวให้มีความพร้อมในการเป็นครูที่ดีต่อไปโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ให้นิสิตได้ศึกษาและ เรียนรู้เกี่ยวกับผู้อำนวยการและการจัดการด้านต่าง ๆ ในโรงเรียน 2) ให้นิสิตได้ศึกษาและฝึกปฏิบัติงานเกี่ยวกับ ประสบการณ์วิชาชีพครูทุกด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ในวิชาชีพ ด้านเทคนิควิธี และด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 3) ให้นิสิต ปรับตัวเข้ากับสังคมของโรงเรียนและสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับนักเรียน อาจารย์ บุคลากร ในโรงเรียน ผู้ปกครอง และเพื่อน นิสิตด้วยกัน และ 4) ให้นิสิตมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู และตระหนักถึงคุณค่าของการเป็นครู ศูนย์ฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ครู โรงเรียนสาธิต มศว ประสานมิตร (ฝ่ายประถม) มีโครงสร้างการบริหารงานดังภาพ 1 (<http://prathom.swu.ac.th/>)

ภาพ 1 โครงสร้างการบริหารงานศูนย์ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม)
ที่มา <http://prathom.swu.ac.th/>

บทบาทหน้าที่ของศูนย์ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม) มีดังนี้ 1) ประสานงานกับคณะศึกษาศาสตร์ในเรื่องที่เกี่ยวกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูระหว่างเรียนและการปฏิบัติการสอนของนิสิต 2) ประสานงานกับฝ่ายต่าง ๆ ในโรงเรียน ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการฝึก ประสบการณ์วิชาชีพครูระหว่างเรียนและการปฏิบัติการสอนของนิสิต 3) จัดอาจารย์พี่เลี้ยงภาคปฏิบัติดูแลนิสิตฝึก ประสบการณ์วิชาชีพครูระหว่างเรียน และอาจารย์พี่เลี้ยงดูแลนิสิตปฏิบัติการสอน 4) ประสานงานกับอาจารย์พี่เลี้ยง ภาคปฏิบัติ อาจารย์พี่เลี้ยงนิสิตฝึกสอน และบุคลากรในโรงเรียน 5) จัดการปฐมนิเทศแก่นิสิตปฏิบัติการสอน เพื่อให้ได้ รู้จักโรงเรียน บุคลากร ตลอดจนขอบข่ายของงานที่ต้องฝึก 6) ดูแลและติดตามผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูระหว่าง เรียน และการปฏิบัติการสอนของนิสิตให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ 7) ดูแลและให้คำปรึกษาแก่นิสิต ตลอดระยะเวลา ของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และปฏิบัติการสอน 8) จัดโครงการพัฒนาสมรรถภาพนิสิตปฏิบัติการสอน โดยจัดการอบรมให้ความรู้และนวัตกรรมใหม่ที่เป็นประโยชน์เพิ่มเติมแก่นิสิต 9) พัฒนาอาจารย์พี่เลี้ยงของโรงเรียน โดยจัดการ อบรมหรือกิจกรรมที่พัฒนาอาจารย์พี่เลี้ยงให้มีคุณภาพ และ 10) ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์ฝึก ประสบการณ์วิชาชีพครู

จากการทบทวนองค์ความรู้จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู พบว่า มีการศึกษาและวิจัยในหลากหลายลักษณะ สามารถแบ่งกลุ่มได้ 3 ลักษณะ ดังนี้ 1) การพัฒนารูปแบบ ระบบ และการบริหารจัดการเกี่ยวกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ดังงานวิจัยของ ปริยาภรณ์ ตั้งคุณานันต์ (2557) ที่ได้ทำการพัฒนารูปแบบการบริหารศูนย์ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู วิลาวัลย์ จารุอรียานนท์ (2558) ที่ได้การบริหารจัดการการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อพัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่ บุญเกื้อ ครุฑคำ วิชญวัชณ์ เชาวน์รินาถ และละมัย ร่มเย็น (2559) ที่ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาระบบสารสนเทศศูนย์ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู 2) การพัฒนาศักยภาพการจัดการเรียนรู้และการส่งเสริมคุณลักษณะของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ดังงานวิจัยของศุภวรรณ สัจจิตบูล (2560) ที่ได้ทำการพัฒนารูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนิสิตครู พงนิษา ฤกษ์สมุทร (2565) ที่ได้ทำการพัฒนารูปแบบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของนิสิตครูด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ รัตนาภรณ์ วามะสุรีย์ และเสนห์ บุญช่วย (2558) ที่ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูด้วยกระบวนการนิเทศแบบนิสิตคู่ โดยการนิเทศการสอนแบบนิสิตคู่เป็นกระบวนการนิเทศ และ 3) การพัฒนากระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของครูพี่เลี้ยง ดังงานวิจัยของ ชีวัน เขียววิจิตร รุ่งทิวา แยมรุ่ง และลัดดาวัลย์ เกษมเนตร (2560) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาต้นแบบครูพี่เลี้ยงของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ปารณีย์ ขาวเจริญ ดวงใจ สีเขียว และชมพูนุท สุขหวาน (2561) พบว่า สภาพปัจจุบันในการนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู นอกจากนี้ยังมีการศึกษาในประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ดังเช่น งานวิจัยของ Martin, Slade, & Hodges (2022) ที่ได้ดำเนินการศึกษาถึงการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจากการเรียนรู้ที่บูรณาการกับการทำงาน Hainline & Smalley (2021) ที่ศึกษาการรับรู้ความต้องการของนักศึกษาฝึกหัดครูในการออกแบบและจัดการโปรแกรมภาวะผู้นำ และการพัฒนาการเรียนรู้ และ Sadeck et al. (2021) ที่ศึกษาถึงการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษาฝึกหัดครูจากสถานการณ์จริงในห้องเรียนศตวรรษที่ 21 จึงอาจกล่าวได้ว่าประเด็นในการศึกษานี้ ประกอบด้วยมิติของระบบการบริหารจัดการ นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และครูพี่เลี้ยง ซึ่งเป็นกรอบขององค์ความรู้ด้านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่สามารถใช้ในการขับเคลื่อนโรงเรียนสาธิตสู่การเป็นต้นแบบแหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้ โดยจุดเริ่มต้นของการพัฒนาแหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจึงควรต้องมีการศึกษาศักยภาพหรือต้นทุนของโรงเรียนที่เอื้อหรือสนับสนุนต่อการเป็นแหล่งแหล่งฝึกประสบการณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การวิเคราะห์ศักยภาพในการเป็นแหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูตามอัตลักษณ์ของโรงเรียนสาธิตสังกัดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒในการวิจัยนี้ คณะนี้ผู้วิจัยใช้แนวคิดการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมด้วยหลักการ SWOT Analysis ที่มีความครอบคลุมทั้งปัจจัยภายในและภายนอกขององค์กร เพื่อให้ทราบถึงจุดแข็ง (Strength) จุดอ่อน (Weakness) โอกาส (Opportunity) และอุปสรรคหรือสิ่งคุกคาม (Threats) ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน และสามารถนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการจัดทำแผนกลยุทธ์หรือแนวทางที่มีความเหมาะสมกับสภาพบริบทและศักยภาพขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Fahim et al., 2021; บุญใจ ศรีสถิตย่นารกุล, 2551) โดยการวิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อนเป็นการวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานต่าง ๆ หรือที่เรียกว่า Critical success factors ซึ่งถือเป็นการวิเคราะห์จากสภาพแวดล้อมภายในขององค์กรที่มีผลกระทบต่อการดำเนินงานขององค์กร (Internal factor analysis) ในขณะที่การวิเคราะห์โอกาสและอุปสรรคหรือสิ่งคุกคามนั้นเป็นการวิเคราะห์จากสภาพแวดล้อมภายนอกขององค์กรที่มีผลกระทบต่อการดำเนินงานขององค์กร (External factor analysis)

งานวิจัยนี้คณะผู้วิจัยมีความมุ่งหมายในการวิเคราะห์ศักยภาพในการเป็นแหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูต้นแบบตามอัตลักษณ์ของโรงเรียนสาธิตสังกัดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยผลผลิตจากงานวิจัยนี้จะทำให้ได้ข้อค้นพบเกี่ยวกับศักยภาพในการเป็นแหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูต้นแบบตามอัตลักษณ์ของโรงเรียนสาธิตสังกัดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒเพื่อใช้ในการเสนอแนวทางเชิงนโยบายการขับเคลื่อนโรงเรียนสาธิตสู่การเป็นต้นแบบแหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูต่อไปได้อย่างมีทิศทางและเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของ

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในการเป็นองค์การชั้นนำแห่งการผลิตครูและบุคลากรทางการศึกษา และการวิจัยทางการศึกษาที่มีคุณภาพและคุณธรรม โดยเฉพาะในประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 เกี่ยวข้องกับการพัฒนาโรงเรียนสาธิต โดยมีความมุ่งหมายเพื่อพัฒนาโรงเรียนสาธิตให้เป็นโรงเรียนต้นแบบในการฝึกประสบการณ์ประสบการณ์วิชาชีพครูโดยพัฒนาให้เป็น “ศูนย์ฝึกประสบการณ์วิชาชีพต้นแบบ” และสอดคล้องกับการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์ตามจุดเน้นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และของคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒในยุทธศาสตร์ด้านที่ 1 การเป็นผู้นำทางการศึกษา (Educational leader) ในประเด็นที่ 1 ความเป็นเลิศด้านหลักสูตรและการสอน (Excellent curriculum & teaching expert) ในแนวทางการบริหารและพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับการเป็นมหาวิทยาลัยต้นแบบในการพัฒนาวิชาชีพอาจารย์ในระดับอุดมศึกษา (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2565; มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2564)

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพในการเป็นแหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (ฝ่ายประถม) ในด้านจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informants)

ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informants) ในการวิจัยประกอบด้วย 1) ผู้บริหารโรงเรียนสาธิตฯ จำนวน 3 คน 2) ผู้บริหาร/อาจารย์ผู้รับผิดชอบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จำนวน 3 คน 3) ตัวแทนอาจารย์ผู้สอน จำนวน 6 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (purposive selection) โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกดังนี้ 1) เป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและมีประสบการณ์ในการบริหารจัดการเกี่ยวกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของโรงเรียนสาธิตสังกัดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒไม่ต่ำกว่า 3 ปี 2) มีความยินดีในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์เกี่ยวกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของโรงเรียนสาธิตสังกัดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพ

คณะผู้วิจัยใช้ประเด็นคำถามในการสนทนากลุ่มเป็นแบบปลายเปิด (Close Ended Questions) โดยแบ่งคำถามออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ประเด็นการนำเข้าสู่การสนทนากลุ่มและคำถามหลัก ดังนี้

ตัวอย่าง คำถามหลักในการวิจัย “ศักยภาพในการเป็นแหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูตามอัตลักษณ์ของโรงเรียนสาธิตสังกัดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒของโรงเรียนของท่านมีอะไรบ้าง ประกอบด้วย จุดแข็ง (Strengths) จุดอ่อน (Weaknesses) โอกาส (Opportunities) ภัยคุกคาม (Threats)”

ทั้งนี้ คณะผู้วิจัยร่วมกันประชุมทวนสอบแนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่มให้สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และตรวจสอบคุณภาพด้วยการหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน และหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์ (Index of Item Objective Congruence - IOC) โดยมีค่าดัชนี IOC เท่ากับ 1 ในทุกข้อคำถาม

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

คณะผู้วิจัยดำเนินการสนทนากลุ่มผู้บริหารโรงเรียนสาธิตฯ 2) ผู้บริหาร/อาจารย์ผู้รับผิดชอบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู 3) ตัวแทนอาจารย์ผู้สอน โดยใช้ระยะเวลาในการสนทนากลุ่มประมาณ 3 ชั่วโมง โดยในการ

สนทนากลุ่มนั้น ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มได้แลกเปลี่ยนตามประเด็นที่กำหนดไว้ในเอกสารประกอบการสนทนากลุ่ม ประมาณคนละ 8-10 นาที

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

คณะผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มที่เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยการตีความและสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Inductive Conclusion) และนำเสนอข้อมูลแบบการพรรณนาเชิงวิเคราะห์

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ศักยภาพในการเป็นแหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ (ฝ่ายประถม)

1. จุดแข็ง (Strength)

1) ผู้บริหารโรงเรียนและผู้บริหารศูนย์ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูตระหนักในบทบาทของการพัฒนาวิชาชีพครู

ผู้บริหารโรงเรียนและผู้บริหารศูนย์ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาวิชาชีพครูตามวัตถุประสงค์ของการก่อตั้งโรงเรียน มีความตระหนักในบทบาทของโรงเรียนต่อการสร้างครูมืออาชีพ ตามนโยบาย พันธกิจ วิสัยทัศน์ และกลยุทธ์ของโรงเรียนที่กำหนดไว้อย่างชัดเจน รวมถึงการเป็น Lab School เพื่อสนับสนุนคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ นอกจากนี้ ยังมีความเข้าใจและสามารถปรับตัวต่อระบบการผลิตและพัฒนาครูที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน จึงสามารถให้สนับสนุนการดำเนินงานต่าง ๆ เพื่อพัฒนาวิชาชีพครูได้อย่างครอบคลุมทุกมิติ

2) โรงเรียนมีโครงสร้างการบริหารงานและระบบการบริหารจัดการที่ดี

การที่โรงเรียนให้ความสำคัญต่อการดำเนินงานเพื่อพัฒนาวิชาชีพครู จึงกำหนดให้ศูนย์ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเป็นส่วนหนึ่งในโครงสร้างการบริหารงานของฝ่ายวิชาการ ประสบการณ์วิชาชีพ และเทคโนโลยี โดยงานของศูนย์ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจะมีการกำหนดผู้รับผิดชอบและบทบาทหน้าที่ในการดำเนินงานแต่ละส่วนอย่างชัดเจน ผู้บริหารศูนย์ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้รับอิสระในการวางแผน ออกแบบกิจกรรม/โครงการ และบริหารจัดการงานต่าง ๆ ภายใต้การดูแลของหัวหน้าฝ่ายพัฒนาวิชาชีพครูและรองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการตามลำดับ ทำให้งานฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสามารถดำเนินการได้อย่างเป็นระบบ เป็นขั้นตอน ทั้งนี้ ศูนย์ฝึกฯ มีการใช้ประโยชน์จากการประชุมเพื่อกำกับติดตามและช่วยเหลือนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู รวมถึงคำนึงถึงความถนัดและความสนใจของนิสิต (เอกประถม) เพื่อความสำเร็จและคุณภาพในการสอน อีกทั้งเน้นการรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากทุกส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อสะท้อนผลการดำเนินงานและใช้ประโยชน์จากผลประเมินเป็นแนวทางในการปรับปรุงคุณภาพของงานฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูต่อไป

3) โรงเรียนมีวัฒนธรรมองค์กรที่เข้มแข็ง

บุคลากรในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (ฝ่ายประถม) มีการรับรู้ร่วมกันในบทบาทของตนเองต่อการสร้างครูมืออาชีพ ทำให้การดำเนินงานของศูนย์ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเป็นไปอย่างราบรื่น ได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างดี อีกทั้งมีอัตราการโยกย้ายอาจารย์ผู้สอนต่ำ จึงมีการส่งต่อวัฒนธรรมแนวปฏิบัติการณ์เทศนาสอนจากรุ่นสู่รุ่น จากนั้นนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสู่การเป็นอาจารย์โรงเรียนสาธิต ฯ ทำให้มีความเข้าใจระบบการทำงานและวัฒนธรรมขององค์กรเป็นอย่างดี

4) โรงเรียนมีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถด้านการเป็นครูที่เลี้ยง

อาจารย์ผู้สอนในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (ฝ่ายประถม) มีคุณวุฒิตรงตามสาขาวิชาที่สอน มีความเชี่ยวชาญด้านการสอนในรายวิชาเดิมอย่างยาวนาน และได้รับการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องในหลากหลายรูปแบบ ทำให้อาจารย์มีความรู้ความสามารถในเนื้อหาวิชา มีเทคนิคการสอน การสร้างสื่อและนวัตกรรมเพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ มีประสบการณ์ในการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน อีกทั้ง มีประสบการณ์ในการนิเทศ เพราะถือเป็นส่วนหนึ่งของงานประจำ อาจารย์ที่เลี้ยงส่วนใหญ่เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการคิดและออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ โดยอาจารย์ที่เลี้ยงจะมีความคุ้นเคยและเข้าใจนิสัยฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เนื่องจากส่วนใหญ่ได้ดูแลนิสิตคนเดิมอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น แม้ว่าจะมีการเปลี่ยนผ่านของอาจารย์ใหม่และอาจารย์เกษียณ ศูนย์ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูก็จะมีกระบวนการพัฒนาอาจารย์ที่เลี้ยงมือใหม่ให้มีประสิทธิภาพในการนิเทศเช่นกัน

5) โรงเรียนมีความพร้อมในด้านสื่อ เทคโนโลยี งบประมาณ ทรัพยากรบุคลากร

โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (ฝ่ายประถม) มีความพร้อมทั้งในด้านงบประมาณ และบุคลากรฝ่ายสนับสนุนอย่างเพียงพอ ดังนั้น จึงสามารถสนับสนุนงบประมาณเพื่อพัฒนาและปรับปรุงสภาพแวดล้อมในชั้นเรียนและในโรงเรียนเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน รวมถึงสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู อาทิ การส่งเสริมการใช้สื่อ เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ทันสมัยการจัดการเรียนรู้ การมีบุคลากรฝ่ายสนับสนุนช่วยดำเนินงานในส่วนที่ไม่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ การมีงบประมาณสนับสนุนการจัดกิจกรรม/โครงการของศูนย์ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูอย่างเพียงพอ และการมีสวัสดิการให้ยืมอุปกรณ์เทคโนโลยีเพื่อจัดการเรียนรู้และอาหารกลางวันสำหรับนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เป็นต้น โดยโรงเรียนให้ความสำคัญต่อการดูแลนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูทั้งในและต่างสถาบันอย่างเท่าเทียม ทำให้นักนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีโอกาสในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มที่และเท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลก

6) คุณลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์ของนักเรียน

จากกระบวนการจัดการเรียนรู้และการสร้างเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ นักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (ฝ่ายประถม) ที่ส่งเสริมและเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการคิดสร้างสรรค์ ทำให้นักเรียนส่วนใหญ่มีความกระตือรือร้น พร้อมเรียนรู้สิ่งใหม่ มีอิสระทางความคิด และเท่าทันการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมการเรียนรู้ที่ทันสมัย จึงเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่ช่วยกระตุ้นให้นักนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูต้องพัฒนาตนเองเพื่อให้มีความรู้ในเนื้อหาที่ทันสมัย และคิดค้นเทคนิคการสอนใหม่ ๆ หรือนำสนใจมาใช้ในการเรียน เพื่อให้สามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. จุดอ่อน (Weakness)

1) การเปลี่ยนผ่านของอาจารย์รุ่นเก่าสู่รุ่นใหม่

จากสถานการณ์ปัจจุบันพบว่าโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (ฝ่ายประถม) มีอาจารย์ใหม่เข้ามาทดแทนการเกษียณอายุอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าศูนย์ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจะมีกระบวนการพัฒนาอาจารย์ที่เลี้ยงมือใหม่เพื่อควบคุมคุณภาพของการนิเทศแล้วก็ตาม แต่ด้วยความแตกต่างระหว่างช่วงวัยผนวกกับสภาพบริบททางสังคมและเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว และความยึดมั่นในหลักการของสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล จึงอาจส่งผลการดำรงไว้ซึ่งจรรยาบรรณวิชาชีพครูอย่างเข้มแข็ง และภาพลักษณ์การเป็นต้นแบบในการประพฤติปฏิบัติตนของอาจารย์ให้แก่ นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

2) การต่อยอดงานพัฒนาวิชาชีพครูสู่ผลงานทางวิชาการ และเผยแพร่

ศูนย์ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบมาอย่างต่อเนื่อง โดยมีคณะกรรมการและผู้บริหารงานจากหลากหลายกลุ่มสาระ ซึ่งล้วนแต่เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในด้านวิชาการและประสบการณ์ใน

การนิเทศเป็นอย่างดี อีกทั้งผลการดำเนินงานของศูนย์ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเป็นที่ประจักษ์ เห็นได้จากการยอมรับในด้านกระบวนการและผลลัพธ์ของการดำเนินงานโดยสถาบันการศึกษาภายในและต่างประเทศมีความเชื่อมั่นในคุณภาพ มีความประสงค์ส่งนิสิตเข้ารับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูอย่างต่อเนื่อง แต่ยังคงขาดการพัฒนาต่อยอดในเชิงวิชาการในรูปแบบการพัฒนางานประจำสู่งานวิจัย (Routine to Research) เช่น การทำวิจัยเพื่อตรวจสอบคุณภาพของระบบหรือรูปแบบฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู การศึกษาคุณลักษณะอาจารย์พี่เลี้ยงที่พึงประสงค์ ถอดบทเรียนรูปแบบการนิเทศการสอนเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู แนวทางการพัฒนาอาจารย์พี่เลี้ยงมือใหม่สู่การเป็นพี่เลี้ยงมืออาชีพ เป็นต้น นอกจากนี้จะเป็นการเผยแพร่องค์ความรู้ต่อสาธารณชนแล้ว ยังเป็นการพัฒนาศักยภาพของอาจารย์ในด้านวิชาการอีกทางหนึ่งด้วยเช่นกัน

3) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในระดับสากล

แม้ว่าปัจจุบันการดำเนินงานของศูนย์ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจะเป็นไปตามนโยบาย พันธกิจ วิสัยทัศน์ และกลยุทธ์ของโรงเรียนแล้วก็ตาม แต่หากผู้บริหาร คณะกรรมการ ผู้ประสานงาน หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ได้มีโอกาสศึกษาดูงานการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูกับโรงเรียนในต่างประเทศ หรือเข้ารับการฝึกอบรมกับสถาบันการศึกษาเพื่อพัฒนาเทคนิคการนิเทศการสอน การพัฒนาอาจารย์พี่เลี้ยง เป็นต้น จะช่วยให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เปิดประสบการณ์ที่หลากหลายในระดับสากล อาจได้แนวทางในการยกระดับการบริหารจัดการระบบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสู่มาตรฐานสากล และเป็นการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการในต่างประเทศอีกทางหนึ่ง

3. โอกาส (Opportunities)

1) การมีนิสิตจากมหาวิทยาลัยในและต่างประเทศเข้าฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

ปัจจุบันมีสถาบันการศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศมีความประสงค์ส่งนิสิตมาร่วมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (ฝ่ายประถม) มากขึ้น อันเนื่องมาจากคุณภาพของระบบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่มีประสิทธิภาพและการดูแลนิสิตอย่างใกล้ชิด ทำให้อาจารย์ผู้สอน บุคลากร และนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูต่างมีโอกาสแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ร่วมกัน ทำให้เกิดการพัฒนาทั้งในด้านองค์ความรู้ ทักษะความสามารถในการจัดการเรียนรู้ เทคนิคการพัฒนาผู้เรียน รวมถึงการปรับตัวในการทำงานและการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการประกอบวิชาชีพครูในอนาคต โดยในปีการศึกษา 2566 มีนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจากต่างประเทศ รวม 13 คน ได้แก่ 1) Canterbury Christ Church University ประเทศอังกฤษ จำนวน 5 คน 2) Chongqing University of Education ประเทศจีน จำนวน 2 คน 3) Wollongong University ประเทศออสเตรเลีย จำนวน 4 คน 4) VIA College University ประเทศเดนมาร์ก จำนวน 2 คน และในปีการศึกษา 2567 มีนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจาก Canterbury Christ Church University ประเทศอังกฤษ จำนวน 4 คน

2) การสนับสนุนเพื่อพัฒนาความเข้มแข็งทางวิชาการและด้านที่เกี่ยวข้องจากหน่วยงานอื่น

โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (ฝ่ายประถม) ได้รับความร่วมมืออันดีจากหน่วยงานภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ทั้งที่เป็นหน่วยงาน/องค์กรทางการศึกษาและหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) รวมถึงวิทยากรหรือผู้เชี่ยวชาญจากภายนอกที่ศูนย์ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเชิญมาช่วยอบรมให้ความรู้และทักษะที่จำเป็นให้แก่ นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อพัฒนาความเข้มแข็งทางวิชาการและด้านอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยโรงเรียนเปิดโอกาสให้นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเข้าร่วมในหลากหลายกิจกรรมเช่นเดียวกับบุคลากรในโรงเรียน ส่งเสริมให้นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีความพร้อมและสมรรถนะที่จำเป็นต่อการประกอบวิชาชีพครู

3) แนวโน้มของการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ทันสมัยในการจัดการเรียนรู้

เนื่องจากความเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีของโลกในยุคดิจิทัล ผู้เรียนมีรูปแบบการเรียนรู้และวิธีการแสวงหาความรู้ที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ผู้สอนต้องมีการปรับตัว ดังนั้น สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีที่ทันสมัยจึงเข้ามามีบทบาทอย่างมากในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (ฝ่ายประถม) มีความพร้อมอย่างมากทั้งในด้านสภาพแวดล้อม มีห้องเรียนแบบ smart classroom มีแหล่งเรียนรู้ สื่อ อุปกรณ์ประกอบการเรียนรู้ที่ครบครันทันสมัย โดยมีโรงเรียนทั้งในกลุ่มสาธิตและกลุ่ม สพฐ. เข้ามาเยี่ยมชมดูงานอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ โรงเรียนยังได้พัฒนาสมรรถภาพนิสิตในการจัดทำสื่อการเรียนการสอน การสร้างนวัตกรรมและการทำวิจัยในชั้นเรียน นิสิตฝึกประสบการณ์การวิชาชีพครูได้มีโอกาสฝึกฝนการใช้เครื่องมือ สื่อ รวมถึงพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ในระหว่างปฏิบัติการสอน ถือได้ว่าโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (ฝ่ายประถม) เป็นแหล่งฝึกประสบการณ์การวิชาชีพที่มีศักยภาพในการเสริมสร้างสมรรถนะสำคัญแก่นิสิตฝึกประสบการณ์การวิชาชีพครู

4) การมีเครือข่ายความร่วมมือทางการศึกษาในต่างประเทศ

จากการที่ผู้บริหารโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (ฝ่ายประถม) มีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางการศึกษาในต่างประเทศอย่างต่อเนื่อง มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การจัดการเรียนรู้ผ่านนักเรียนและอาจารย์ระหว่างกัน ทำให้อาจารย์ได้เปิดประสบการณ์และมุมมองใหม่ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและการจัดการเรียนรู้ สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพงานนิเทศการสอนและเสริมสร้างความเข้มแข็งในกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของโรงเรียนได้

4. อุปสรรค (Threat)

1) การกำหนดช่วงเวลาในการเข้าฝึกประสบการณ์วิชาชีพของมหาวิทยาลัย

การกำหนดรูปแบบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูรายวิชา ศษ191 ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในรูปแบบหมุนเวียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 3 แห่ง แบ่งเป็น 3 กลุ่ม 3 ช่วงเวลานั้น ส่งผลให้นิสิตกลุ่มที่ได้เข้าฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในช่วงเวลาปิดภาคเรียนจะขาดโอกาสในการสังเกตงานครู เพราะไม่มีการเรียนการสอน ไม่มีนักเรียนให้สังเกตพฤติกรรม ทำให้ไม่ได้รับประสบการณ์วิชาชีพครูเท่าที่ควร ขณะที่รายวิชา ศษ291 - 491 มีบางช่วงเวลาที่นิสิตเข้าฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูซ้อนทับกัน ทำให้อาจารย์ที่เลี้ยงต้องดูแลนิสิตจำนวนมากอาจส่งผลให้ดูแลหรือให้คำแนะนำแก่นิสิตไม่ได้ทั่วถึง อีกทั้งนิสิตอาจได้โอกาสฝึกปฏิบัติในบางกิจกรรมไม่เต็มที่

2) การส่งต่อข้อมูลของนิสิตจากมหาวิทยาลัยมายังศูนย์ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

มหาวิทยาลัยขาดการสื่อสารเพื่อส่งต่อข้อมูลของนิสิตที่มีปัญหาหรือมีแนวโน้มทางพฤติกรรมที่จะเป็นปัญหามายังศูนย์ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู (เช่น มีพฤติกรรมซึมเศร้า มีความเครียดสูง ไม่อยากเป็นครู เป็นต้น) จนเมื่อเกิดปัญหาในระหว่างการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูขึ้น ศูนย์ฝึกฯ จึงรับทราบและต้องปรับเปลี่ยนการบริหารจัดการเพื่อแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ดังนั้น การส่งต่อข้อมูลของมหาวิทยาลัยจึงเป็นอีกหนึ่งขั้นตอนสำคัญที่จะช่วยให้ศูนย์ฝึกฯ สามารถดูแลและช่วยเหลือนิสิตให้ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้อย่างลุล่วง

3) การประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่ไม่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนสาธิต

ตามที่คุรุสภากำหนดให้นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูชั้นปีสุดท้ายต้องได้รับการประเมินผลสมรรถนะทางวิชาชีพครู หนึ่งในนั้นคือด้านความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน แต่ด้วยสภาพบริบทของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (ฝ่ายประถม) ที่เป็นโรงเรียนในเมืองขนาดใหญ่ ตั้งอยู่ในย่านธุรกิจของกรุงเทพฯ ทำให้การจัดกิจกรรมของโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับชุมชนนั้นดำเนินการได้อย่างยากลำบาก ทำให้ศูนย์ฝึกฯ ต้องออกแบบการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อเชื่อมโยง ช่วยให้นิสิตสามารถรับการประเมินผลในส่วนนี้ได้ จึงถือเป็นปัญหาอย่างหนึ่งของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของโรงเรียน

ผลการวิเคราะห์ศักยภาพในการเป็นแหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (ฝ่ายประถม) สรุปได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ศักยภาพในการเป็นแหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (ฝ่ายประถม)

	ปัจจัยส่งเสริม (Helpful)	ปัจจัยป้องกัน (Harmful)
	จุดแข็ง (Strengths)	จุดอ่อน (Weakness)
ปัจจัยภายใน (Internal Origin)	- ผู้บริหารโรงเรียนและผู้บริหารศูนย์ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูตระหนักในบทบาทของการพัฒนาวิชาชีพครู - โรงเรียนมีโครงสร้างการบริหารงานและระบบการบริหารจัดการที่ดี - โรงเรียนมีวัฒนธรรมองค์กรที่เข้มแข็ง - โรงเรียนมีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถด้านการเป็นครูพี่เลี้ยง - โรงเรียนมีความพร้อมในด้านสื่อ เทคโนโลยี งบประมาณ ทรัพยากรบุคลากร - คุณลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์ของนักเรียน	- การเปลี่ยนผ่านของอาจารย์รุ่นเก๋าสู่รุ่นใหม่ - การต่อยอดงานพัฒนาวิชาชีพครูสู่ผลงานทางวิชาการ และเผยแพร่ - การแลกเปลี่ยนเรียนรู้การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในระดับสากล
	โอกาส (Opportunities)	อุปสรรค (Threats)
ปัจจัยภายนอก (External Origin)	- การมีนิสิตจากมหาวิทยาลัยในและต่างประเทศ เข้าฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู - การสนับสนุนเพื่อพัฒนาความเข้มแข็งทางวิชาการและด้านที่เกี่ยวข้องจากหน่วยงานอื่น - แนวโน้มของการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ทันสมัยในการจัดการเรียนรู้ - การมีเครือข่ายความร่วมมือทางการศึกษาในต่างประเทศ	- การกำหนดช่วงเวลาในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของมหาวิทยาลัย - การส่งต่อข้อมูลของนิสิตจากมหาวิทยาลัยมายังศูนย์ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู - การประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่ไม่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนสาธิต

สรุปผลการวิจัย

ศักยภาพในการเป็นแหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูต้นแบบตามอัตลักษณ์ของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม) มีดังนี้

- จุดแข็ง 1) ผู้บริหารโรงเรียนและผู้บริหารศูนย์ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูตระหนักในบทบาทของการพัฒนาวิชาชีพครู 2) โรงเรียนมีโครงสร้างการบริหารงานและระบบการบริหารจัดการที่ดี 3) โรงเรียนมีวัฒนธรรมองค์กรที่เข้มแข็ง 4) โรงเรียนมีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถด้านการเป็นครูพี่เลี้ยง 5) โรงเรียนมีความพร้อมในด้านสื่อ เทคโนโลยี งบประมาณ ทรัพยากรบุคลากร และ 6) คุณลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์ของนักเรียน
- จุดอ่อน 1) การเปลี่ยนผ่านของอาจารย์รุ่นเก๋าสู่รุ่นใหม่ 2) การต่อยอดงานพัฒนาวิชาชีพครูสู่ผลงานทางวิชาการและเผยแพร่ และ 3) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในระดับสากล

3. โอกาส 1) การมีนิสิตจากมหาวิทยาลัยในและต่างประเทศเข้าฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู 2) การสนับสนุนเพื่อพัฒนาความเข้มแข็งทางวิชาการและด้านที่เกี่ยวข้องจากหน่วยงานอื่น 3) แนวโน้มของการใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีที่ทันสมัยในการจัดการเรียนรู้ และ 4) การมีเครือข่ายความร่วมมือทางการศึกษาในต่างประเทศ

4. อุปสรรค 1) การกำหนดช่วงเวลาในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของมหาวิทยาลัย 2) การส่งต่อข้อมูลของนิสิตจากมหาวิทยาลัยมายังศูนย์ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และ 3) การประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่ไม่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนสาธิต

อภิปรายผลการวิจัย

1. **จุดแข็ง** จากผลการวิจัยที่พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและผู้บริหารศูนย์ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูตระหนักในบทบาทของการพัฒนาวิชาชีพครู โรงเรียนโรงเรียนมีวัฒนธรรมองค์กรที่เข้มแข็ง โรงเรียนมีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถด้านการเป็นครู รวมถึงคุณลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์ของนักเรียน สอดคล้องกับการพัฒนารูปแบบการบริหารศูนย์ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของปรียาภรณ์ ตั้งคุณานันต์ (2557) ที่ระบุว่าต้องมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบุคลากรศูนย์ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และค่านิยมร่วมในการปฏิบัติงานของศูนย์ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และสอดคล้องกับวิลาวุธ จารุอรุณานนท์ (2558) ได้กล่าวถึงแนวทางในการบริหารจัดการการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อพัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่ สถานฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูต้องมีความพร้อม อาจารย์นิเทศก์มีทักษะการจัดการเรียนรู้และการวิจัย รวมทั้งครูที่เลี้ยงเป็นแบบอย่างที่ดี โดยประเด็นดังกล่าวล้วนทำให้โรงเรียนมีความเข้มแข็งและมีศักยภาพในการเป็นแหล่งเรียนรู้ต้นแบบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่ดีได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จุดแข็งอีกประการของโรงเรียนคือการมีโครงสร้างการบริหารงานและระบบการบริหารจัดการที่ดีซึ่งสอดคล้องกับกระบวนการบริหารตามองค์ประกอบ POLC เป็นหลักการของกระบวนการบริหาร (Management process) ตามแนวคิดของ Schermerhorn (1996) ที่เกี่ยวกับหน้าที่ 4 ประการของผู้บริหารในกระบวนการบริหาร ประกอบด้วย การวางแผน (Planning) การจัดการองค์การ (Organizing) การนำ (Leading) และการควบคุม (Controlling) ซึ่งสามารถนำมาปรับใช้ในกระบวนการบริหารสถานศึกษาหรือการศึกษาได้ (ชูชาติ พ่วงสมจิตร และเจริญศรี พันปี, 2560; Schermerhorn, 1996) และสอดคล้องกับปรียาภรณ์ ตั้งคุณานันต์ (2557) ที่พบว่า รูปแบบการบริหารศูนย์ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ประกอบด้วย โครงสร้างของศูนย์ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ระบบการปฏิบัติงานของศูนย์ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู รูปแบบการบริหารของศูนย์ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู กลยุทธ์การดำเนินงานของศูนย์ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และสอดคล้องกับวิลาวุธ จารุอรุณานนท์ (2558) ที่ใช้กระบวนการตามหลักการ PDCA ซึ่งประกอบด้วย การวางแผน การปฏิบัติ การตรวจสอบ และการปรับปรุง ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับบุญเกื้อ ครุฑคำ วิชญ์วิญญู เขาวนิรนาท และละมัย ร่มเย็น (2559) ที่ได้พัฒนาระบบสารสนเทศศูนย์ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู พบว่าต้องมีการวิเคราะห์ระบบงาน การออกแบบระบบงาน นอกจากนี้ จุดแข็งของโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับความพร้อมในด้านสื่อเทคโนโลยี งบประมาณ ทรัพยากรบุคลากรนั้นสอดคล้องกับปรียาภรณ์ ตั้งคุณานันต์ (2557) ที่พบว่ารูปแบบการบริหารศูนย์ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูต้องมีปัจจัยสนับสนุนการบริหารศูนย์ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ซึ่งประเด็นเหล่านี้สะท้อนถึงคุณภาพการบริหารจัดการของโรงเรียนได้เป็นอย่างดี

2. **จุดอ่อน** จากข้อค้นพบของงานวิจัยที่พบว่า เกิดการเปลี่ยนผ่านของอาจารย์รุ่นเก่าสู่รุ่นใหม่ ทั้งนี้ เนื่องจากอาจารย์ปัจจุบันในโรงเรียนเป็นกลุ่มคนรุ่นใหม่ ทำให้โรงเรียนต้องดำเนินการเร่งพัฒนาครูที่เลี้ยงให้เป็นอย่างดีมีประสิทธิภาพและมาตรฐาน ในส่วนประเด็นของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูนั้นสอดคล้องกับศุภวรรณ สัจจิตบูล (2560) ได้ทำการพัฒนารูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่มีกระบวนการไตร่ตรองสะท้อนความคิดเกี่ยวกับผลการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นขั้นตอนหนึ่งที่มีความสำคัญ และสอดคล้องกับ พงนิชา ฤกษ์สมุทร

(2565) ที่ได้ดำเนินการพัฒนารูปแบบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่พบว่า การเรียนรู้ผ่านการสะท้อนคิด (Learning Through Reflection) ทำให้เกิดผลดีทั้งครูที่เลี้ยงและนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จึงทำให้ต้องมุ่งเน้นกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อการต่อยอด เผยแพร่ และขยายผลองค์ความรู้และประสบการณ์ต่อไป

3. โอกาส จากข้อค้นพบของงานวิจัยเกี่ยวกับโอกาสของโรงเรียนในด้านแนวโน้มของการใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีที่ทันสมัยในการจัดการเรียนรู้ สอดคล้องกับการศึกษาของ Sams, Jones, & Smith (2022) ในด้านของผลลัพธ์ของโครงการตามโครงสร้างของ TPACK (ความรู้ในเนื้อหาผนวกวิธีสอนและเทคโนโลยี (Technological pedagogical content knowledge : TPACK) ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ด้านที่มีผลกระทบมากที่สุดของโครงการ คือ โครงสร้างของการศึกษาและเทคโนโลยีซึ่งนำมาสู่การเกิดข้อเสนอแนะที่สำคัญจำเป็นในอนาคต นอกจากนี้ ความสำคัญของ ICT สำหรับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูนั้นสอดคล้องกับ Sadeck et al. (2021) ที่พบว่า ในภาพรวมของการนำเสนอและการออกแบบหลักสูตรด้วยการเรียนการสอนแบบพบหน้า (Face to face) และออนไลน์ (Online) นั้นถือได้ว่ามีประโยชน์และมีความเหมาะสมต่อการพัฒนาของนักศึกษาฝึกหัดครูและควรถูกบูรณาการในทุกรายวิชาเพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางต่าง ๆ ซึ่งในปัจจุบันยังไม่ได้ให้ความสำคัญกับการบูรณาการ ICT อย่างเพียงพอ สิ่งนี้จะสามารถช่วยให้นักศึกษาฝึกหัดครูคุ้นเคยกับโลกที่บูรณาการ ICT ตลอดจนควรพัฒนาความพร้อมของผู้ฝึกอบรมครูในการบูรณาการ ICT ในการสอน และความสามารถในการปรับหลักสูตรให้เข้ากับบริบทที่แตกต่าง

4. อุปสรรค จากผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดช่วงเวลาในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของมหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นประเด็นท้าทายของคณะศึกษาศาสตร์และโรงเรียนสาธิตในการออกแบบการจัดการเรียนการสอนและการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูให้สอดคล้องกับระดับชั้นปี (นิสิตทุกชั้นปีต้องฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูระหว่างเรียน) จำนวนนิสิต ชั่วโมงการฝึกประสบการณ์ตามข้อกำหนด อาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยง นอกจากนี้ ประเด็นการส่งต่อข้อมูลของนิสิตจากมหาวิทยาลัยมายังศูนย์ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเป็นเรื่องที่สำคัญมาก เนื่องจากนิสิตในปัจจุบันมีคุณลักษณะที่แตกต่างกัน นิสิตบางคนมีสภาวะทางร่างกายและจิตใจ มีข้อจำกัดบางประการในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ การส่งต่อข้อมูลสำคัญดังกล่าวทำให้ศูนย์ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู อาจารย์นิเทศก์ และครูพี่เลี้ยงทราบถึงข้อมูลเบื้องต้นของนิสิต เพื่อใช้ในการวางแผนและพัฒนา ปรับปรุง และแก้ไขได้อย่างทันท่วงที และสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูพี่เลี้ยงและนิสิตได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเมษา นวลศรี และกุลชาติ พันธวรกุล (2567) ที่พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างครูพี่เลี้ยงกับนักศึกษาเป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับตัวแปรความสำเร็จในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปสู่การพัฒนาโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (ฝ่ายประถม) ให้เป็นแหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูต้นแบบ มีดังนี้

1. การจัดวางโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการงานอย่างชัดเจนทั้งการดำเนินงานในทุกขั้นตอน
2. การสร้างความตระหนักในบทบาทหน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานแหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู รวมไปถึงการสร้างวัฒนธรรมองค์กรในการเป็นแหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
3. การวางแผนด้านทรัพยากรมนุษย์ในการพัฒนาอาจารย์พี่เลี้ยงในแต่ละรุ่นทั้งรุ่นเก่า รุ่นกลาง และรุ่นใหม่ เพื่อให้เกิดความครอบคลุมครูพี่เลี้ยงในทุกกลุ่ม และการบุคลากรให้มีความรู้ ทักษะ และความสามารถในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีทั้งในการสอนและการนิเทศ

4. ส่งเสริมการต่อยอดงานฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสู่การทำผลงานทางวิชาการ เช่น การวิจัย การวิเคราะห์ผลการปฏิบัติที่ดี และเผยแพร่องค์ความรู้หรือมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งภายใน ภายนอกโรงเรียน และในระดับสากล รวมถึงการเป็นแหล่งในการเรียนรู้และศึกษาดูงานให้กับหน่วยงานภายในและภายนอก

5. การปรับและยืดหยุ่นการวางแผนช่วงเวลาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เนื่องจากมีนิสิตมาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในทุกชั้นปี ภายใต้ข้อจำกัดของช่วงเวลาที่แตกต่างกันระหว่างภาคการศึกษาของโรงเรียนและของมหาวิทยาลัย

6. การจัดทำข้อมูลพื้นฐานของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อให้ศูนย์ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูอาจารย์นิเทศก์ และครูพี่เลี้ยงได้รับทราบข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับนิสิตที่เข้ามาฝึกประสบการณ์ เช่น ความรู้ ทักษะ ศักยภาพ ความพร้อม พฤติกรรม อารมณ์ สุขภาพกายและสุขภาพจิต ฯลฯ เพื่อใช้ในการวางแผนและพัฒนา ปรับปรุง และแก้ไขได้อย่างทันที่

เอกสารอ้างอิง

ชีวัน เขียววิจิตร รุ่งทิวา แยมรุ่ง และลัดดาวัลย์ เกษมเนตร. (2560). กระบวนการพัฒนาต้นแบบครูพี่เลี้ยงของนิสิต

ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู. *วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์*, 18(1), 198-213.

ชูชาติ พ่วงสมจิตร และเจริญศรี พันปี. (2560). ทฤษฎีและการบริหารจัดการสถานศึกษา. ใน *เอกสารการสอน* หน่วยที่ 1-7 *พื้นฐานวิชาชีพศึกษาศาสตร์*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

บุญเกื้อ ครุฑคำ วิษณุวัชญ์ เขาวนิรนาท และละมัย ร่มเย็น. (2559). การพัฒนาระบบสารสนเทศศูนย์ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 13(61), 93-104.

บุญใจ ศรีสถิตย์นรากร. (2551). *ภาวะผู้นำและกลยุทธ์การจัดการองค์การพยาบาลในศตวรรษที่ 21*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปริยาภรณ์ ตั้งคุณานันต์. (2557). การพัฒนารูปแบบการบริหารศูนย์ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของ คณะครุศาสตร์ อุทสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง. *วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม*, 13(1), 37-44.

ปารณีย์ ขาวเจริญ ดวงใจ สีเขียว และชมพูนุท สุขหวาน. (2561). การพัฒนารูปแบบการนิเทศโดยวิธีการสอนงาน และการเป็นพี่เลี้ยงของครูพี่เลี้ยงนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา. *วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์*, 19(1), 125-136.

พจณิชา ฤกษ์สมุทร. (2565). การพัฒนารูปแบบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของนิสิตครู ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องครักษ์. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (2564). *กรอบแผนยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปีพุทธศักราช 2565-2580*. กรุงเทพฯ; มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

_____. (2565). *แผนปฏิบัติการและตัวชี้วัดภายใต้แผนยุทธศาสตร์ 20 ปี (พ.ศ.2565-2580)*. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

เมษา นวลศรี และกุลชาติ พันธวรกุล. (2567). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏ. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธนบุรี*, 18(1), 151-160.

- รัตนภรณ์ วามะสุรีย์ และเสนห์ บุญช่วย. (2558). การพัฒนาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูด้วยกระบวนการนิเทศแบบนิสิตคู่. *วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 43(3), 93-104.
- วิลาวัลย์ จารุอรียานนท์. (2558). การบริหารจัดการการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อพัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่. *วารสารจันทร์เกษมสาร*, 21(41), 9-18.
- ศุภวรรณ สัจจพิบูล. (2560). การพัฒนารูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนิสิตครู. *วารสารวิจัยทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 11(2), 177-192.
- Fahim, A., Tan, Q., Naz, B., Ain, Qu., Bazai, SU. (2021). Sustainable higher education reform quality assessment using SWOT analysis with integration of AHP and entropy models: a case study of Morocco. *Sustainability*, 13(8), 4312.
- Hainline, M. S., & Smalley, S. W. (2021). Pre-service teachers self-perceived training needs associated with program design and management and leadership and SAE development. *Journal of Agricultural Education*, 62(1), 227–245.
- Martin, A. J., Slade, D. G., Hodges, L. D., (2022). Pre-service teacher training: Professional preparation and work-integrated learning pedagogy. *International Journal of Work-Integrated Learning*, 23(3), 347-357.
- Sadeck, O., Moyo, M., Tunjera, N. & Chigona, A. (2021). *Pre-service teacher training for realities of 21st century classrooms*. International Association for Development of the Information Society, Paper presented at the International Association for Development of the Information Society (IADIS) International Conferences on Mobile Learning (17th) and Educational Technologies (8th) (Virtual, Mar 3-5, 2021), 74-82.
- Sams, J. A., Jones, K. L., & Smith, W. (2022). The introduction of global collaboration to pre-service teachers: training future global change-agents. *Pennsylvania Teacher Educator*, 21(2), 71-81.
- Schermerhorn, J. R. (1996). *Managing organization behavior essentials*. John. Wiley and Sons.

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดไฮสโคปเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงเหตุผล
สำหรับเด็กปฐมวัย

The Development of the Learning Experiences Using the High Scope Method
to Enhance the Reasoning Thinking Skills of Preschool Children

อุไร จักร์ตรึงมล¹ ไอลดา คล้ายสำริด²

Urai Chaktrimongkhon¹ Ilada Klaysamrid²

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Assistant Professor Dr., Educational and Psychological Test Bureau, Srinakharinwirot University

Corresponding Author, E-mail: urai@g.swu.ac.th

² ศึกษาพิเศษชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2

Expert Educational Supervisor, Pathumthani Primary Education Service Area Office 2

E-mail: idasupervisor@gmail.com

Received: September 12, 2024; Revised: December 4, 2024; Accepted: December 12, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดไฮสโคปเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงเหตุผลสำหรับเด็กปฐมวัย และเปรียบเทียบผลการพัฒนาทักษะการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดไฮสโคป ตัวอย่างวิจัยเป็นนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 ที่กำลังศึกษาอยู่ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 จำนวน 105 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage sampling) เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดไฮสโคปเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงเหตุผลสำหรับเด็กปฐมวัย จำนวน 20 แผน และแบบทดสอบวัดทักษะการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัย จำนวน 3 ฉบับ ฉบับละ 10 ข้อ ได้แก่ ข้อสอบวัดทักษะการคิดเชิงเหตุผลด้านการจัดประเภท/แยกประเภท ข้อสอบวัดทักษะการคิดเชิงเหตุผลด้านอนุกรมภาพ และข้อสอบวัดทักษะการคิดเชิงเหตุผลด้านอุปมาอุปไมย สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การคำนวณค่าดัชนีประสิทธิผล และสถิติทดสอบ t แบบ Dependent

ผลการวิจัยพบว่าค่าดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดไฮสโคปเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงเหตุผลด้านการจัดประเภท/แยกประเภท ด้านอุปมาอุปไมย และด้านอนุกรมภาพ เป็นร้อยละ 58.65, 79.49 และ 59.61 ตามลำดับ ส่วนทักษะการคิดเชิงเหตุผลด้านการจัดประเภท/แยกประเภท ด้านอุปมาอุปไมย และด้านอนุกรมภาพ ของเด็กปฐมวัยหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดไฮสโคปสูงกว่าก่อนจัดประสบการณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

คำสำคัญ: แนวคิดไฮสโคป, ทักษะการคิดเชิงเหตุผล, เด็กปฐมวัย

Abstract

The purposes of research were 1) to develop a learning experience plan based on the High Scope concept to promote logical thinking skills for early childhood children and 2) to compare the results of the development of logical thinking skills of early childhood children before and after the learning experience based on the High Scope concept. The research sample consisted of 105 kindergarten 3 students studying in educational institutions under the Office of the Primary Educational Service Area, Pathum Thani Area 2, who were selected by the multistage sampling method. The research instruments included 20 learning experience plans based on the High Scope concept to promote logical thinking skills for early childhood children and 3 tests to measure logical thinking skills for early childhood children, each with 10 questions: a test to measure logical thinking skills in classification, series, and analogy. The statistics used to analyze the data were the efficiency index and the dependent t-test.

The research results found that the effectiveness index of the learning experience plan based on High Scope concept to promote logical thinking skills in categorizing/classifying, analogy and serial images were 58.65, 79.49 and 59.61 percent, respectively. The reasoning thinking skills in classification, series, and analogy of preschool children after organizing learning experiences according to High Scope concepts were significantly higher than before organizing the experiences at the statistical level of 0.01.

Keywords: High Scope Method, Reasoning Thinking Skills, Preschool Children

บทนำ

แนวคิดดั้งเดิมของนักจิตวิทยาชาวฝรั่งเศส อัลเฟรด บิเน็ต (Alfred Binet) ที่ระบุว่าสติปัญญาจะพัฒนาขึ้นเมื่อคนเติบโต แต่ลำดับตำแหน่งความฉลาดของคนผู้นั้นก็จะยังคงเดิมในแต่ละช่วงวัย ทำให้คนเราไม่สามารถพัฒนาสติปัญญาหรือไอคิวผ่านการเรียนการสอน แต่แนวคิดเรื่อง “ทักษะการคิด” นั้นแตกต่างกันออกไป โดยเชื่อว่าทักษะหลายอย่างที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสติปัญญาสามารถสอนและพัฒนาผ่านการเรียนการสอนได้ การคิดไม่ใช่พรสวรรค์ สามารถฝึกฝนได้ การคิดเป็นกระบวนการของสมองที่ใช้ประสบการณ์มาสัมพันธ์กับสิ่งเร้าและสภาพแวดล้อมโดยการวิเคราะห์ เปรียบเทียบ สังเคราะห์ และประเมินอย่างมีระบบและเหตุผล เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาอย่างเหมาะสมหรือสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ถ้าการคิดเป็นการคิดที่ถูกทาง คือมีเป้าหมายของการคิดเพื่อประโยชน์สูงสุดของตัวผู้คิดและส่วนรวมแล้ว ก็จะก่อให้เกิดประโยชน์มากมาย ทั้งในส่วนของบุคคลและสังคม การคิดจึงเป็นสิ่งที่ต้องส่งเสริมให้มีอยู่ในคุณลักษณะอันเป็นศักยภาพของเด็กไทยต่อไป (อุไร จักร์ตรึงมล. สิงหาคม 2557-มกราคม 2558). ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของแฮมมอนด์ (2544) ที่กล่าวว่า การคิดเป็นธรรมชาติของมนุษย์ที่สำคัญที่สุดที่จะมีผลและรากฐานของการเปลี่ยนแปลงในชีวิตแต่ละบุคคลในการดำเนินงานของสังคม ถ้าคนแต่ละคนคิดดี คิดถูกต้อง คิดเหมาะสม การดำเนินชีวิตของคนและความเป็นไปของสังคมก็จะดำเนินไปอย่างมีคุณค่าสูง

จากเหตุผลข้างต้น การคิดจึงเป็นเรื่องสำคัญของมนุษย์ และควรปลูกฝังทักษะการคิดตั้งแต่วัยเยาว์ จากการศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560 พบว่า ได้กำหนดจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดกับเด็กเมื่อสำเร็จการศึกษา ระดับปฐมวัยบนพื้นฐานพัฒนาการทั้งสี่ด้านคือ ร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ประกอบด้วย 1) ร่างกายเจริญเติบโตตามวัย แข็งแรง และมีสุขนิสัยที่ดี 2) สุขภาพจิตดี มีสุนทรียภาพ มีคุณธรรม จริยธรรม และจิตใจที่ดีงาม 3) มีทักษะชีวิต และปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีวินัย และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และ 4) มีทักษะ

การคิด การใช้ภาษาสื่อสาร และการแสวงหาความรู้ได้เหมาะสมกับวัย โดยกำหนดมาตรฐานสภาพที่พึงประสงค์ตามตัวบ่งชี้ไว้ตามหลักสูตร ซึ่งมาตรฐานที่ 10 ตามที่ระบุให้ผู้เรียน “มีความสามารถในการคิดที่เป็นพื้นฐานการเรียนรู้” นั้นประกอบด้วยตัวบ่งชี้อยู่สามประการ ได้แก่ มีความสามารถในการคิดรวบยอด มีความสามารถในการคิดเชิงเหตุผล และมีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาและตัดสินใจ จึงเห็นได้ว่าการสนับสนุนแนวคิดเรื่องการสอนทักษะการคิดในสถานศึกษาตั้งแต่ระดับปฐมวัย

การคิดทั้งสามประการที่กล่าวมาแล้วนั้นสามารถใช้เป็นพื้นฐานในการเรียนรู้ในระดับที่สูงขึ้น แต่ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษา “ความสามารถในการคิดเชิงเหตุผล” เนื่องจากในชีวิตประจำวัน มนุษย์จะใช้วิธีการวิเคราะห์สรุปเปรียบเทียบเพื่อการตัดสินใจ และคาดคะเนสิ่งต่าง ๆ อยู่ตลอดเวลา การคิดเชิงเหตุผลเป็นการคิดที่ต้องอาศัยหลักการหรือข้อเท็จจริงที่ต้องมาสนับสนุนอย่างเพียงพอ เป็นการคิดที่มีโอกาสผิดพลาดน้อยและถือว่าเป็นทักษะที่สามารถพัฒนาให้มีความสูงชันได้ ดังที่อริสโตเติลได้กล่าวไว้ว่า “เนื่องจากมนุษย์เราเป็นสัตว์ที่มีเหตุผลได้ ดังนั้นการใช้เพื่อจะสนองความอยากรู้จึงเป็นสิ่งที่ดีที่สุดในที่มนุษย์ควรทำเพราะเป็นความสุขที่มนุษย์เท่านั้นพึงมี สิ่งอื่นไม่มีเหตุผล จึงหาความสุขแบบนี้ไม่ได้” (โกเมนทร์ ชินวงศ์, 2556) ดังนั้นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้จึงจำเป็นต้องให้ผู้เรียนได้คิดและใช้เหตุผล โดยผู้สอนจะต้องจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ได้ผลตามจุดมุ่งหมายที่ระบุไว้ในหลักสูตร ทั้งนี้ Walsh and Gardner (2005) อธิบายว่าคุณภาพของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในโรงเรียนจะต้องประกอบด้วยสามสิ่งประสานกัน ได้แก่ ผู้เรียน วิธีการสอน และสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ซึ่ง สอดคล้องกับ McGuinness (1999) ที่ระบุว่า “การสอนเรื่องการคิดต้องอาศัยองค์ประกอบระหว่าง ผู้สอน ผู้เรียน และเทคโนโลยีที่จะนำไปยังทิศทางที่ถูกต้อง” ในขณะเดียวกัน Taylor (2001) ก็สนับสนุนให้สอนการคิดสำหรับเด็กเล็ก ในบริบทที่ผู้สอนจะต้องช่วยให้เด็กเรียนรู้ได้ ซึ่งจากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารเบื้องต้น พบว่ามีผู้ที่นำเทคนิควิธีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้หลากหลายเพื่อนำไปใช้ในการส่งเสริมทักษะการคิด ไม่ว่าจะเป็นการใช้เกมการศึกษา (รัตกร ัญญะอุดม, 2547; พัทรี กัลป์ยา, 2551) การใช้กิจกรรมศิลปะ (วราภรณ์ นาคะศิริ, 2546; รัตนา นิสสกุล, 2550; ปรีชา บุญมาศ, 2551) การใช้แนวทางหรือทฤษฎีของต่างประเทศ (ปิยวรรณ สันชุมศรี, 2547; พัทรี โคตรสมบัติ, 2550; ญาดา ช่อสูงเนิน, 2554) หรือกิจกรรมทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ (สมคิด ศรีไชย, 2557) รวมทั้งแนวคิดโฮสโคป (สุมาลี เทพพร, 2561)

ปัจจุบันพบว่ามีผู้นำแนวคิดโฮสโคปมาใช้เพื่อจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในระดับปฐมวัยกันอย่างแพร่หลาย เนื่องจากหลักการสำคัญของโฮสโคปก็คือ การเรียนรู้แบบลงมือกระทำ (Active Learning) ซึ่งจัดว่าเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาเด็ก โดยผ่านกระบวนการวางแผน (plan) ปฏิบัติ (do) และทบทวน (review) การวางแผนเป็นการกำหนดแนวทางการปฏิบัติหรือดำเนินงานตามที่ได้รับมอบหมาย การปฏิบัติคือการลงมือกระทำตามแผนที่วางไว้ ให้เด็กได้ร่วมกันคิด แก้ปัญหาตัดสินใจและทำด้วยตนเอง ส่วนนี้จะช่วยเรื่องพัฒนาการด้านการพูดและปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ส่วนการทบทวนเป็นช่วงที่ได้งานตามวัตถุประสงค์ จะมีการอภิปรายและเล่าถึงผลงานที่ได้ทำไปแล้วเพื่อทบทวนว่าได้ปฏิบัติตามแผนที่วางไว้หรือไม่ กล่าวโดยสรุป การเรียนการสอนแบบโฮสโคปสามารถนำไปใช้ในกิจกรรมต่าง ๆ ได้ทุกกิจกรรม เพราะกระบวนการและวิธีการสนับสนุนการเรียนรู้ของเด็กเปิดกว้างมีการการคิด การปฏิบัติ ตามวงจรของการวางแผน การปฏิบัติ และการทบทวน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550)

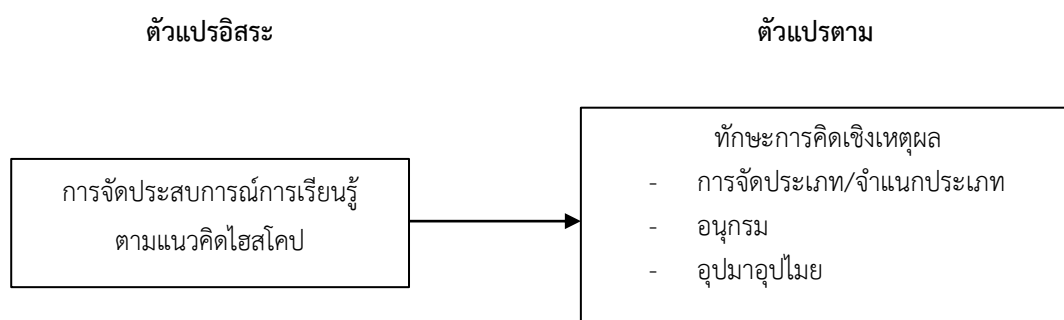
สำหรับการศึกษาวิจัยในครั้งนี้กำหนดแนวทางการศึกษาทักษะการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยโดยใช้การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโฮสโคป นอกจากกระบวนการศึกษาที่ผู้วิจัยจะออกแบบกิจกรรมประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพแล้ว ผู้วิจัยจะประเมินผลโดยใช้แบบวัดทักษะการคิดเชิงเหตุผลที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดโฮสโคปเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงเหตุผลสำหรับเด็กปฐมวัย
2. เพื่อเปรียบเทียบผลการพัฒนาทักษะการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดโฮสโคป

กรอบแนวคิดการวิจัย

การคิดเป็นกระบวนการของสมองที่ใช้ประสบการณ์มาสัมพันธ์กับสิ่งเร้าและสภาพแวดล้อมโดยการวิเคราะห์ เปรียบเทียบ สังเคราะห์ และประเมินอย่างมีระบบและเหตุผล เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาอย่างเหมาะสมหรือสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ดังนั้นการคิดจึงเป็นส่วนหนึ่งที่เป็นต่อการเรียนรู้ในอนาคต และเป็นคุณลักษณะหนึ่งที่ต้องส่งเสริมในเด็กไทย การคิดไม่ใช่พรสวรรค์ แต่เป็นทักษะที่สามารถฝึกฝนได้ ดังนั้นจึงควรปลูกฝังทักษะการคิดตั้งแต่วัยเยาว์ โดยเฉพาะการคิดเชิงเหตุผลที่เป็นพื้นฐานของการเรียนรู้ประสบการณ์ด้านต่าง ๆ เพราะทำให้เด็กรู้จักการจำแนก เปรียบเทียบ คำนวณ จัดกระทำข้อมูล ลงสรุปและสื่อความหมายเพื่อหาคำตอบให้กับปัญหาต่าง ๆ ผู้วิจัยเห็นว่าการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยโดยใช้แนวคิดโฮสโคปจะสามารถพัฒนาทักษะการคิดเชิงเหตุผลได้เป็นอย่างดี เพราะหลักการพื้นฐานของแนวคิดโฮสโคปเน้นการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติผ่านมุมเล่นที่หลากหลายด้วยสื่อและกิจกรรมที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก หากคิดค้นกิจกรรมที่สอดคล้องกับวัยและความสนใจก็จะส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความคิดเชิงเหตุผลได้ นับว่าเป็นการสร้างองค์ความรู้ของผู้เรียนผ่านการกระทำ (Active learning) ซึ่งผู้วิจัยตั้งสมมติฐานไว้ว่าการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดโฮสโคปสามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดเชิงเหตุผลได้

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 ที่กำลังศึกษาอยู่ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2

ตัวอย่างวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 ที่กำลังศึกษาอยู่ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ภาคเรียนที่ 2/2565 ซึ่งได้มาจากวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage sampling) โดยผู้วิจัยสุ่มโรงเรียนจากเขตการศึกษา จำนวน 20 โรงเรียน และสุ่มห้องเรียนมาโรงเรียนละ 1 ห้องเรียน และดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัยกับกลุ่มตัวอย่างโรงเรียนละ 5-6 คน รวมเป็นจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้จำนวน 105 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดโฮลโคปเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงเหตุผลสำหรับเด็กปฐมวัย จำนวน 20 แผน แผนละ 40 นาที โดยออกแบบกิจกรรมในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้เหมาะสมกับวัยผู้เรียนและสามารถสอดแทรกทักษะการคิดเชิงเหตุผลรวมทั้งแนวคิดโฮลโคปทั้ง 3 ขั้นตอนซึ่งได้แก่ 1) ขั้นวางแผน คือการจัดประสบการณ์ที่ให้แก่แต่ละกลุ่มร่วมกันวางแผนเป้าหมายตามความสนใจ ดำเนินกิจกรรมโดยแบ่งหน้าที่ภายในกลุ่ม โดยครูจะคอยกระตุ้นด้วยคำถามและช่วยเหลือตามความเหมาะสม 2) ขั้นปฏิบัติการ คือ ขั้นตอนการจัดประสบการณ์ให้แก่แต่ละกลุ่มลงมือทำกิจกรรมตามที่วางแผนไว้อย่างอิสระตามเวลาที่กำหนด โดยมีครูเป็นผู้ให้คำแนะนำและช่วยเหลือตามความเหมาะสม และ 3) ขั้นทบทวน คือ ขั้นตอนการจัดประสบการณ์ที่เด็กได้บอกเล่าประสบการณ์ที่ได้จากการปฏิบัติกิจกรรมให้ครูและเพื่อน ๆ ฟัง

การจัดทำแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดโฮลโคปเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงเหตุผลสำหรับเด็กปฐมวัย มีแนวทางจัดทำแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามขั้นตอนต่อไปนี้

1) ติดต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 เพื่อขอความอนุเคราะห์บุคลากรในสังกัดแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยมีครูดีเด่นสาขาปฐมวัยจาก 20 โรงเรียน เข้าร่วมจัดทำและพัฒนาแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดโฮลโคปให้มีคุณภาพ จำนวน 4 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่ม 1 อุปมาอุปไมย จำนวน 5 กิจกรรม ได้แก่ ตีไซเนอร์น้อย หุ่นตัวเรา ดินน้ำมันหรรษา ตารางสัมพันธ์ อาชีพและสถานที่

กลุ่ม 2 จำแนกประเภท/จัดประเภท จำนวน 5 กิจกรรม ได้แก่ มาลัยของหนู บ้านแสนสุข อาชีพในฝัน ร้านผลไม้แสนอร่อย ของใช้ในบ้าน

กลุ่ม 3 อนุกรม (1) จำนวน 5 กิจกรรม ได้แก่ พิมพ์ภาพจากวัสดุธรรมชาติ โมบายดอกไม้ แบบรูปกลางวันกลางคืน ร้อยลูกปัด แบบรูปคำจำนวน (เมล็ดพืช)

กลุ่ม 4 อนุกรม (2) จำนวน 5 กิจกรรม ได้แก่ สร้างฉันทิ ของเล่นของใช้ หลอดแปลงร่าง ดนตรีแฟนซี ออกแบบท่าเต้น

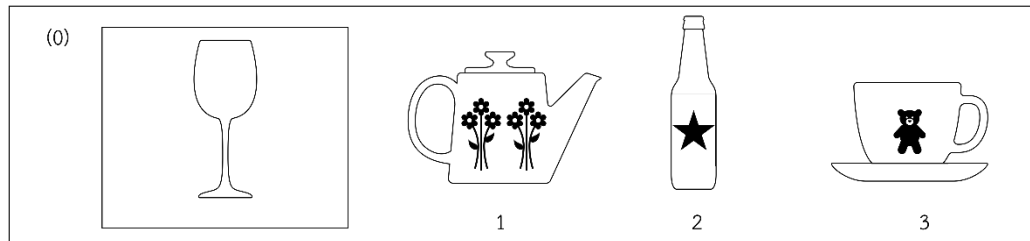
2) แต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาคุณภาพเครื่องมือจำนวน 7 คน ร่วมกันวิพากษ์แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดโฮลโคป จำนวน 20 แผน เพื่อให้ครูนำข้อเสนอแนะไปปรับปรุงแก้ไข

3) นำแผนแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดโฮลโคปที่ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะไปใช้กับตัวอย่างวิจัย

2. แบบทดสอบวัดทักษะการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัย จำนวน 3 ฉบับ ฉบับละ 10 ข้อ ได้แก่ ข้อสอบวัดทักษะการคิดเชิงเหตุผลด้านการจำแนกประเภท ข้อสอบวัดทักษะการคิดเชิงเหตุผลด้านอนุกรมภาพ และข้อสอบวัดทักษะการคิดเชิงเหตุผลด้านอุปมาอุปไมย มีกระบวนการสร้างดังนี้

1) ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบทดสอบวัดทักษะการคิดเชิงเหตุผลสำหรับเด็กปฐมวัย และทำแผนผังการสร้างข้อสอบ เป็นการนำสิ่งที่ศึกษามาสรุปเป็นแผนผังการสร้างว่าจะสร้างข้อสอบตามรูปแบบที่ต้องการวัดจำนวนกี่ข้อ และกี่ตัวเลือก โดยในครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดโครงสร้างแบบทดสอบวัดการคิดเชิงเหตุผลสำหรับเด็กปฐมวัยไว้จำนวน 3 ฉบับ ได้แก่ ข้อสอบวัดทักษะการคิดเชิงเหตุผลด้านการจำแนกประเภท/จัดประเภท ข้อสอบวัดทักษะการคิดเชิงเหตุผลด้านอนุกรมภาพ และ ข้อสอบวัดทักษะการคิดเชิงเหตุผลด้านอุปมาอุปไมย ซึ่งมีรูปแบบดังตัวอย่างข้อสอบวัดทักษะการคิดเชิงเหตุผลด้านการจำแนกประเภท/จัดประเภท ด้านอนุกรมภาพ และด้านอุปมาอุปไมย ตามลำดับ

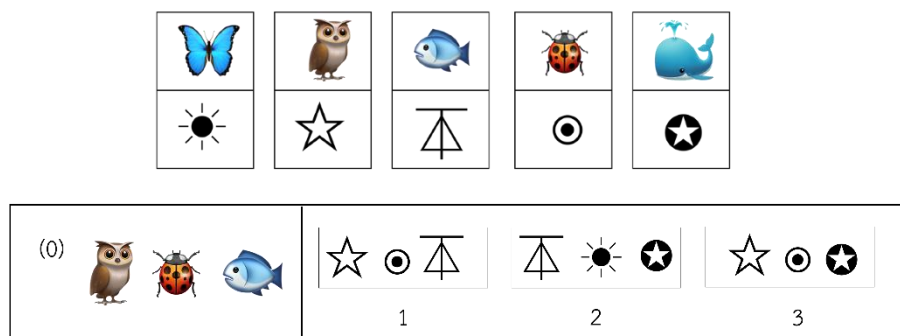
คำชี้แจง คำถามแต่ละข้อจะกำหนดภาพให้ 1 ภาพในกรอบสี่เหลี่ยมทางซ้ายมือ ให้ดูว่าภาพที่กำหนดให้สามารถจัดเป็นประเภทเดียวกันกับภาพใดจากตัวเลือก 1 2 หรือ 3 ทั้งนี้ภาพที่จะจัดให้อยู่ในประเภทเดียวกันต้องมีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกัน และแต่ละข้อจะมีภาพที่เป็นประเภทเดียวกันกับภาพที่กำหนดให้เพียงภาพเดียวเท่านั้น

คำชี้แจง คำถามแต่ละข้อจะกำหนดภาพที่เป็นลำดับต่อเนื่องกัน แล้วให้ดูว่าภาพที่กำหนดให้ตามตัวเลือก 1 2 หรือ 3 มีภาพใดที่สามารถนำไปต่อกับภาพบนให้เป็นลำดับต่อเนื่องกัน

คำชี้แจง คำถามจะกำหนดภาพและสัญลักษณ์กำกับแต่ละภาพ ให้ดูว่าภาพที่กำหนดให้มีการเรียงลำดับที่ถูกต้องตรงตามสัญลักษณ์จากตัวเลือก 1 2 หรือ 3

2) เขียนข้อสอบตามแผนผังการสร้าง และเขียนข้อสอบให้มีจำนวนข้อคำถามมากกว่าที่ต้องการใช้จริง เนื่องจากข้อสอบที่สร้างขึ้นอาจเป็นข้อสอบที่ยังไม่ดีพอ เมื่อตรวจสอบคุณภาพอาจไม่ได้คุณภาพตามเกณฑ์ ต้องคัดข้อสอบทิ้ง

3) นำแบบทดสอบให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญด้านด้านการวัดผลการศึกษา จำนวน 3 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา รวมถึงข้อเสนอแนะเพิ่มเติม พบว่า ข้อสอบจำนวน 30 ข้อ ผ่านเกณฑ์การพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิทุกข้อ

4) นำข้อสอบที่ผ่านการตรวจสอบของผู้ทรงคุณวุฒิไปปรับปรุงแก้ไข ก่อนนำไปใช้กับตัวอย่างวิจัย และวิเคราะห์ค่าคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่ ค่าความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนกรายข้อ และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ พบว่า

4.1 แบบทดสอบวัดทักษะการคิดเชิงเหตุผลด้านการจำแนกประเภท/จัดประเภท จำนวน 10 ข้อ มีค่าความยากง่ายตั้งแต่ 0.47 - 0.96 ค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.13 - 0.93 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเป็น 0.748

4.2 แบบทดสอบวัดทักษะการคิดเชิงเหตุผลด้านอุปมาอุปไมย จำนวน 10 ข้อ มีค่าความยากง่ายตั้งแต่ 0.50 - 0.73 ค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.27 - 0.67 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเป็น 0.770

4.3 แบบทดสอบวัดทักษะการคิดเชิงเหตุผลด้านอนุกรมภาพ จำนวน 10 ข้อ มีค่าความยากง่ายตั้งแต่ 0.40 - 0.77 ค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.27 - 0.73 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเป็น 0.640

ทั้งนี้ข้อสอบที่มีค่าคุณภาพไม่ผ่านเกณฑ์ ผู้วิจัยได้นำมาพิจารณาปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้สามารถนำไปใช้ในครั้งนี้ต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 แต่งตั้งครูดีเด่นที่ร่วมพัฒนาแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดไฮสโคปจำนวน 20 คน ร่วมเป็นกลุ่มทดลองในการดำเนินงานวิจัยตามหนังสือคำสั่งที่ 278/2565 โดยให้ครูเก็บรวบรวมข้อมูลจากตัวอย่างวิจัยด้วยแบบทดสอบก่อนและหลังใช้แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น โดยมีการประชุมชี้แจงร่วมกันเพื่อให้สามารถปฏิบัติการทดลองเป็นไปในแนวทางเดียวกัน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. คำนวณค่าดัชนีประสิทธิผล (Effectiveness Index: E.I.) ของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยดูพัฒนาการของผู้เรียน

2. เปรียบเทียบคะแนนทักษะการคิดเชิงเหตุผลก่อนและหลังได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยใช้สถิติ Dependent t-test

จริยธรรมในการวิจัย

การวิจัยนี้ผ่านการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ จากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เลขที่รับรอง SWUEC/E-344/2564 วันที่ 18 พฤศจิกายน พ.ศ. 2564 และผู้วิจัยดำเนินการวิจัยหลังการรับรอง

สรุปผลการวิจัย

1. การคำนวณค่าดัชนีประสิทธิผล (Effectiveness Index: E.I.) ของแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดไฮสโคปเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงเหตุผล

ตารางที่ 1 ค่าดัชนีประสิทธิผล (E.I.) ของแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดไฮสโคปเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงเหตุผล

ทักษะการคิดเชิงเหตุผล	ผลคูณของจำนวนนักเรียนกับคะแนนเต็ม	ผลรวมของคะแนนหลังเรียน	ผลรวมของคะแนนก่อนเรียน	E.I.
จัดประเภท/แยกประเภท	250	207	146	0.5865
อุปมาอุปไมย	300	276	183	0.7949
อนุกรมภาพ	500	418	297	0.5961

จากตารางที่ 1 พบว่า ค่าดัชนีประสิทธิผล (E.I.) ของแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดไฮสโคปเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงเหตุผลด้านการจัดประเภท/แยกประเภท พบว่า ตัวอย่างวิจัยมีคะแนนเพิ่มขึ้น 0.5865 หรือคิดเป็นร้อยละ 58.65 ค่าดัชนีประสิทธิผล (E.I.) ของแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดไฮสโคปเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงเหตุผลด้านอุปมาอุปไมย พบว่า ตัวอย่างวิจัยมีคะแนนเพิ่มขึ้น 0.7949 หรือคิดเป็นร้อยละ 79.49 และค่าดัชนีประสิทธิผล (E.I.) ของแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดไฮสโคปเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงเหตุผลด้านอนุกรมภาพ พบว่า ตัวอย่างวิจัยมีคะแนนเพิ่มขึ้น 0.5961 หรือคิดเป็นร้อยละ 59.61

2. การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยทักษะการคิดเชิงเหตุผลก่อนและหลังได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดไฮสโคปเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงเหตุผล

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบคะแนนทักษะการคิดเชิงเหตุผลก่อนและหลังได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดไฮสโคป

ทักษะการคิดเชิงเหตุผล		N	mean	S.D.	Mean diff	t	Sig.
จัดประเภท/แยกประเภท	pretest	25	5.84	1.65	2.44	5.97**	0.000
	posttest	25	8.28	2.13			
อุปมาอุปไมย	pretest	30	6.10	1.99	3.10	10.18**	0.000
	posttest	30	9.20	1.06			
อนุกรมภาพ	pretest	50	5.94	1.80	2.42	7.69**	0.000
	posttest	50	8.36	1.32			

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 2 พบว่า ตัวอย่างวิจัยมีคะแนนเฉลี่ยทักษะการคิดเชิงเหตุผลด้านการจัดประเภท/แยกประเภทก่อนและหลังได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดไฮสโคป เป็น 5.84 และ 8.28 เมื่อเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดไฮสโคป พบว่า ตัวอย่างวิจัยมีคะแนนเฉลี่ยทักษะการคิดเชิงเหตุผลด้านการจัดประเภท/แยกประเภทหลังได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สูงกว่าก่อนได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ตัวอย่างวิจัยมีคะแนนเฉลี่ยทักษะการคิดเชิงเหตุผลด้านอุปมาอุปไมย ก่อนและหลังได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดไฮสโคป เป็น 6.10 และ 9.20 เมื่อเปรียบเทียบคะแนน

ก่อนและหลังได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดไฮสโคป พบว่า ตัวอย่างวิจัยมีคะแนนเฉลี่ยทักษะการคิดเชิงเหตุผลด้านอุปมาอุปไมยหลังได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สูงกว่าก่อนได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ตัวอย่างวิจัยมีคะแนนเฉลี่ยทักษะการคิดเชิงเหตุผลด้านอนุกรมภาพ ก่อนและหลังได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดไฮสโคป เป็น 5.94 และ 8.36 เมื่อเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดไฮสโคป พบว่า ตัวอย่างวิจัยมีคะแนนเฉลี่ยทักษะการคิดเชิงเหตุผลด้านอนุกรมภาพหลังได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สูงกว่าก่อนได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดไฮสโคปเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงเหตุผลสำหรับเด็กปฐมวัย มีผลการศึกษาดังนี้

1. ค่าดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดไฮสโคปเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงเหตุผลด้านการจัดประเภท/แยกประเภท ด้านอุปมาอุปไมย และด้านอนุกรมภาพ เป็นร้อยละ 58.65, 79.49 และ 59.61 ตามลำดับ

จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดไฮสโคปที่พัฒนาขึ้นสามารถส่งเสริมการคิดเชิงเหตุผลได้จริง ทั้งนี้เนื่องจากแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดไฮสโคปประกอบไปด้วยการเลือก การตัดสินใจ การใช้ประสาทสัมผัส มีกระบวนการเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้แบบลงมือกระทำ ซึ่งทำให้เด็กสามารถคาดเดาว่าช่วงเวลาต่อไปเป็นกระบวนการใดและทำให้เด็กสามารถจัดการควบคุมได้ว่าต้องทำอะไรในกิจกรรมแต่ละช่วงด้วยตนเอง โดยมีกระบวนการเรียนรู้ที่ประกอบด้วยการวางแผน (Plan) ปฏิบัติ (Do) ทบทวน (Review) ซึ่งแต่ละขั้นตอนมีความต่อเนื่องกันเป็นขั้นเป็นตอน ซึ่งสอดคล้องกับธรรมชาติของเด็กปฐมวัยที่เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัวผ่านการใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า รวมไปถึงการเคลื่อนไหว ทักษะการสื่อสาร (วิจิตรตา ปะซอง และสุพัตรา พักอ่อน, 2564)

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดไฮสโคปเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงเหตุผลจำนวน 20 กิจกรรมประกอบด้วย กิจกรรมเสรี เล่นตามมุม เกมศึกษา และศิลปะสร้างสรรค์ ซึ่งให้เด็กได้เป็นผู้ลงมือกระทำและมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม สอดคล้องกับงานวิจัยที่ศึกษาการให้กิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และกิจกรรมทางสังคม เช่น ณัฐญา นันทราช (2563) ที่ศึกษาการพัฒนาทักษะการคิดพื้นฐานของเด็กปฐมวัยโดยการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบไฮสโคปด้วยกิจกรรมเกมศึกษา พบว่าทักษะการคิดพื้นฐานของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบไฮสโคปหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และกัญญชลา ศิริชัย (2549) พบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเกมศึกษามีความสัมพันธ์จะมีพัฒนาการด้านการคิดอย่างมีเหตุผลสูงขึ้น กรรณิการ์ สุริยะมาตร (2560) พบว่าการจัดกิจกรรมเสรีตามแนวคิดของไฮสโคปทำให้เด็กปฐมวัยมีความก้าวหน้าทางการเรียนรู้เพิ่มขึ้น และยังทำให้ระดับพฤติกรรมทางสังคม (การร่วมมือ การช่วยเหลือ และความไม่เห็นแก่ตัว) เพิ่มขึ้น

2. ทักษะการคิดเชิงเหตุผลด้านการจัดประเภท/แยกประเภท ด้านอุปมาอุปไมย และด้านอนุกรมภาพ ของเด็กปฐมวัยหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดไฮสโคปสูงกว่าก่อนจัดประสบการณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ตัวอย่างวิจัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดไฮสโคปมีคะแนนทักษะการคิดเชิงเหตุผลหลังได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สูงกว่าก่อนได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ

0.01 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย เพ็ญประภา แฉ้วพลสง (2564) ที่ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการส่งเสริมทักษะการคิดเชิงเหตุผลของเด็กอนุบาลปีที่ 2/3 โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดไฮสโคป โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ และพบว่าทักษะการคิดเชิงเหตุผลด้านการเปรียบเทียบ ด้านการจำแนกหมวดหมู่ และด้านการเรียงลำดับ หลังทดลองของตัวอย่างวิจัยสูงกว่าก่อนทดลอง ส่วนงานวิจัยของสุมาลี เทพพร (2561) ที่ศึกษาการพัฒนาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดไฮสโคปเพื่อส่งเสริมการคิดเชิงเหตุผลและทักษะทางภาษาสำหรับเด็กปฐมวัย พบว่า การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดไฮสโคปส่งผลให้การคิดเชิงเหตุผลและทักษะทางภาษาสูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดไฮสโคปเป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ซึ่งเกิดจากการที่เด็กได้ปฏิบัติหรือกระทำต่อวัสดุต่าง ๆ และมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคล ความคิด และเหตุการณ์ต่าง ๆ เห็นได้ชัดจากการสังเกตพฤติกรรมขณะเข้าร่วมกิจกรรมพบว่าตัวอย่างวิจัยให้ความสนใจและกระตือรือร้นที่จะเล่นเกม ขณะเล่นมีการซักถาม แนะนำวิธีเล่นให้กัน

ภาพ 2 การวางแผน (Plan) ปฏิบัติ (Do) ทบทวน (Review) กิจกรรมดนตรีแผนซี

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

ควรพิจารณาสภาพบริบทและสภาพของสถานศึกษา และปรับเปลี่ยนให้เหมาะสม ไม่ว่าจะเป็นวัสดุ อุปกรณ์ หรือระยะเวลาการจัดกิจกรรม ทั้งนี้ครูต้องคอยสังเกตพฤติกรรม คอยช่วยเหลือ และให้กำลังใจนักเรียน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. หากผู้วิจัยต้องการศึกษาเรื่องแนวคิดไฮสโคป สามารถปรับเปลี่ยนตัวแปรตามเป็นเรื่องอื่น เช่น จริยธรรม ความคิดสร้างสรรค์ เป็นต้น

2. หากผู้วิจัยต้องการศึกษาเรื่องทักษะการคิดเชิงเหตุผล ก็สามารถปรับเปลี่ยนตัวแปรอิสระเป็นกิจกรรมหรือแนวคิดการจัดการศึกษารูปแบบอื่น

3. ผู้วิจัยสามารถปรับเปลี่ยนรูปแบบกิจกรรมเป็นสื่อการเรียนการสอนอื่น เช่น หนังสือนิทาน ชุดกิจกรรม หรือเทคนิคการสอน เป็นต้น

ทั้งนี้ไม่ว่าจะปรับเปลี่ยนตัวแปรใดก็ตาม ให้ตรวจสอบเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ว่าตัวแปรนั้น ๆ ส่งผลต่อสิ่งที่ศึกษาจริง

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากเงินงบประมาณรายได้มหาวิทยาลัย ประจำปีงบประมาณ 2564

เอกสารอ้างอิง

- กรณิการ์ สุริยะมาตร. (2560). *การพัฒนากิจกรรมเสริมตามแนวคิดของไฮสโคปในการพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม].
- กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). *คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 สำหรับเด็กอายุ 3 – 6 ปี*. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กัลยา พวงมะลิ. (2562). *การพัฒนาพฤติกรรมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะตามแนวไฮสโคป* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร].
- โกเมนทร์ ชินวงศ์. (2556). *ตรรกศาสตร์เบื้องต้น*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ชนาธิป บุบผามา. (2553). *การคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นิทานอีสปประกอบคำถาม* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ].
- ญาดา ช่อสูงเนิน. (2554). *การคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบสร้างองค์ความรู้ตามแนวคอนสตรัคติวิสต์* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ].
- ณัฐรา มหาสุคนธ์. (2561). *การจัดประสบการณ์ตามแนวคิดไฮสโคปเพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนอนุบาล ชั้นอนุบาลชั้นปีที่ 1* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี].
- ณัฐญา นันทราช. (2563). *การพัฒนาทักษะการคิดพื้นฐานของเด็กปฐมวัยโดยการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบไฮสโคป ด้วยกิจกรรมเกมการศึกษา* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร].
- ทศนา แหมมณี. (2544). *วิทยาการด้านการคิด*. บริษัทเดอะมาสเตอร์กรุ๊ปแมนเนจเม้นท์ จำกัด.
- นภาพรณ ชันประกอบ. (2562). *ผลของการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดไฮสโคปที่มีต่อการคิดเชิงบริหาร (Executive Functions) ด้านการวางแผนจัดการของเด็กปฐมวัย* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร].
- ปรีชา บุญมา. (2551). *ทักษะการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เน้นการผสมสี* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ].
- ปิยวรรณ สันชุมศรี. (2547). *ความสามารถในการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของเดอบีโน* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ].
- พัชรี กัลยา. (2551). *ความสามารถในการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเกมการศึกษามิติสัมพันธ์* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ].

- พัชร โครตสมบัติ. (2550). ผลการจัดการเรียนรู้แบบจิตปัญญาที่มีต่อทักษะการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัย [ปริญญา นิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ].
- เพ็ญประภา แฉ้วพลสง. (2564). การส่งเสริมทักษะการคิดเชิงเหตุผลของเด็กอนุบาล ปีที่ 2/3 โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดไฮสโคป โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์. รายงานวิจัยในโครงการวิจัยและบริการวิชาการภายใต้แผนงานยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น.
- ยุภาวดี พรหมเสถียร, นิราศ จันทระจิตร, และ กัลยารัตน์ หัสโรค์. (2562). การพัฒนาการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดไฮสโคปพร้อมกับการใช้คำถามเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาและความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 13(1): 61-68.
- รติกร ธัญญะอุดม. (2547). ผลของการใช้เกมการศึกษามิติสัมพันธ์ที่มีต่อการคิดเชิงเหตุผลของนักเรียนชั้นอนุบาล 2 โรงเรียนสุเหร่าดอนสะแก เขตวังทองหลาง กรุงเทพมหานคร [ปริญญานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ].
- รัตนา นิสกุล. (2550). การคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยน้ำตาสอไอซิ่ง [ปริญญานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ].
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2555). พจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. ราชบัณฑิตยสถาน.
- รุสนี เจะเตะ; ปรีดา เบญจการ และ อภิรัตน์ดา ทองแกมแก้ว. (17, กรกฎาคม, 2563). ผลการจัดกิจกรรมตามแนวคิดไฮสโคปพร้อมกับการเล่นเกมการศึกษาที่มีต่อความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2. ในการประชุมมหาดไทยวิชาการระดับชาติและนานาชาติครั้งที่ 11.
[http://www.hu.ac.th/Conference/proceedings2020/doc/G9/G9-23-080EdPP_%E0%B8%A3%E0%B8%B8%E0%B8%AA%E0%B8%99%E0%B8%B5%20%E0%B9%80%E0%B8%88%E0%B8%B0%E0%B9%80%E0%B8%95%E0%B8%B0%20\(P1431-1445\).pdf](http://www.hu.ac.th/Conference/proceedings2020/doc/G9/G9-23-080EdPP_%E0%B8%A3%E0%B8%B8%E0%B8%AA%E0%B8%99%E0%B8%B5%20%E0%B9%80%E0%B8%88%E0%B8%B0%E0%B9%80%E0%B8%95%E0%B8%B0%20(P1431-1445).pdf)
- วรารณ นาคะศิริ. (2546). การคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์โดยใช้ทรายสี [ปริญญานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ].
- วิจิตรตา โปะสง และ สุพัตรา ฝักอ่อน. (2564). การพัฒนาสื่อโดยใช้กิจกรรมกระตุ้นพัฒนาการเป็นฐาน สำหรับเด็กปฐมวัย. วารสารการวัดผลการศึกษา, 38(103): 195-204.
- วิชาญ ไทยแท้, นนทชนนภพ ปาลินทร, อภิรัตน์ ไชยกาล, ธิติรัตน์ จันทะหิน, ทิพากร บุญกุลศรีรุ่ง, และ ชลิลลา บุชบงก์ (2563). ผลการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดไฮสโคปเพื่อพัฒนาทักษะด้านการสังเกตและการจำแนกของเด็กปฐมวัย. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น, 17(2): 97 – 109.
- วิไลดา ตรีตุนา. (2560). การพัฒนาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดไฮสโคปที่ส่งเสริมความสามารถทางคณิตศาสตร์ สำหรับเด็กปฐมวัย [การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง, มหาวิทยาลัยนเรศวร].
- สมคิด ศรีไชย. (2557). การคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ [ปริญญานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ].
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2550). การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย: ตามแนวคิดไฮสโคป. หจก.วี.ที.ซี. คอมมิวนิเคชั่น.
- สุภาภรณ์ เสี่ยงดี. (2563). ผลการใช้แผนการจัดประสบการณ์แบบปฏิบัติการทดลองเพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดเชิงเหตุผล สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์].
- สุมาลี เทพพร. (2561). การพัฒนาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดไฮสโคปเพื่อส่งเสริมการคิดเชิงเหตุผลและทักษะทางภาษาสำหรับเด็กปฐมวัย [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม].
- อาภรณ์ ศรีสุกใส. (2555). ผลการจัดประสบการณ์แบบสืบเสาะที่มีต่อความสามารถในการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัย โรงเรียนบ้านคลองขุด จ.นครศรีธรรมราช [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช].

- อุไร จักร์ตรึงมล. (2557). การพัฒนาแบบวัดทักษะการคิดสำหรับการประเมินคุณภาพผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6. *วารสารวิจัยทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 9(1): 195-206.
- French, G. (2012). The HighScope Approach to Early Learning. The high scope approach to early learning, Book chapter from *Early childhood education and care: an introduction for students in Ireland*. Maire Mhic Mahuna and Mark Taylor (Eds). P.127-134. Gill and McMillan, Dublin.
- Harnadek, A. (1980). *Critical Thinking Book Two*. Midwest Pub.
- McGuinness, C. (1999). From Thinking Skills To Thinking Classrooms: a review and evaluation of approaches for developing pupils' thinking. *DfEE Research Brief*. no. 115.
- Tayler, C (2001). Australian early childhood milieu: teacher challenges in promoting children's language and thinking. *European Early Childhood Education Research Journal*, 9(1): 4156.
- Walsh, G. and Gardner, J. (2005). Assessing the Quality of Early Years Learning Environments. *Early Childhood Research and Practice*. 7(1).

คำแนะนำสำหรับผู้เขียนบทความ

วัตถุประสงค์

ด้วยสำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มีนโยบายสนับสนุนการเผยแพร่องค์ความรู้ ด้านการวัดผลการศึกษา สถิติ การวิจัยทางการศึกษา จิตวิทยา และผลงานวิชาการในรูปแบบวารสาร เพราะเห็นว่าเป็นประโยชน์ในการพัฒนาการศึกษาทางหนึ่ง จึงได้จัดทำวารสารการวัดผลการศึกษา มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อเผยแพร่ความรู้ด้านการวัดผลการศึกษา สถิติ การวิจัยทางการศึกษา จิตวิทยา ทั้งเชิงทฤษฎีและเชิงปฏิบัติ
2. เพื่อเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางวิชาการระหว่างครู นักศึกษา นักวัดผลการศึกษา และผู้สนใจทั่วไป
3. เพื่อเผยแพร่ผลงานวิชาการที่มีคุณภาพของบุคลากรทั้งภายในและภายนอกสำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา
4. เพื่อสร้างเครือข่ายและพัฒนาองค์ความรู้เชิงวิชาการและเชิงประยุกต์ด้านการวัดผลการศึกษา สถิติ การวิจัยทางการศึกษา จิตวิทยา และสาขาอื่นที่เกี่ยวข้อง

ประเภทผลงานที่ตีพิมพ์ (ภาษาไทย/ ภาษาอังกฤษ)

1. บทความวิจัย (Research Article)
2. บทความวิชาการ (Academic Article)
3. บทความปริทัศน์ (Article Review)
4. บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review)
5. บทวิจารณ์เชิงวิชาการ (Critique/ Discussion Paper)
6. กรณีศึกษา (Case Study)

คำแนะนำในการเตรียมต้นฉบับ

1. พิมพ์ด้วยกระดาษ เอ 4 (พิมพ์หน้าเดียว) จำนวนไม่เกิน 15 หน้า (นับรวมบทคัดย่อ รูปภาพ ตาราง เอกสารอ้างอิง และภาคผนวก)
2. ส่วนประกอบของบทความวิจัย ประกอบด้วย บทคัดย่อ บทนำ วัตถุประสงค์การวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย ผลการวิจัย สรุปและอภิปรายผล ข้อเสนอแนะ และเอกสารอ้างอิง ส่วนบทความวิชาการ ประกอบด้วย บทคัดย่อ บทนำ เนื้อหา สรุป และเอกสารอ้างอิง

หมายเหตุ: ทุกบทความต้องมีบทคัดย่อเป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ในกรณีที่ตีพิมพ์บทความเป็นภาษาต่างประเทศ ต้องมีบทคัดย่อเป็นภาษาไทยด้วย

ข้อกำหนดการจัดพิมพ์ต้นฉบับบทความ

ผู้พิมพ์ต้องจัดพิมพ์บทความตามข้อกำหนดเพื่อให้มีรูปแบบการตีพิมพ์เป็นมาตรฐานแบบเดียวกัน ดังนี้

1. การจัดเค้าโครงหน้ากระดาษ ขนาด เอ 4 จำนวนไม่เกิน 15 หน้า
2. กรอบของข้อความ ระยะขอบของหน้ากระดาษในแต่ละหน้ากำหนดดังนี้ จากขอบบน 1.0 นิ้ว ขอบล่าง 1.0 นิ้ว ขอบซ้าย 1.25 นิ้ว ขอบขวา 1.25 นิ้ว
3. ตัวอักษร ใช้แบบ TH SarabunPSK เหมือนกันตลอดทั้งบทความ
4. รายละเอียดต่าง ๆ ของบทความ กำหนดดังนี้
 - ◆ ชื่อเรื่อง (Title)
 - ชื่อเรื่องภาษาไทย กำหนดขีดซ้าย ขนาด 16 point ตัวหนา
 - ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ กำหนดขีดซ้าย ขนาด 16 point ตัวหนา
 - ◆ ชื่อผู้พิมพ์ (Author)
 - ชื่อผู้พิมพ์ลำดับที่ 1 ทั้งภาษาไทยและอังกฤษ กำหนดขีดซ้าย ขนาด 16 point ตัวหนา ชื่อหน่วยงานของผู้พิมพ์ และ E-Mail ที่ติดต่อได้ กำหนดขีดซ้าย ขนาด 14 point ตัวธรรมดา
 - ชื่อผู้พิมพ์ลำดับถัดไป (ถ้ามี) กำหนดขีดซ้าย ขนาด 16 point ตัวหนา ชื่อหน่วยงานของผู้พิมพ์ กำหนดขีดซ้าย ขนาด 14 point ตัวธรรมดา
 - ◆ บทคัดย่อ (Abstract)
 - หัวข้อ บทคัดย่อ และ Abstract กำหนดขีดซ้าย ขนาด 16 point ตัวหนา
 - เนื้อความของบทคัดย่อภาษาไทยและบทคัดย่อภาษาอังกฤษ (Abstract) บรรทัดแรก จัดย่อหน้า โดยเว้นระยะจากขอบซ้าย 0.5 นิ้ว ขนาด 14 point ตัวธรรมดา และบรรทัดถัดไปกำหนด ขีดซ้าย ตัวธรรมดา
 - ◆ คำสำคัญ (Keyword) ระบุทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เลือกใช้คำที่เกี่ยวข้องกับบทความ อย่างน้อย 3 คำ ขนาด 14 point ตัวธรรมดา
 - ◆ การพิมพ์หัวข้อใหญ่และหัวข้อย่อย
 - หัวข้อใหญ่ กำหนดขีดซ้าย ขนาด 16 point ตัวหนา
 - หัวข้อย่อย จัดย่อหน้าเว้นระยะจากขอบซ้าย 0.5 นิ้ว ขนาด 14 point ตัวหนา
 - เนื้อความของแต่ละหัวข้อ บรรทัดแรกจัดย่อหน้าโดยเว้นระยะจากขอบซ้าย 0.5 นิ้ว ขนาด 14 point ตัวธรรมดา และบรรทัดถัดไปกำหนดขีดซ้าย
 - ◆ คำศัพท์ ใช้ศัพท์บัญญัติของราชบัณฑิตยสถาน
 - ◆ กิตติกรรมประกาศ (ถ้ามี) กล่าวถึงเฉพาะการได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยเท่านั้น

◆ **ภาพและตารางประกอบ** กรณีมีภาพหรือตารางประกอบ กำหนดการจัดพิมพ์ดังนี้

- ภาพประกอบและตารางประกอบทั้งหมดที่นำมาอ้างอิงต้องไม่ละเมิดลิขสิทธิ์ผลงานของผู้อื่น
- ภาพประกอบจัดกึ่งกลางของหน้ากระดาษ และไม่ต้องใส่กรอบภาพ
- ชื่อภาพประกอบจัดอยู่ใต้ภาพ ใช้คำว่า **ภาพ** ต่อด้วยหมายเลขภาพและข้อความบรรยายภาพ กำหนด

กึ่งกลางของหน้ากระดาษ ขนาด 14 point ตัวธรรมดา

- ชื่อตารางประกอบจัดอยู่เหนือเส้นค้นบนสุดของตาราง ใช้คำว่า **ตารางที่** ต่อด้วยหมายเลขตาราง และข้อความบรรยายตาราง กำหนดขีดขอบซ้ายของหน้ากระดาษ ขนาด 14 point ตัวธรรมดา

- บอกแหล่งที่มาของภาพประกอบ ตารางประกอบที่นำมาอ้างอิง โดยพิมพ์ห่างจากชื่อภาพหรือเส้นค้นใต้ตาราง กำหนดเว้นระยะห่าง 1 บรรทัด บรรทัดแรกจัดย่อหน้าโดยเว้นระยะจากขอบซ้าย 0.5 นิ้ว ขนาด 14 point ตัวธรรมดา และบรรทัดถัดไปกำหนดขีดซ้าย

5. การพิมพ์เอกสารอ้างอิงท้ายบทความ

- 1) เอกสารอ้างอิงทุกลำดับที่ปรากฏอยู่ท้ายบทความต้องมีการอ้างอิงอยู่หรือกล่าวถึงในเนื้อหาของบทความ
- 2) จัดพิมพ์เรียงลำดับเอกสารอ้างอิงก่อนหลังตามตัวอักษร และยึดรูปแบบตามรูปแบบของ APA7

(American Psychology Association) กำหนดขีดขอบซ้ายของหน้ากระดาษ ขนาด 14 point ตัวธรรมดา

ตัวอย่างการเขียนเอกสารอ้างอิง

◆ **บทความวารสาร**

ชื่อผู้เขียนบทความ./ (ปีพิมพ์)/ ชื่อบทความ./ ชื่อวารสาร./ ปีที่ Volume (ฉบับที่ issue)/ หน้าแรก-หน้าสุดท้าย.

◆ **หนังสือทั่วไป**

ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)/ ชื่อหนังสือ/ (ครั้งที่พิมพ์ พิมพ์ครั้งที่ 2 เป็นต้นไป)/ สำนักพิมพ์.

◆ **วิทยานิพนธ์ (มีการตีพิมพ์)**

ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)/ ชื่อวิทยานิพนธ์/ [ระดับปริญญาโท, มหาวิทยาลัย]

◆ **การอ้างอิงจากอินเทอร์เน็ต**

ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่เผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ต)/ ชื่อเรื่องหรือชื่อบทความ./ เว็บไซต์

แบบฟอร์มการส่งบทความเพื่อตีพิมพ์ **วารสารการวัดผลการศึกษา**
สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

รับวันที่
ผู้รับ.....

วันที่ เดือน พ.ศ.

เรียน บรรณาธิการวารสารการวัดผลการศึกษา

เรื่อง ขอตีพิมพ์บทความลงวารสารการวัดผลการศึกษา

1. ชื่อผู้ส่งบทความ (ภาษาไทย)
(ภาษาอังกฤษ)
2. ชื่อวุฒิการศึกษาชั้นสูงสุด ชื่อย่อ
3. ตำแหน่งทางวิชาการ (ถ้ามี)
4. สถานภาพผู้ส่งบทความ
 - 4.1 () อาจารย์ () อื่นๆ ระบุ คณะ สถาบัน
 - 4.2 () นักศึกษา ระดับ () ปริญญาเอก () ปริญญาโท หลักสูตร
สาขา คณะ สถาบัน
โปรดระบุชื่ออาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)
4.2.1 ชื่อ ที่ทำงานปัจจุบัน
 - 4.2.2 ชื่อ ที่ทำงานปัจจุบัน
5. ประเภทของบทความ () บทความวิจัย (Research article) () บทความวิชาการ (Review article)
() บทความปริทัศน์ () บทความเรื่องสั้น () บทความแนะนำหนังสือ
6. ที่อยู่ผู้ส่งบทความ (ที่ติดต่อได้สะดวก)
.....
7. เบอร์โทรศัพท์ที่ติดต่อได้ โทรสาร e-mail
8. สิ่งที่ส่งมาด้วยเพื่อให้กรรมการพิจารณา
() แบบฟอร์มการส่งบทความเพื่อตีพิมพ์
() กรอกข้อมูลและแนบไฟล์ บทความวิจัย / บทความทางวิชาการ ผ่าน E-mail: jem-eptb@swu.ac.th
9. ต้นฉบับที่ส่งให้พิจารณาเพื่อพิมพ์เผยแพร่ในวารสารนี้ ไม่อยู่ในระหว่างการพิจารณาของวารสารอื่น และยินดี
แก้ไขตามที่กองบรรณาธิการ เสนอแนะ

ผู้ส่งบทความ ลงชื่อ
(.....)

ส่วนของกองบรรณาธิการ

ผลการพิจารณาในเบื้องต้น

ดำเนินการส่งผู้ทรงคุณวุฒิ 1. 2.

ลงนาม

(.....)

ตำแหน่ง บรรณาธิการวารสารการวัดผลการศึกษา

วันที่

กองบรรณาธิการ จารสารการวัดผลการศึกษา
สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
114 สุขุมวิท 23 แขวงคลองเตยเหนือ เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร 10110
โทรศัพท์ 02-258-4121
เว็บไซต์ <http://eptb.swu.ac.th>
อีเมล jem-eptb@swu.ac.th